

DEMOKRACIJA

Voditelj Foruma 21 Milan Kučan je glasen glede domnevne revščine, ki naj bi jo bila zakrivila Janševa vlada, ne izpusti pa priložnosti za druženje s predstavniki najvišjih slojev. Hkrati nekdanji šef ZKS govori o domnevnem totalitarizmu, za katerega naj bi bila kriva odhajajoča oblast.

DVOJNA IGRA KOMUNISTA V FRAKU

INTERVJU

Dr. Aleš Kuhar

Večina raziskovalcev so »kupljeni hišni« analitiki

OSEBNOSTI

Borci za slovensko
severno mejo

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-U700

- teža: 86 g
- velikost: 102,5x50x12,1 mm
- čas pogovora: do 300 minut
- čas pripravljenosti: do 270 ur
- GPRS/EDGE/UMTS/HSDPA
- snemanje videoposnetkov
- vgrajen digitalni fotoaparatus
- MP3 predvajalnik
- MMS
- 20 MB vgrajenega spomina
- razširitev spominsko mesto (MicroSD)

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **4 aparate** UMTS Samsung SGH-U700.

Vsi dosedanji naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 2 dodatna aparata UMTS. Nagradna igra traja do 31. oktobra 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno* 4 x letno (9 % popusta) 2 x letno (10 % popusta) 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec invalid
 brezposeln študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA

ID za DDV: _____

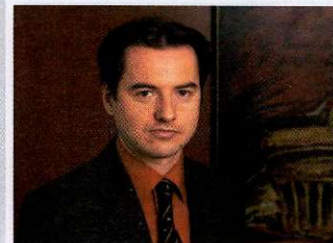
Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 24 47 204.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Čudovita nova realnost

Metod Berlec, foto: Gregor Pohleven

Protokolarni obisk britanske kraljice Elizabete II. je za nami. Čeprav po vsebinski plati ni prinesel praktično ničesar, je bil pomemben za prepoznavnost Slovenije v tujini, še posebej v Veliki Britaniji. Za Slovenijo je po uspešnem predsedovanju Evropski uniji dodaten dokaz, da smo postali enakopraven člen združene Evrope, in to pod desnosredninsko vlado Janeza Janše. Mit o tem, da je samo tranzicijska levica sposobna vladati Sloveniji, se je podrl kot hišica iz kart. Pokazalo se je prav nasprotno. Pod vodstvom sedanjega premierja se je ekipa, ki je vodila Slovenijo (z redkimi izjemami) izkazala kot kompetentna in učinkovita. Naša država se je v svetu uveljavila kot uspešna.

Kraljičin obisk je po drugi strani v precej čudni luči pokazal predsednika republike Danila Türka. Če smo ga konec septembra pohvalili, da je držal obljubo in se večinoma ni vmešaval v volilo kampanjo, se je s seznamom povabljenecv na slavnostno večerjo ob obisku kraljice razkril. Do njega so bili kritični predvsem v SDS. »Prostor, ki je nastal na protokolarnem seznamu po brisanju članov vlade, je predsednik republike zapolnil z uradniki iz svojega kabineta ter z vsemi tremi predsedniki nekdanje komunistične partije in njenih naslednic, saj so mimo protokolarnega vrstnega reda povabljeni Kučan, Kocijančič in Pahor. Iz verige šefov manjkata samo Ribičič, ki je verjetno upravičeno zadržan, in France Popit, ki pa ostaja zvest svojim protifevdalnim načelom tudi navzven.« Ob tem so bili v SDS kritični tudi do njegovih želja po »kraljevski palači oziroma rezidenci«, kar kaže, da je aktualni predsednik republike »pravzaprav rojalist, ki so ga po golem slučaju na položaj pomagali postaviti zagovorniki in dediči silne revolucije, zato jih je hočeš nočeš moral povabiti tudi na svečano večerjo«. Če se je morda zdelo, da bo sedanjji predsednik republike ravnal drugače kot njegova predhodnica in ne bo delal v sozvočju s tranzicijsko levico, je danes že jasno, da ne bo tako. Njegovo nasprotovanje imenovanju veleposlanikov, ki jih je predlagala odhajajoča vlada, potrjuje to tezo, hkrati pa

kaže njegovo željo, da bi si prilastil več pristojnosti, kot jih funkciji predsednika republike pripada.

V SDS so kritični tudi do poročanja in komentiranja osrednjih slovenskih tiskanih in elektronskih medijev po septembrskih volitvah, ki kažejo, da so slednji kritični predvsem do odhajajoče vlade. »V času po volitvah /.../ v nobenem komentarju ali poročilu nobenega osrednjega slovenskega medija ne boste zasledili nič dobrega o mandatu vlade 2004–2008. Še vedno vsak dan prevladuje izrazito nastrojeno pisanje in poročanje o vladi in koaliciji, ki je dokazano dosegla doslej daleč najboljše gospodarske in socialne rezultate v zgodovini Slovenije. In to kljub temu, da celo njihove ankete po obdobju predvolilnih pritiskov kažejo uravnoteženo presojo prebivalstva, ki delo vlade Janeza Janše večinsko vrednoti pozitivno.«

Pri tem opozarjajo, da gredo nekateri v svoji kritiki tako daleč, da z očitno lažjo zanikajo tudi takšne dosežke, kot sta proračunska presežka v letih 2007 in 2008 ali najnižja brezposelnost v zgodovini samostojne Slovenije. Že vnaprej pa opravičujejo novo vlado, če ne bo dosegala enakih rezultatov kot njena predhodnica. Slabši rezultati bodo seveda vedno posledica svetovne finančne krize in zunanjih dejavnikov. »Sedanjo vlado so zaradi visoke inflacije, ki je bila 60% povzročena z visoko ceno nafte, skoraj dve leti neusmiljeno pribijali na križ. Nikoli niso pozabili napisati, da so zunanji razlogi samo izgovor nesposobne vlade. Danes, ko je sodček nafte spet manj kot 70 dolarjev, pa ista peresa bodočo vlado že vnaprej opravičujejo, češ da bo zaradi zunanjih razlogov razumljivo dosegala slabše rezultate.«

Vse to po mnenju SDS kaže, da so večinski mediji svojo vlogo nadzora oblasti opravljali samo pod Janševo vlado, pod novo pa bodo »popustili«. Zaradi finančne krize tako ne bo realnega povišanja pokojnin, upokojeanci bodo dobili samo draginjski dodatek, ki ga je uvedla že odhajajoča vlada. Predvolilne obljube bodo torej hitro pozabljene. Samo da je na oblasti spet tranzicijska levica ... **D**

Že vnaprej opravičujejo novo vlado, če ne bo dosegala enakih rezultatov kot njena predhodnica. Slabši rezultati bodo seveda vedno posledica svetovne finančne krize in zunanjih dejavnikov.

UVODNE STRANI

- 9 Najprej diskreditacija, nato likvidacija
10 **Pogledi:** Cunami na vidiku?
11 **Kolumna:** Strankarsko rezanje

POLITIKA

- 12 Zgodovinski obisk kraljevega para
15 Kučanova dvojna igra
18 Na pragu nove koalicije
20 Ženske v svetu literature

SLOVENIJA

- 23 Potres je Ljubljana preživela
24 Pravi interesi se bodo šele pokazali
26 Kmetje bodo poplačani
28 Pokrajini še dolgo ne bo
30 Cene stanovanj nedorečene

TUJINA

- 32 Protesti: ne gre samo za šolo
34 Vprašanje za milijon dolarjev
36 **Globus:** Vrtovi na ogled
37 **Tuji tisk:** Posvojitve pod vprašajem

INTERVJU

- 38 Dr. Aleš Kuhar

DOMOZNANSTVO

- 42 Dragotine pod Čelovnikom
45 Oris zgodovine grgeda
46 **Osebnosti:** Borci za severno mejo
54 Čustvo zaznamuje vsako pesem

OGLEDALO

- 56 **Film:** Viharna noč
58 **Avtomobilizem:** Hyundai H-1 2,5 CRDi style
60 **Zdravje:** Ko se ne moreš upreti zaspanosti
62 **Šport:** Načrtno delo se obrestuje
64 **Črna kronika:** Dva sta na begu
66 **Rumeno:** Erasmove sočne ...
68 **TV Kuloar:** Trenja po kraljevsko
74 Štiri leta ljudskega nadškofa

DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si;
01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si
Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Klemen Kocjančič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelčič, Marija Vodišek

38 Intervju: dr. Aleš Kuhar

Poglobljenih in verodostojnih informacij o stanju v Sloveniji na tem področju ni dovolj, zato so se stvari pogosto zelo poenostavljale in interpretirale pristransko.

12 Zgodovinski obisk kraljevega para

Pred natanko tednom dni sta britanska kraljica Elizabeta II. in njen soprog princ Filip uspešno sklenila zgodovinski državniški obisk v Sloveniji, ki je bil predvsem priložnost za utrditev dobrih odnosov med državama.

15 Kučanova dvojna igra

Kljub zmagi SD na volitvah se kampanja (posebej medijska) proti dosedanji vladi nadaljuje, kar kaže, da bo tranzicijska levica poskušala odgovornost za morebitne napake zvaliti na dosedanjo vlado. Pri tem pomembno vlogo igra Milan Kučan.

20 Ženske v svetu literature

Hrepenenje in skušnjava sta osrednji temi številnih pripovedi vseh narodov in časov, od najstarejšega mitološkega in bajeslovnega ljudskega izročila pa vse do najsodobnejših literarnih del.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o., Komenskega 11, Lj.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 12.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovni znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Srdjan Živilović/Bobo

Korak za korakom ljudje gradimo svoje sanje.
Uresničujemo jih in verjamemo, da to počnemo za vse življenje.

080 19 20 • www.ZavarovalnicaMaribor.si

**Brez zavarovanja
je vse kot list v vetru**

Žrtvovani izbranci

Aleksander Škorc

Lahko si je predstavljati, kako osebni zdravnik predsednika DT le temu kdaj pa kdaj napiše kakšen bolniški list, kar tako, na lepe oči in je zato povabljen na večerjo. Teže si je predstavljati, kaj je za povabilo moral storiti Cvikl. No, če se nekoliko premisli, to niti ni kakšna posebna skrivnost. Je pa skrivnost, kako ga je DT predstavil kraljici. Morda je rekel: "To je naš najbolj spoštovani poslanec, ki je v zadnjem mandatu povzročil največ preprirov in slabe volje." Še večja skrivnost je, kako je predstavil njegovo spremljevalko. Upam, da ni uporabil kakšnih neprimerenih besed ali jih pač je, ker njeno veličanstvo ni bilo videti najbolje. Ali pa je bila takšna zato, ker je ob prihodu niso izpustili iz avta pa še DT jo je nesramno "obšatala"... Kakor koli, kraljica ne bo zaradi vsega skupaj nič slabša, a tudi izbranci DT ne bodo nič boljši. Vsekakor je podarjen konj edino bitje, ki se ga bo kraljica spominjala, vse drugo, z DT na čelu, pa ji je prijeten vetrič pozabe odpihnil že ob vstopu v letalo.

Na slovesni večerji je bila na žalost večina takšnih, ki so si prišli znova osmisilit življenje v pravzaprav samo njim razumljivi pomembnosti trenutka, ki jo bodo sedaj v nedogled razlagali vsem manj pomembnim. Edino upokojena profesorica Manca duhovno presega zaslepljeno množico. Pravi, da je končno doživela nekaj, o čemer bo lahko pripovedovala vnukom. Ubožica. Si lahko mislite, kako prazno mora biti življenje, katerega skrajni domet je večerja pri kraljici?

Zelo malo jih je, a vendarle se najdejo ljudje, ki se večerje kljub povabilu ne bi nikoli udeležili. Ljudje, ki ne prenesejo, da se jim kakorkoli streže, kaj šele da jih obravnavajo kot nekaj posebnega, večvrednega. Ljudje, ki svojega čudovitega življenja ne bi nikoli izpostavili medijski lučem. Ljudje, ki vedo, da nihče ni in ne more biti nad drugimi in da se pod največjim bliščem skriva največja beda.

Mnogi si strašansko želijo biti lepi in pomembni in počnejo prav neverjetne reči, da bi bili takšni tudi v resnici videti. A nobena imenitna obleka niti barvasti trakovi in ne pisani obeski, s katerimi se krasijo, ne pregrešno drage jedi in zlahatne pijače, s katerimi se polnijo, ne rezidence in ne služabniki, nič ne more prikriti njihove pomilovanja vredne sebičnosti. Ne silite v temo lažne imenitosti, kajti v prihajajočih težkih časih bodo prve žrtve imenitnih gospodarjev prav njihovi lastni izbranci.

H-umor

»Vse novice mora prežemati ideja pan-germanstva in posmehovanje levičarjem na globalni ravni.«

(Direktorica STA v odstopu Alenka Paulin je menda po mnenju levičarskih aktivistov doslej vse novinarske prispevke novinarjev STA prebrala, jih ustrezno priredila in popravila.)

»To so bili kupi dreka po vsem stanovanju. Tega niti s špohltinom ne moreš odstraniti...«

(Prebivalca Krškega je po naključju pokukala v odprto stanovanje svoje sosedo v bloku, pri čemer se ji je skoraj obrnil želodec.)

»Namesto uslužbencev iz predsedniških soban bi na večerjo s kraljico gotovo bolj sodili ljudje, ki v Sloveniji kaj pomenijo.«

(Upokojena novinarka Bernarda Jeklin ni ravnodušno sprejela dejstva, da so na večerji z britansko kraljico Elizabeto II. stolčke grela uslužbenci urada predsednika države Daniela Türka.)

»Ne morem se znebiti občutka, da se veliko del opravlja zato, da imajo gradbena podjetja delo, ne pa zato, ker bi bilo zaradi varnosti prometa ali dotrajanosti vozišč in objektov to tudi potrebno.«

(Minister za promet Radovan Žerjav je že sit neprestanega popraviljanja avtocest, ki postaja samo sebi namen.)

»Ko začnejo kašljati ZDA, bo močno zbolel preostali svet, tudi majhna Slovenija.«

(Ekonomist Stanislav Kovač se boji, da se bodo virusi in bakterije svetovne gospodarske recesije raznesli po vsem svetu.)

»Pravzaprav mi je to polepšalo dan.«

(Protikorupcijski borec Drago Kos se je z radostjo odzval na novico, da ga je predsednik vlade Janez Janša kazensko ovadil zaradi žaljive obdolitve.)

»Upam, da ne bo preblizu kraljice, da ne bi kakšno trapasto zinila.«

(Debater Navadn na spletnem forumu NSI ni navdušen nad dejstvom, da se je med gosti na kosilu z britansko kraljico Elizabeto II. znašla tudi predsednica LDS Katarina Kresal.)

»Predvsem pa so me kar naprej odstavljali.«

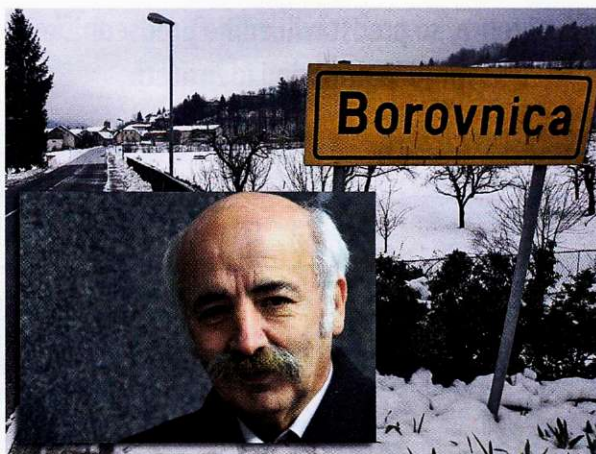
(Nekdanji varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek je bil v času komunističnega režima zelo trdovraten, saj jim ga kljub večkratnemu žaganju s stolčka urednika revije Literatura ni uspelo spraviti s poti.)

»Njeno veličanstvo bo imelo zvečer obilo priložnosti, da se ob prijetnem kranljanju s predsednikom spomni svojih srečanj s Titom, Maom in ostalimi, med slovenskimi socialisti čaščenimi zgodovinskimi osebnostmi, ki so najprej radikalno opravili z ostanki aristokracije in meščanstva, nato pa s svojim življenjskim stilom in razkošjem na račun lačnih množic desetkratno prekašali najvišjo aristokracijo.«

(SDS je pred slavnostno večerjo z britansko kraljico Elizabeto II. komentirala seznam povabljenih, na katerem so se znašli tudi Milan Kučan, Janez Kocijančič, Milan M. Cvikl in nekdanji udbovci.)

Referenduma ne bodo upoštevali

Prebivalci Borovnice so na referendumu potrdili, da se ne strinjajo z graditvijo blokovskega naselja z dvanajstimi večstanovanjskimi objekti, o čemer smo v Demokraciji že pisali. Vendar je borovniški župan Andrej Oceppek (SD) v začetku oktobra kljub nasprotovanjem prebivalcev razpisal vnovično javno obravnavo občinskega podrobnega prostorskega načrta (OPPN) ob Borovniščici, ki so ga občani Borovnice že zavrnili na referendumu 22. junija. Kljub jasnemu volilnemu izidu, saj se je kar 613 prebivalcev izreklo proti OPPN in 483 za, je župan nadaljeval s protipravnimi postopki. Še vedno naj bi se dogovarjal z investorjem, občinskih smernic pa ni želel uskladiti s Civilno iniciativo Borovnica. Civilna iniciativa je županu in investitorju izročila tudi kompromisni predlog, ki bi bil sprejemljiv za občane Borovnice, ne pa za investitorja in župana Ocepka, saj so v javno obravnavo podali popolnoma enak OPPN z malenkostnimi popravki, ki je bil na

Borovniški župan Andrej Oceppek

referendumu že zavržen. Občinski svet naj bi novi OPPN potrdil še ta mesec. Občani so ogorčeni: »Ponorčevali so se iz Civilne iniciative Borovnica, saj so se z nami 'dogovarjali' in 'iskali kompromis' cele tri mesece, nazadnje pa dali v javno obravnavo dokument, datiran z julijem 2008.« Očitno borovniški župan postavlja svoja pravila, ki z veljavno zakonodajo nimajo veliko skupnega. »Civilna iniciativa Borovnica je tako postavljena pred dejstvo, da se lastniki kapitala ob pomoči lokalnih oblastnikov pač poživljajo na ustavni in pravni red Republike Slovenije«, še dodajajo. M. M.

Pahor že na začetku snedel obljubo?

Vidni član SD Miran Potrč je v pogovoru za zadnjo številko političnega tednika dejal, da predsednik in najverjetnejši prihodnji mandatar Borut Pahor ni nikoli dejal, da medijske zakonodaje, vključno z zakonom o RTVS, ne bi spreminjali brez soglasja opozicije. »Ko sem ga posebej vprašal, je dejal, da ni nikoli dal takšne izjave, pač pa, da pri taki stvari želimo konstruktivno in odprto sodelovanje opozicije. V nobenem dokumentu, niti v koalicijski pogodbi, nismo zapisali, da želimo soglasje opozicije pri spremembi zakona o RTVS,« pravi Potrč. Njegova izjava kaže, da je spomin

Ali Miran Potrč ne ve, kaj govori, ali pa se spreneveda Pahor.

v SD očitno precej kratek. Pahor je namreč v svojih izjavah za medije dejal prav to, za kar zdaj Potrč trdi, da ni nikoli dejal. Februarja letos je Pahor v pogovoru za slovenski Playboy dejal, da bo, če bo dobil mandat za sestavo vlade, v zelo kratkem času prosil strokovnjake, »naj pripravijo nov osnutek zakona o RTV s prošnjo, da se zgledujejo po britanski BBC, javni televiziji izjemne kakovosti«. »Predlog zakona, ki bi ga strokovnjaki po teh navodilih pripravili, bi koalicijsko uskladili in ga potem dali v javno razpravo. Najprej strokovno, potem pa tudi opoziciji ... Če pa bomo naleteli na ugovore strokovne javnosti ali opozicije, da gre prav za to, samo za drugačen način poseganja v programsko podrejanje RTV, potem bom umaknil roke in rekel: prav, potem bomo ostali pri takem zakonu, kot je,« je takrat dejal Pahor. Tudi vidna članica SD in nekdanja ministrica za kulturo Andreja Rihter je 29. septembra letos na vprašanje, kako se nameravajo lotiti spreminjanja zakona o RTV, za enega od

Modrost tedna

»Pričakujem kontrolirano anarhijo, z nekoliko močnejšo intenzivnostjo kot v tranzicijskem desetletju. Pri tem mislim na to, da bo nova oblast po štirih letih hitela – deklarativno – odpravljati vse tisto, kar je aktualna vlada s toliko truda vzpostavila. Najprej bodo na udaru seveda mediji. V Večeru se je to že zgodilo z likvidacijo rubrike Pogledi. To je povezano z odstranitvijo Jurčičeve nagrajenke Darke Zvonar Predan, prvi rezultat Pahorjeve »reform« pa je tudi ta, da od sobote, 11. oktobra, ne smem več pisati za ta časopis.«

(Politični analitik dr. Boštjan M. Turk)

»Pahorjeva zmaga na volitvah je bila tako tesna, da si bo lahko marsikdo pripisoval odločilne zasluge zanjo. /.../Vsi ti bodo skupaj z drugimi tajkuni, monopolisti ter varuhi starih privilegijev Pahorju zdaj izstavljali račune in terjali svoje. Ustrežljivost bodo nagradili z lepo podobo v pivovarskih in drugih medijih ter s civilnodružbenimi in akademskimi slavonspevi novi oblasti.«

(Politični analitik dr. Matej Makarovič)

Afo rizmi

- › Na naših volitvah pogrešam črno skrinjico.
- › Menda smo že v Evropi, ampak Evropa o tem nič ne ve.
- › Zaskrbljen sem, ker je kvaliteta laži čedalje slabša.
- › Zdaj živimo slabše kot prej; tako menijo tisti, ki se še niso rodili.
- › Ubijali niso tisti, ki so mislili drugače, ampak tisti, ki sploh niso mislili.

Žarko Petan

dnevnikov izjavila: »Mediji so nad politiko. Ne gre nam za preglasovanje in prisilo, kot se je dogajalo v prejšnjem mandatu. Če ne bomo dosegli soglasja vseh strank, spremenjenega zakona ne bomo dajali v proceduro,« je dejala. Pahor in njegova SD sta zdaj očitno pozabila eno svojih predvolilnih obljub, kar je slaba potnica za novo vlado. V. K.

Pripravljajo se na izredni kongres stranke

Na klavzuri Nove Slovenije, ki je potekala 24. oktobra, so predstavili edino predsedniško kandidatko in govorili o organiziranosti stranke, o njenem delovanju in prihodnji identiteti.

Vršilka dolžnosti predsednice NSi Ljudmila Novak, ki se ji mandat evropske poslanke izteče junija, je na klavzuri kot predsedniška kandidatka stranke dobila podporo izvršilnega odbora NSi, podporo pa so ji izrekli tudi podmladek, seniorji ter mnogi posamezniki in občinski odbori. Ljudmila Novak se veseli tudi podpore ministrice za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Mojce Kucler Dolinar, ki je zavrnila kandidaturu za predsednico stranke. Za podpredsedniško mesto je evidentiranih deset kandidatov, med njimi Marjetka Uhan, Anton Kokalj, Jožef Horvat, Martin Mikolič in Alojz Sok ter Matej Tonin, Peter Kozmus in Andrej Hafner.

Kot poudarja Ljudmila Novak, si bo prizadevala za poenotenje stranke; pričakuje, da bo novo vodstvo uspešno delalo, v njem pa na eni od pomembnih funkcij vidi tudi Mojco Kucler Dolinar. Cilj NSi bodo predvsem reorganizacija

Za položaj predsednice Nove Slovenije se bo na kongresu sredi novembra potegovala Ljudmila Novak.

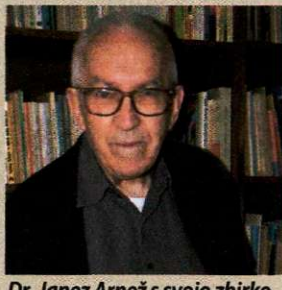
stranke do njenih temeljev, občinskih in regijskih odborov, čim uspešnejše evropske volitve ter korektno in kritično odzivanje na aktualno družbenopolitično dogajanje. V tem vidi prihodnost in mesto stranke tudi Mojca Kucler Dolinar. Evropski poslanec Lojze Peterle, ki se klavzure NSi ni udeležil, se je za odsotnost opravičil zaradi obveznosti na Slovaškem. Peterle se, kot pravi, v stranki ne namerava potegovati za nobeno funkcijo, na voljo ji bo le za pomoč, namerava pa znova kandidirati za evropskega poslanca. Kot je dejal Peterle v intervjuju za Sobotno prilogo Dela, si mora NSi postaviti lasten profil, kot napačen politični koncept desnice pa je označil igro na močno stranko brez partnerjev. Kot razlog za neuspeh desnice na volitvah je navedel napačen političen koncept v kritičnem trenutku, ko se je levici uspelo kljub vsem razlikam povezati in delati konico pred volitvami. Vladajoča koalicija pa se je razhajala ne

samo po zaslugi DeSUS, je dejal Peterle, ki je prepričan, da za poraz NSi ni odgovoren izključno Andrej Bajuk, ampak tudi to, da je stranka postala gluha za notranjo kritiko, ni upoštevala javnega mnenja in ni razvila primerne načina komuniciranja z javnostjo. Po Peterletovem mnenju je na članstvo in volivce slabo vplivalo dejstvo, da stranka tako rekoč nobenega od svojih ni branila oziroma ubranila. L. H.

Odlikovanje za Studia slovenica

Arhivsko društvo Slovenije je 20. oktobra podelilo priznanja za dosežke v arhivistiki. Aškerčovo nagrado je dobil inštitut Studia slovenica za izjemne prispevke na področju zbiranja, varovanja in ohranjanja arhivske dediščine slovenskih izseljencev. Inštitut je kot zasebno ustanovo leta 1957 v Washingtonu s svojimi prijatelji ustanovil dr. Janez Arnež, ki je njegov ravnatelj in ostaja gonilna sila vse do danes. Namen ustanove je bil po eni strani z objavljanjem v angleščini predstaviti in približati Slovenijo in Slovence ameriški javnosti, po drugi pa zbirati in ohranjati gradivo slovenskega izseljenstva. Prvi del bogatega arhivskega gradiva in tudi časopisov ter knjig, ki ga dopolnjujejo, je v Slovenijo prispel leta 1991. Istega leta je bil v Ljubljano prenesen tudi sedež ustanove. Gradivo je od leta 1993 v prostorih Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu. Med njim po pomenu izstopa dokumentacija, ki je nastala ob delovanju begunskih taborišč, v katera so se zatekli slovenski begunci po drugi svetovni vojni. Drugi pomemben sklop gradiva je nastal pri delovanju slovenskih izseljenskih društev ter slovenskih župnij in verskih organizacij v Evropi in Ameriki v letih 1912–2002. Priznanje je prejela tudi Andreja Klasinc Škofljanec, in sicer za Vodnik po arhivskem gradivu Studia slovenica.

Dan po podelitvi priznanj sta Katoliški inštitut in Raziskovalni inštitut Studia slovenica sklenila pogodbo o vključitvi knjižne, arhivske in umetniške zbirke dr. Arneža v univerzitetno knjižnico prihodnje katoliške univerze. Zbirka obsega okoli 60.000 knjižnih del. G. B.

Dr. Janez Arnež s svojo zbirko

Izgubljenih 132 milijonov evrov?

Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATPV), ki jo vodi Damijan Žugelj, je 19. septembra 2008 vse javne družbe pozvala, da ji poročajo o morebitnih naložbah v finančne instrumente izdajatelja Lehman Brothers oziroma morebitnega drugega izdajatelja, ki je doživel finančni zlom v zdajšnji svetovni finančni krizi. Od 101 javne družbe jih ima 6 naložbe v obveznicah Lehman Brothers v skupni vrednosti 26.699.899 evrov. Tri javne družbe imajo poleg obveznic izdajatelja Lehman Brothers v svojem portfelju tudi obveznice drugih finančnih institucij, ki so utrpeli posledice svetovne finančne krize, in sicer v skupni vrednosti 105.480.679 evrov. V teh javnih družbah (javnosti ni znano, katere so) ocenjujejo, da zaradi omejenih naložb njihovo poslovanje in obstoj nista ogrožena. Z informacijo o naložbah javnih družb v finančne instrumente Lehman Brothers se je na seji pretekli teden seznanil tudi svet agencije in ugotovil, da izpostavljenost omenjenih naložb ni problematična in ne predstavlja tveganja za te družbe. V. K.

Damijan Žugelj, ATPV

Diskreditacija, nato likvidacija

Vida Kocjan, foto: Bor Slana

Umorov več vrst Umor dveh novinarjev na Hrvaškem kaže, da novinarstvo v sosednji državi postaja nevaren poklic. V Sloveniji umora novinarja, razen poskusa umora novinarja Mira Petka, še nismo doživeli, vendar to ne pomeni, da je biti novinar v Sloveniji lahko. Čeprav je najverjetnejši mandatar Borut Pahor še pred volitvami in tudi po njih večkrat obljubljal, da vlada, ki jo bo vodil, ne bo posegala v medije, zadnje dogajanje kaže, da se bo zgodilo prav to. Še več. Nova vlada namerava čistke v nekaterih medijih očitno izpeljati kar po načelu najprej diskreditacija, nato (politična) likvidacija. Le tako je namreč mogoče razumeti prispevek, ki ga je pretekli teden objavil levičarsko 'prenovljeni' tednik, ki je v posredni lasti Boška Šrota, nekdanjega člana Pahorjeve SD.

Diskreditacija V prispevku se je tednik lotil očitno moteče direktorice Slovenske tiskovne agencije (STA) Alenke Paulin in nekaterih novinarjev, ki so se na agenciji zaposlili v njenem mandatu. Tako so v omenjenem Šrotovem biltenu Paulinovi očitni, da je v svojem mandatu zaposlila nekatere desne novinarje (očitno bi po mnenju tednika na STA lahko delali samo t. i. levi novinarji), da so stimulacije prejeli le slednji in da se poskuša vodstvo hiše z novim aktom o sistemizaciji znebiti nekaterih novinarjev, ki niso po volji direktorici. No, tisti, ki poznajo dogajanje v hiši, pravijo, da pri stimulacijah niso delali razlik in da so jih prejeli tako tisti, ki so na STA zaposleni že dlje časa, kot tisti, ki so prišli na novo (odvisno pač od opravljenega dela). Razlog za nekatere kadrovske spremembe na agenciji ni v tem, da nekateri novinarji niso všeč Paulinovi, ampak to, ker naj bi bili politično agitirali za nekatere stranke in huje kršili delovne obveznosti. Tako naj bi bil eden od novinarjev, ki je menda zaradi nesoglasij z vodstvom agencije s STA odšel na prej omenjeni tednik, nekoč samovoljno in brez obvestila zapustil uredniško mesto, prav tako pa naj bi bil agenciji s službenim prenosnim računalnikom (z interneta naj bi bil pobiral pornografski material) naredil za okoli 1.500 evrov stroškov. Novinar, ki naj bi po pisanju tednika redakcijo moral zapustiti zato, ker naj ne bi bil po volji direktorici, naj bi bil v resnici goljufal pri sporočanju delovnih ur za evidenco delovnega časa in si samovoljno podaljšal čas uporabe službenega avtomobila.

Jasno bo februarja Ker se Paulinovi, v času katere je agencija precej napredovala, kar ji priznavajo tudi njeni nasprotniki, očitno ne ljubi ukvarjati s takšnimi in drugačnimi obtožbami, je pretekli teden iz zdravstvenih razlogov odstopila s svojega položaja. S tem je naredila prostor za novo direktorico oziroma direktorja, ki ga bo morala imenovati nova vlada. Pri tem bo zanimivo videti, ali bodo prve poteze novega direktorja v skladu s Pahorjevimi napovedmi o neposeganju v uredniško politiko medijev. Poznavalci že namigujejo, da se bo novi direktor poskušal znebiti novinarjev, ki jih je zaposlila Paulinova. To naj bi storil tako, da mu bo vlada zmanjšala finančna sredstva za delovanje agencije in mu s tem priskrbela priročen izgovor za odpuščanje. Kaj se bo v resnici zgodilo, bo znano februarja,

Bo STA prva žrtev Pahorjeve vlade? Pod novo oblastjo tudi za novinarje prihajajo težki časi!

Ker se Paulinovi, v času katere je agencija precej napredovala, kar ji priznavajo celo nasprotniki, očitno ni zdelo smiselno ukvarjati z obtožbami, je pretekli teden iz zdravstvenih razlogov odstopila s svojega položaja.

ko naj bi vlada predvidoma potrjevala nov finančni načrt agencije. Nekateri politično bolj zagreti posamezniki na STA pa ugibajo, kje bi se lahko zapolnili odpuščeni novinarji.

Golobič in Širčeva Pregled posameznih programov strank kaže, da si največje posege v medije želijo v Zaresu. V omenjeni stranki med drugim za STA predlagajo, da bi se lastništvo agencije preneslo na nekakšen konzorcij več medijskih hiš, s čimer bi po njihovo odpravili možnost, da direktorja agencije imenuje vlada. Pri tem je zanimivo, da je stranko imenovanje direktorja agencije s strani vlade začelo motiti šele zdaj, ni pa je motilo v času, ko je denimo nekdanja Drnovškova vlada (v njej je bila Majda Širca, avtorica medijskega programa Zaresa, državna sekretarka na ministrstvu za kulturo) imenovala nekdanjega uslužbenca Službe državne varnosti Igorja Vezovnika (slednji naj bi bil STA nekaj časa celo oddajal prostore, ki so bili v njegovi lasti). Doslednost pač ne bo odlika prihodnje vladne koalicije. **D**

Blažev žegen

Pavel Ferluga

Šolska reforma italijanske vlade doživlja burne proteste po vsej Italiji. Protestu se pridružujejo tudi Slovenci.

Te dni naši dijaki v zamejstvu okupirajo stavbe italijanskih šol s slovenskim učnim jezikom. Protestirajo zaradi nove šolske politike pod Berlusconijevo vlado, ki bo imela hude posledice za učno osebje v času finančno-gospodarske regresije. Na udaru so vse italijanske šole, tudi tiste s slovenskim učnim jezikom, ki jih še vedno (toliko let po vojni) ne moremo imenovati slovenske (vsaj uradno ne).

Teh nevšečnosti zagotovo ne bodo imele nemške šole na Južnem Tirolskem (saj niso italijanske z nemškim učnim jezikom, ampak nemške z italijanščino), saj imajo seveda drugačen status kot druge italijanske šole. Da imajo Južni Titrolci kot manjšina posebne pravice, je dobro znano, zato ne potrebujejo nikakršnega »zaščitnega zakona« kot Slovenci. Privilegije so si pridobili z miniranjem kasarn karabinjerjev in zavračanjem dvojezičnosti s prevladujočim položajem italijanščine ter podiranjem električnih daljnovodov. Pri njih dobiš delo pod pogojem, da znaš nemško.

No ja, vsak ima pač svoje prijeme za dosego pravic, ki mu pripadajo, le Slovenci v zamejstvu so pri tem otročje defektni. Sami zavračajo vzajemnost z drugimi manjšinami, ker se imajo podzavestno še vedno za manj vredne, zato se ne smemo čuditi, da z njimi ravnajo, kot ravnajo. Na njihovem mestu bi tudi sam tako ravnal, saj si ne zaslužijo resne obravnave.

Dobra novica je sicer, da bo tudi Primorski (partizanski) dnevnik prikrajšan za finančne dotacije. To bo pozitivno, ker bo nehal (če bo nehal izhajati) poneumljati pripadnike slovenske manjšine z agitiranjem za UAIS-SIAU, kot to dela že od 1945. Nikakor ne odneha, čeprav nam je bistveno okrnil nacionalno zavest in identiteto. Razumljivo, da si s takim medijem manjšina nima kaj pomagati, če opeva skrupucalo, kot je Masellijev zakon, ki nima nobene veljave, ampak je le »blažev žegen«, kot so »blažev žegen« tudi vsi protesti krovnih organizacij. Ali se bo ukrivljena hrbtenica zamejcev kdaj naravnala? Z novo vlado v Sloveniji prav gotovo ne. Ostane le upanje na boljše čase. Saj smo vajeni potrpeti in se mazati s to božjo mastjo, mar ne?

Cunami na vidiku?

Vida Kocjan

Prihajajoča vlada tranzicijske levice zbuja strah. Prve čistke, pravi cunamiji, so očitno na vidiku.

Hrvaška se je po atentatu na Iva Pukanića in Nika Franjića iz tednika Nacional znašla v šoku. Oblast je nemudoma ukrepala, evropski politiki pa se sprašujejo, ali je sosednja država sploh pripravljena na vstop v EU. Pri tem nehote pomislimo na slovensko stvarnost, stanje v državi, ki je že članica EU in ji je še pred kratkim predsedovala, pa ne zato, ker bi bilo zdaj tako slabo, ampak zato, ker se bojimo, kaj se nam obeta v prihodnosti. Nastajajoča vlada namreč vzbuja strah, drugače mislečim, tudi novinarjem, pa se očitno ne piše nič dobrega.

Prve čistke, pravi cunamiji, so očitno na vidiku. Najprej so se Pahorjevi SD lotili Slovenske tiskovne agencije (STA). Z diskvalifikacijami. Tem bodo očitno sledili še drugi ukrepi. Nič bolje se ne obeta nacionalnemu radiu in televiziji. Direktorja radia so se že lotili, področje televizije še sledi. Da smo novinarji, ki ne razmišljamo tako kot zmagoviti trojček KGB, kakor ga nekateri imenujejo, v nemilosti, se je pokazalo tri dni pred volitvami, ko smo ves srd občutili tudi novinarji Demokracije. Takrat še nismo vedeli, da izidi javnomnenjskih raziskav iz dneva v dan kažejo boljši izid za t. i. trojček. Javno objavljane izidov je namreč prepovedano, politiki pa so zanje seveda vedeli. Ker smo Gregorju Golobiču postavili nekaj zanj neprijetnih vprašanj, povezanih s primerom Socius, v zvezi s katerim naj bi kriminalisti preučevali tudi njegovo vlogo, smo bili deležni najbolj podlega odgovora, kakršnega si domnevno ugleden politik ne bi smel privoščiti. Zgodbo o tem smo tudi objavili. Če takrat še nismo razumeli, kaj se dogaja, danes vemo. Vsi, ki nismo na Zgaga-Šurčevem seznamu 571 novinarjev, naj se torej pripravimo. Če bo novo medijsko zakonodajo Pahor v celoti prepustil tandemu Golobič - Majda Širca (stranki Zares), nam je niti prebrati ni treba, da bi vedeli, kam pes taco moli. Majda Širca se pojavlja tudi kot morebitna kandidatka za ministrico za kulturo. Spomnimo se njenega sovražnega delovanja zoper odhajajočo vladno ekipo. Če bi bila Širčeva samo njena politična nasprotnica, bi bilo to razumljivo, a toliko gneva, kolikor ga je ona v zadnjem državnoborskem mandatu zliła na Janševo vlado, že dolgo nismo slišali. Zato strah, ki se plazi v deželo, lahko zbuja le skrb. Edina, ki to lahko preprečita, sta Borut Pahor in Danilo Türk, ki je glede na svoje predsedniško delovanje na svoja pleča prevzel veliko odgovornost tudi za to. Da se bo vedelo in da bomo imeli tudi krivca.

Strankarsko rezanje

Dr. Matej Makarovič

Boj strank za volilne glasove in oblast je vedno boj za omejene resurse. Zato je seveda vedno mogoča konfliktno obarvana interpretacija razmerij med strankami, po kateri ena stranka dobiva glasove na račun oziroma na škodo druge stranke in po kateri tudi medsebojno sodelovanje med strankami enim strankam koristi, drugim pa škodi. Kadar se to dogaja med strankami nasprotnih političnih blokov, se to navadno interpretira kot zmaga enih in poraz drugih.

Veliko manj dosledne pa so te interpretacije takrat, ko gre za prehajanje glasov med strankami, ki se jim v prevladujočem prepričanju pripisuje podobna politična barva. Ta nedoslednost je bila zelo očitna tudi po letošnjih volitvah. Dominantni mediji so tako do skrajnosti napihnil domnevo, da je Nova Slovenija iz državnega zbora izpadla po »krivdi« Slovske demokratske stranke in da podobni razlogi botrujejo tudi slabemu izidu Slovske ljudske stranke. Poraženec lanskih predsedniških volitev je bil v medijih, ki veljajo za t. i. levičarske, izjemno dobrodošel, ko je tudi tokrat za poraz NSi po hitrem postopku našel istega krivca, kot ga je našel že lani, ko naj bi bila SDS kot vodilna stranka najbolj kriva za njegov poraz, ker ga je podprla(!). Sporočilo dominantnih medijev in njihovih komentatorjev, ki veljajo za »levičarske«, je bilo jasno: dragi »desničarji«, nikar se ne družite z SDS, kajti to vas bo zagotovo uničilo. Da sta tako SLS kot prej SKD še bistveno večji delež volilnega telesa izgubili po sodelovanju v vladah pod vodstvom LDS, je treba seveda nemudoma pozabiti.

Kot vedno je realnost bolj zapletena. Pomemben del nekdanjih volivcev NSi iz leta 2004 je letos v resnici glasoval za SDS. Prav tako pa pomemben del nekdanjih volivcev NSi in SLS letos sploh ni šel na volitve, kar dokazuje relativno nižja volilna udeležba v nekaterih okoljih, ki so tema dvema strankama tipično naklonjene. SDS je imela nesporno prednost pred NSi v dejstvu, da je vodila vladno koalicijo, vendar so bile tudi NSi zaupane pomembne odgovornosti. Med drugim je vodila finančno ministrstvo, ki ga je LDS v vseh svojih vladah vedno in zato prav gotovo ne po naključju zadržala zase. Seveda ne moremo vedeti, kaj bi se lahko dogajalo v zakulisju, toda vsaj v navzven vidnih potezah strank dosedanje vlade koalicije ni bilo videti, da bi SDS koga »rezala kot salamo« ...

Se je pa nekaj takega zelo očitno dogajalo med strankami jesenskega trojčka. Treba se je samo spomniti, v kako skrbno odmerjenih intervalih so poslanci in drugi pomembni kadri LDS prehajali k SD in Zaresu. Popolnoma jasno je tudi, da je večina tistih, ki so leta

2004 volili LDS, letos dala svoj glas SD, ki je tako drastično povečala svojo podporo na račun LDS, ali pa stranki Zares, ki je sploh nastala iz nič na račun LDS. Iz druge največje je LDS po štirih letih postala najmanjša parlamentarna stranka, ki bi, če bi bile volitve danes, izpadla iz državnega zbora. S temi premiki seveda ni nič narobe in gre za povsem normalno konkurenco med strankami, pa vendar je zanimivo, da ni noben »analitik« ugotavljal, kako so LDS »rezali kot salamo« ali kaj podobno dramatičnega: nihče se ni javno zgražal nad tem, kako sta SD in Zares (skoraj) uničili LDS. V slovenskih dominantnih medijih merila, ki veljajo za »desne«, očitno ne veljajo za »leve«, in to je le eden v vrsti primerov. Podobno je brez resne javne refleksije v dominantnih medijih ostal tudi letošnji volilni uspeh stranke DeSUS, kajti nauk, ki iz tega uspeha izhaja, bi lahko bil za koga nevaren. Naj spomnimo, da je upokojenska stranka leta 2004, potem ko je sodelovala v »levi« koaliciji, komaj dosegla parlamentarni prag, po štirih letih »kolaboracije« z Janezom Janšo pa je izid skoraj podvojila. To je zanimivo predvsem zato, ker v zgodovini slovske demokracije nima primere. Vse »pomladne« stranke, ki so po letu 1990 sodelovale v t. i. levih vladah, so bile na naslednjih volitvah kaznovane z izgubo glasov: SDS leta 1992, SKD leta 1996, SLS

v letih 2000 in 2004. Z »levo« stranko DeSUS v Janševi vladi je bilo obratno: izid je z modro kombinacijo sodelovanja in trmastega vztrajanja pri nekaterih lastnih ciljih bistveno izboljšala. Ravnanje, zaradi katerega je jesenski trojček pred volitvami tako ostro napadal Erjavca, je torej koristilo stranki DeSUS! Drugo vprašanje je, ali se ta stranka tega danes zaveda.

V slovenskih dominantnih medijih merila, ki veljajo za »desne«, očitno ne veljajo za »leve«.

Sklenimo ta razmislek s tremi napovedmi, ki jih kot analitik dajem glede na doslej razvidne zakonitosti. Predlagam, da si jih zapomnite in jih preverite čez štiri leta: (1) zdaj teče zadnji mandat LDS v državnem zboru; (2) DeSUS bo leta 2012 dosegel znatno slabši volilni izid kot letos; (3) v parlamentu po letu 2012 – če sem ne štejeemo SDS – bosta ena do dve stranki krščansko-ljudske usmeritve s skupaj pet- do desetodstotno volilno podporo. Vse drugo pa je seveda povsem odprto. **D**

Britanska kraljica Elizabeta II. in slovenski predsednik Danilo Türk pregledujeta častno četo Slovenske vojske.

Zgodovinski obisk kraljevega para

Petra Janša, foto: Grega Wernig, Andreja Velušček, Stanko Gruden/Daniel Novakovič/STA

Pred natanko tednom dni sta britanska kraljica Elizabeta II. in njen soprog princ Filip uspešno sklenila zgodovinski tridnevni državniški obisk v Sloveniji, ki je bil predvsem priložnost za utrditev že tako dobrih odnosov med državama.

Britanska kraljica Elizabeta II. in vojvoda Edinburški sta v torek, 21. oktobra, pripotovala na državniški obisk, prvega v Sloveniji, ki je bil z različnimi dogodki predvsem priložnost za utrditev dobrih odnosov med Slovenijo in Veliko Britanijo. Najbrž ni naključje, da si je kraljica Elizabeta II. za obisk prve postkomunistične države izbrala prav Slovenijo, saj je, kot so poročali tuji mediji, njen obisk sledil uspešnemu slovenskemu predsedovanju Svetu Evropske unije (EU) v prvi polovici leta 2008, kar pa so domači mediji večinoma obšli. V Odmevih na Televiziji Slovenija je »neodvisni« politični komentator Jurij Gustinčič celo dejal, »da obisk britanske kraljice nima nobene zveze s predsedovanjem Slovenije

EU«. Seveda se temu ne čudimo, saj glede na zdajšnjo politično situacijo ni bilo mogoče pričakovati, da bi tranzicijska levica preveč omenjala uspehe predsedovanja, če pa je sama lanske jeseni poslala po Evropi sporočilo, da bo predsedovanje Slovenije EU pod vlado Janeza Janše pomenilo nevarnost za EU. A izkazalo se je prav nasprotno, predsedovanje je bilo uspešno, še več, vsi odzivi nanj, tudi tistih, ki neradi kaj pohvalijo, so bili pozitivni. Med obiskom kraljice pa je slovensko javnost vznemiril seznam povabljenih na slavnostno večerjo na gradu Brdo, ki jo je priredil gostitelj, slovenski predsednik republike Danilo Türk s soprogo. Nekateri so se tudi spraševali, kakšne zasluge ima pri nastajanju slovenske dr-

žave predsednica LDS Katarina Kresal, da se je lahko udeležila kosila na ljubljanskem gradu, čeprav se je na enem od predvolilnih soočenj izkazalo, da ne pozna niti datuma prvih slovenskih demokratičnih volitev.

Prvič v Sloveniji Državniški obisk kraljice Elizabete II. in njene soproga princa Filipa je potekal brez večjih napak, po vnaprej pripravljenem programu v luči strogega protokola. Za nekaj nerodnosti je poskrbel le predsednik Türk, ko je kraljico ob prihodu v Slovenijo pred rdečo preprogo ustavil z roko. Türk je pojasnil, da je britansko monarhinjo ustavil, »ker je sledila himna, sama pa mu omenjene geste ni zamerila«. Obisk se je začel v torek, 21. okto-

bra, popoldne s pregledom častne čete Slovenske vojske na letališču Jožeta Pučnika. Ob prihodu so visoka gosta pričakali britanski veleposlanik v Sloveniji Tim Simmons in drugi diplomati. Kraljica se je nato v spremstvu varnostnikov in osebja odpeljala na Brdo pri Kranju, kjer sta si predsednik Slovenije Danilo Türk in kraljica Elizabeta II. ob koncu pogovorov izmenjala odlikovanja in darila. Predsednik je njeno veličanstvo odlikoval z redom RS za izredne zasluge, in sicer pri razvijanju in utrjevanju prijateljskih meddržavnih odnosov ter za njen prispevek k utrjevanju mednarodnega miru in številna človekoljubna dejanja. Kraljica Elizabeta II. pa je gostitelja odlikovala s križem Knight Grand

Cross reda »The Most Honourable Order of the Bath«, najvišjim odlikovanjem, ki ga lahko dobi tuji državni predstavnik.

Visoka gosta sta nato odpotovala v Ljubljano, kjer si je kraljica v hotelu Union ogledala otroško glasbeno predstavo, ki so jo pripravili otroci Britanske mednarodne šole v Ljubljani in ljubljanske Osnovne šole Vita Kraigherja, njen soprog pa si je ogledal delavnico Igra o mestu prihodnosti - The Future City Game. Pripravil jo je British Council, na njej pa so štiri ekipe iskale najboljšo rešitev za izboljšanje kakovosti življenja v Ljubljani. V čast kraljičinemu prihodu v Slovenijo je nato britanski veleposlanik v Sloveniji Tim Simmons pripravil sprejem. Udeležilo se ga je okoli 160 gostov, ki jih je veleposlanik predstavil kraljevemu paru. Z vsakim sta se rokovala in na kratko pokramljala. Britanski kraljevi par je prvi dan obiska sklenil na gradu Brdo, kjer sta jima predsednik Türk in njegova soproga priredila slovesno večerjo, pred tem pa je britanska monarhinja sprejela še predsednika DZ Pavla Gantarja in premierja Janeza Janšo.

Posebne pozornosti je bila kraljeva gostja deležna v sredo med obiskom Kobilarne Lipica, kjer so ji simbolično podarili lipicanca. Tuji mediji so omenjenemu dogodku posvetili največ pozornosti, saj je znano, da je kraljica velika ljubiteljica konj. Tako je med drugim britanski The Times objavil članek z zabavnim naslovom »The day the Queen looked a gift horse in the mouth« (Dan, ko je kraljica pogledala podarjenemu konju v zobe, op. p.), v katerem je novinar Valentine Low podrobno opisal obisk in podarjenega lipicanca z imenom o85 Favory Canissa XXII. Plemenski žrebec, ki je slovenski prvak v dresurnem jahanju, v svetovni dresurni eliti pa se uvršča v sam vrh, bo poslej last britanske kraljice, a bo ostal v oskrbi Kobilarne Lipica.

Iz Lipice se je kraljevi par vrnil v Ljubljano in si po kosilu na ljubljanskem gradu, ki ga je priredil britanski veleposlanik Tim Simmons, slovensko prestolnico поблиže ogledal med sprehodom čez Tromostovje, kjer ga je pozdravila navdušena množica lju-

di. Uradni program obiska sta visoka gosta sklenila v Slovenski filharmoniji, kjer sta se udeležila podelitve zlatih mednarodnih priznanj za mlade MEPI, katerih ustanovitelj je prav princ Philip. Naslednji dan se je kraljevi par odpravil na dvodnevni obisk na Slovaško, ki so mediji prav tako kot Slovenijo označili za državo s komunistično preteklostjo.

Edini kraljičin nagovor Eden osrednjih dogodkov obiska britanske kraljice Elizabete II. in vojvode Edinburškega v Sloveniji je bila slovesna večerja na gradu Brdo, kjer je kraljica imela edini javni nastop. Tako je v nagovoru številnim gostom med drugim dejala, da sta s princem Philipom počaščena, da njun prvi obisk Slovenije poteka tako kmalu po nadvse uspešnem slovenskem predsedovanju EU. Po njenih besedah je slovenski uspeh toliko izrazitejši ob dejstvu, da je Slovenija postala neodvisna evropska država pred komaj 17 leti. Korenite spremembe, ki so sledile letu 1991, so plod izjemne energije, vizije in odločnosti države. Morda je Slovenija mlada država, je nadaljevala, vendar so njeni ljudje pomembno prispevali k življenju v Evropi, k bogastvu umetnosti, znanosti in književnosti. Eden od pomembnih slovenskih biserov, ki se lahko pohvali z barvito zgodovino, pa je lipicanec, pasma, ki je že stoletja zelo cenjena po vsej evropski celine in s katero se Slovenija močno istoveti. »Zgodovina je želela, da so se želje slovenskega naroda po neodvisnosti in priznanju lahko uresničile šele v zadnjem desetletju 20. stoletja. Pa vendar je Slovenija hitro nadome-

Nagovor kraljice Elizabete II. na slovesni večerji na gradu Brdo

stila izgubljeni čas,« je v zdravici še dejala monarhinja in dodala, da je njena država Slovenijo skozi 90. leta prejšnjega stoletja močno podpirala na njeni poti k članstvu v EU in Natu. »Tesne vezi, ki so se takrat spletle med obema vladama, na področju sodstva, policijskega in vojaškega sodelovanja, se danes le še krepijo,« je dejala. Njeno veličanstvo je ob koncu omenilo tudi dolgoletno ljubezen Britancev do Julijskih Alp, ki traja

Kraljica Elizabeta II. je bila počaščena, da njen prvi obisk Slovenije poteka tako kmalu po slovenskem predsedovanju EU.

ve od prvih začetkov slovenskega turizma v 20. letih prejšnjega stoletja. Veliko Britancev pa si je po njenih besedah v Sloveniji ustvarilo svoj drugi dom.

Sporen seznam gostov Za slovensko javnost pa je bil najbolj zanimiv, a hkrati sporen seznam gostov na omenjeni večerji, ki ga je pripravil urad predsednika države. Med gosti so bili predsednik državnega zbora Pavel Gantar, premier Janez Janša z zaročenko Urško Bačovnik, zunanji minister Dimitrij Rupel s soprogo Marjetico, najverjetnejši mandatar Borut Pahor s partnerko Tanjo Pečar pa tudi nekdanji predsednik Milan Kučan s soprogo Štefko, varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik ter številni uslužbenci

predsednikovega kabineta. Edini, ki na seznamu povabljenih poleg imena in priimka ni imel nikakršnega naziva, je bil Milan M. Cvikel, zato se je javnost upravičeno spraševala, s kakšnimi zaslugami sta si omenjeni gospod in njegova spremljevalka Jerca Legan prislužila prestižno večerjo. Po besedah predsednika Türka naj bi bil Cvikel uvrščen na seznam kot predsednik komisije DZ za nadzor javnih financ, in sicer kot nosilec pomembnega projekta medinstitucionalnega sodelovanja med slovenskim in britanskim projektom.

Na sporni seznam povabljenec se je na svoji spletni strani odzvala tudi SDS in zapisala, da je predsednik iz protokolarnega seznama izbrisal celotno vladno ekipo z izjemo premierja in zunanjega ▶

V tujih medijih je odmeval kraljičin obisk klasične jahalne šole v Lipici.

Iz vladne ekipe sta bila na večerji Janša in Rupel.

Sprehod kraljice Elizabete II. in vojvode Edinburskega po Ljubljani

Sprejem v čast kraljevemu paru je priredil britanski veleposlanik Tim Simmons.

► ministra. Tudi predsednik vlade Janez Janša in zunanji minister Dimitrij Rupel sta po mnenju SDS med povabljenimi ostala le zaradi gostov, saj je britanska kraljica ob obisku v Sloveniji »izjemoma posebej sprejela predsednika vlade«, zunanji minister pa ni mogel manjkati »zaradi navzočnosti njegovega britanskega kolega« Davida Milibanda. »Prostor, ki je nastal na protokolarnem seznamu po brisanju članov vlade, je predsednik republike zapolnil z uradniki iz svojega kabineta ter z vsemi tremi predsedniki nekdanje komunistične partije in njenih naslednic,« so še zapisali v SDS in pri tem izpostavili nekdanjega predsednika republike Milana Kučana, predsednika izvršnega odbora Olimpijskega komiteja Slovenije Janeza Kocijančiča ter vodjo SD in najverjetnejšega mandatarja Boruta Pahorja. »Svet se res spreminja in lahko se bojimo, kako bo ugledna in uglajenih manir vajena britanska kraljica prenesla to družbo zagovornikov komunistične revolucije in njenih pridobitev,« so še pred torkovo večerjo zapisali v SDS in se vprašali, ali bo predsednik »njenemu veličanstvu razložil, da si tudi sam želi prebivati v kraljevski palači oziroma rezidenci«. Pri tem so se v sporočilu z naslovom »Maske padajo« prav tako vprašali o navzočnosti Milana M. Cvikla na večerji: »Človek je namreč brez vsakršne funkcije, niti poslanec ni več. Njegova edina

zasluga je, da je sodeloval pri velikem poku iz Finske.« Predsednik Türk, »ki je doslej dajal nekakšne dvoumne izjave o tej aferi«, je po mnenju SDS z vabilom Cviklu »snel masko«. »Njeno veličanstvo bo imelo zvečer obilo priložnosti, da se ob prijetnem kramljanju s predsednikom spomni svojih srečanj s Titom, Maom in ostalimi, med slovenskimi socialisti čaščenimi zgodovinskimi osebnostmi, ki so najprej radikalno opravili z ostanki aristokracije in meščanstva, nato pa s svojim življenjskim stilom in razkošjem na račun lačnih množic desetkratno prekašali najvišjo aristokracijo,« so v SDS sklenili sporočilo na večer pred omenjeno večerjo.

Do opravičila ni prišlo Ob zgodovinskem obisku britanske kraljice Elizabete II. v Sloveniji se je odprlo tudi nerešeno vprašanje o vlogi britanske vojske pri izročanju slovenskih domobrancev partizanom po koncu druge svetovne vojne. Da bi se morala Velika Britanija opravičiti, menita namreč avtorja knjige »Slovenija

1945 – smrt in preživetje po drugi svetovni vojni« John Corsellis in Marcus Ferrar. Kot je za britanski časnik Independent dejal 85-letni Corsellis, je na stotine slovenskih družin po koncu druge svetovne vojne izgubilo svoje pred očmi Britancev. Corsellis, ki je bil med vojno človekoljubni delavec, je bil namreč priča, ko so po koncu vojne britanski častniki po njegovih besedah 12.000 neoboroženih slovenskih domobrancev z lažmi »zvalili v smrt«. Na jugu Avstrije, kamor so po vojni pribežali z območja takratne Jugoslavije, so se po besedah Corsellis slovenski domobranci vdali in izročili orožje Britancem, ti pa bi jih morali v skladu z ženevsko konvencijo zavarovati, a jih niso. Na območju je bilo takrat nameščenih 25.000 britanskih vojakov 5. korpusa osme armade. »Dejali so jim, da jih peljejo v boljšo namestitev v Italiji, blizu Benetk. Peljali so jih v vojaških tovornjakih, nato pa stlačili v živinske vagone. Vagone so zaprli, Britanci so se umaknili ter jih prepustili jugoslovanskim vojakom in gotovi smrti,« je dejal

Corsellis. Soavtor knjige Ferrar pa je novinarju Andyu McSmithu za Independent razložil, da so Britanci dobro vedeli, da bodo domobranci pobiti, a jim je bilo vseeno. Po njegovem mnenju bi London moral priznati, kaj se je dogajalo. »Spodoben izraz obžalovanja bi dobro odrazil današnje Britance. Kraljičin obisk v Sloveniji je trenutek, ko bi lahko stvari postavili na pravo mesto,« je še dodal.

Toda med obiskom kraljice do opravičila Sloveniji ni prišlo, kar sta že prej razložila tiskovni predstavnik britanskega zunanjega ministrstva in britanski veleposlanik v Sloveniji Tim Simmons, ki je v prispevku za omenjeni časnik z naslovom Pokol, ki preganja Slovenijo, dejal, da bo tridnevni državniški obisk kraljice Elizabete II. s soprogom priložnost za praznovanje 17 uspešnih let Slovenije. Da bi se moral London zaradi omenjenih povojnih dogodkov opravičiti Sloveniji, je v kratkem prispevku na svoji spletni strani menil tudi britanski Telegraph.

Opravičilo Velike Britanije glede vrnitve domobrancev po drugi svetovni vojni komunističnim silam, kar je Türku med drugim predlagala Nova slovenska zaveza, je predsednik označil za neprimerno temo med obiskom. Dejaj je, da »to ni bila priložnost za tovrstne razprave. Gre za temo, ki vsekakor zasluži nadaljnje zgodovinske osvetlitve, če je še kaj neznanega, in jaz se za to zavzemam, vendar obisk kraljice ni bil priložnost za to razpravo. Obisk je bil drugačne narave in ne bi bilo primerno, da bi ga obremenjevali s tem težkim trenutkom naše zgodovine.« **D**

Britanska vojska je po drugi svetovni vojni izročila slovenske domobrnce partizanom.

Kučanova dvojna igra

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije, STA

Kljub zmagi SD na volitvah se kampanja (posebej medijska) proti dosedanji vladi nadaljuje, kar kaže, da bo tranzicijska levica poskušala odgovornost za morebitne napake zvaliti kar nanjo. Pri tem pomembno vlogo igra Milan Kučan.

Čeprav je javnomnenjska anketa v Dnevniku namerila rast podpore vladi (polovica anketirancev meni, da je uspešna, nasprotno pa jih meni okoli 40 odstotkov), politični botri tranzicijske levice vztrajno pripravljajo primeren teren novi vladi, kar naj bi pripomoglo k vnovični zmagi tranzicijske levice na volitvah 2012. Še posebej dejaven pri tem je nekdanji predsednik države in vodja Foruma 21 Milan Kučan, ki tudi po volitvah na bolj ali manj prikrit način izkorišča javne nastope za politične obračune s t. i. desnico. Nekaj takega se je zgodilo tudi na Dnevih

slovenskih pravnikov v Portorožu 16. oktobra na okrogli mizi z naslovom Pravo in politika.

Populizem nad pravom? Omejeno okroglo mizo je s svojim nastopom odprl njen moderator, nekdanji ustavni sodnik in član sveta predsednika SD (za področje pravosodja) dr. Lojze Ude, ki je dejal, da sta se v predvolilnem

času v javnosti pojavljali dve temi s področja prava: položaj sodstva in tajkuni. Dr. Ude je v svojem nastopu izrazil pričakovanje, da se bo s prihodom nove vlade popravil odnos oblasti do sodnikov. Dosedanja oblast je po njegovih besedah imela tendenco, da diskvalificira sodnike, češ da nočejo delati itd. Glede bogatenja posameznikov je dejal, da je oblast

poskušala z aretacijami pridobiti volilne točke, češ da se bori proti neupravičenemu bogatenju. Udetovemu uvodu je sledil nastop zdaj že nekdanjega kandidata za ministra za javno upravo v Pahorjevi vladi ter profesorja na pravni fakulteti dr. Bojana Bugariča, ki je dejal, da se je leta 2004, ko je Slovenija postala članica EU, govorilo o »vrnitvi k Evropi«. ▶

Nenavadno je, če že ne sporno, da nekdanji šef slovenske komunistične partije v letu 2008 tudi po zmagi tranzicijske levice na volitvah govori o avtoritarnem delovanju dosedanje vlade.

Na okrogli mizi o pravu in politiki v Portorožu je bilo izrečenih precej težkih besed na račun odhajajoče vlade.

▶ Tri ali štiri leta po tem dogodku pa je institucija Freedom House izmerila padec demokratičnosti v novih državah članicah. V Sloveniji naj bi se bil indeks v negativno smer obrnil leta 2005, torej po zamenjavi na oblastnem vrhu. Kot je še pojasnil, je osrednje sporočilo teh raziskav, da so nove države članice »robustne volilne demokracije, niso pa še enako robustne liberalne demokracije«, saj naj bi nove članice EU glede na status institucij pravne države zaostajale za starimi članicami EU. Po

demokracije,« je dejal Bugarič. Pri nas naj bi bilo problematično, ker oblastna elita, ki prisega na voljo ljudstva, hkrati obračunava z institucijami, ki mimo volje ljudstva branijo pravno državo, to so sodišča, varuh človekovih pravic, protikorupcijska komisija itd. Jezik političnih elit v novih članicah EU je po Bugaričevem prepričanju zelo podoben, saj pogosto ne izbirajo sredstev za diskreditacijo prej omenjenih institucij, spreminjanje zakonodaje, ki vodi v odpravo ali vsaj k zmanjšanju pristojnosti

omenjenih institucij. Pri tem je izpostavil nekdanjega varuha človekovih pravic Matjaža Hanžka, ki je opozoril na problem Romov in bil pri tem obtožen izdaje, pa tudi poskus odprave protikorupcijske komisije. Bugarič meni, da je sicer normalno, da se nosilci oblasti ne strinjajo z delovanjem teh institucij, ni pa sprejemljivo, da jim poskušajo spodmakniti preprogo izpod nog.

Instrument za vladanje Upokojeni profesor na pravni fakultete

Politični botri tranzicijske levice vztrajno pripravljajo primeren teren novi vladi, kar naj bi pripomoglo k vnovični zmagi tranzicijske levice na volitvah 2012.

Bugaričevih besedah so se okoli leta 2004 v večini novih držav članic EU pojavile nove koalicije in vlade, »ki populizem sprejemajo kot svoj osnovni političen credo«. »Osnovna ideja populizma je prepričanje v pristno voljo neposredne plebiscitarne demokracije, v glas ljudstva, pri katerem pa se izrazito podcenjuje vloga liberalnih in pravnih institucij, ki omejujejo vlogo neposredne plebiscitarne

Zanimivo je, da o totalitarizmu danes največ govorijo nekdanji komunistični funkcionarji.

Varuh pravne države Osrednji nastop na okrogli mizi je imel Milan Kučan, ki je izrazil navdušenje, da se pravniki zanimajo za politiko, pri tem pa je razmerje med pravom in politiko predstavil z vidika lastnih izkušenj. Po njegovih besedah razmerje med pravom in politiko določa odnos nosilcev oblasti do pravne države, saj se na deklarativni ravni tako rekoč vse politične stranke zavzemajo za pravno državo, kar pa ni vedno v skladu z realnostjo. Kučan je izpostavil »distinkcijo med skoraj večinskim nerazumevanjem pravne države kot politično programskim ciljem«

Janševa vlada si je po Kučanovem mnenju poskušala podrediti sodstvo.

Nesojeni minister za javno upravo
v Pahorjevi vladi Bojan Bugarič

dnja pa po Kučanovem mnenju »bolj kot prejšnje« ni bila naklonjena nadzoru, kar se je kazalo v odnosu do varuha človekovih pravic, parlamentarnega nadzora itd. Izvršna veja oblasti si je po Kučanovem mnenju poskušala podrediti sodno s pomočjo plačnega sistema za sodnike. Kučan je ob koncu svojega nastopa javnost spomnil, da je o tej problematiki govoril že leta 1994, ko so politiki precej bolj poudarjali pravo, tudi zaradi tega, ker je bila osamosvojitve Slovenije izpeljana korektno ne samo z vidika legitimnosti, ampak tudi legalnosti.

Kučanova protislovja Čeprav Kučanov nastop na okrogli mizi o pravu in politiki vsebuje precej všečnih načelnih mnenj o odnosu do pravne države in prava nasploh, pa je vsaj nenavadno, če že ne sporno, da nekdanji šef slovenske komunistične partije v letu 2008 tudi po zmagi tranzicijske levice na volitvah govori o domnevno avtoritarnem delovanju dosedanje vlade. Pri tem je zanimivo zlasti njegovo stališče, da instrumentalno pojmovanje prava ter dopuščanje voluntarističnega nedoslednega odnosa do ustavnosti in zakonitosti pri nosilcih politične moči vodi v samovoljo, ki razglasa korist vladajoče interesne skupine za občino korist ter njen kriterij pravičnosti za pravičnost samo,« je bila Kučanova osrednja misel na okrogli mizi. Med primeri problematičnega odnosa do prava je Kučan izpostavil govor sedaj že nekdanjega predsednika DZ Franceta Cukjati (imensko ga ni navedel) na slavnostni seji DZ ob dnevu državnosti. Tedaj je Cukjati dejal, da »po slovenski ustavi nima končne besede nobena veja oblasti, ne parlament, ne vlada in ne sodstvo. Zadnje in odločilno besedo ima ljudstvo. In če ljudstvo enoglasno meni, da so goljufivi prevzemi kraja in da je ukradeno blago treba vrniti, potem gre za mnenje, ki ga nobena oblast ne more in ne sme prezreti«. Kučan je v svojem nastopu omenil še družino Strojani, izbrisane, aretacijo nekdanjega državnega tožilca Boštjana Penka in poskus odprave protikorupcijske komisije. Po njegovem mnenju je bistvo pravne države v tem, da »sta oblast in politična moč omejena s pravom« ter da se oblast in moč podrejata pravu, kadar to učinkuje v nasprotju z idejami njenih nosilcev. Omenil je tudi težnjo po podrejanju vseh podsistemov družbe, kar je bilo značilno za sedanjo oblast, sle-

Strpnost kot prvina

Med odmevnimi nastopi Milana Kučana v zadnjem času velja omeniti njegov govor na proslavi ob dnevu reformacije, ki jo je v petek, 24. oktobra, organizirala mestna občina Velenje. Kučan je tedaj med drugim poudaril, da je ena od vrednot, ki so jo prinesli protestanti, strpnost. Opozoril je, da se nestrpnost kot zanikanje te vrednote, ki je bila na Slovenskem preizkušena že s protireformacijo, kot kužna bolezen zažira in trdovratno biva tudi v slovenskem prostoru, ogroža demokratičnost, stabilnost, varnost in mir pa tudi civilizacijske in kulturne dosežke sodobnih družb. Kot je dejal Kučan, ima nestrpnost v sodobnih družbah veliko obrazov. »Zgodovinska izkušnja, usoda, ki nam je bila Slovincem namenjena v nacistični rasistični politiki, holokavst in vse grozote druge svetovne vojne, ki so pustile neizbrisno brazgotino na duši človeštva, nam o nestrpnosti pove veliko. Je opomin, zato se je nanjo vredno sklicevati,« je še dejal. Pri tem se je obregnil ob reševanje problema izbranih, češ da nepripravljenost rešiti vprašanje izbranih s spoštovanjem odločitve slovenskega ustavnega sodišča zagotovo ne krepi filozofije strpnosti in sprejemanja razlik. Najzanimivejši pa je morda tisti del Kučanovega govora, ki govori o Primožu Trubarju: »Ta človek izjemnih darov, trdnih etičnih opredelitev in neizčrpne energije, ki je za Slovence morda najpomembnejše kulturno-politično poslanstvo opravljal iz neomajne vere v Jezusa iz Nazareta, v evangelij in v Sveto pismo, je znova stopil med nas prav v času, ko iščemo svoje mesto v globaliziranem svetu z vsemi njegovimi izzivi, priložnostmi in pastmi in ko znova potrjujemo svojo identiteto.«

Slovenski reformator Primož Trubar

munistična partija oz. ZKS, ki jo je vodil Kučan v drugi polovici osemdesetih let. Še več: komunistična oblast se je postavljala nad pravna načela in si je sama poljubno krojila pravila delovanja (iz česar izhaja t. i. revolucionarno pravo, ki je usmerjeno

predvsem proti »razrednim sovražnikom«). Prav tako si je komunistična oblast vneto podrejela vse podsisteme družbe, kar Kučan očita dosedanji vladi. Nenavadno je tudi, da se Kučan pri odnosu med izvršilno in sodno vejo oblasti predstavlja kot nekakšen varuh neodvisnega sodstva, glede na to, da je bilo v komunističnih časih sodstvo samo podaljšana roka komunistične oblasti in njenih interesov. Je pa pomenljivo, da mu je »ušlo«, da je o podobni tematiki govoril že leta 1994, saj je tistega leta, ko je prišlo do afere Depala vas, v Novi Gorici izrekel znamenite misli o diskreditaciji in likvidaciji. Zanimivo je tudi, kako je Kučan na nedavni proslavi ob dnevu reformacije v Velenju poudaril strpnost – o tem, kako in koliko omenjeno vrednoto glede na svoje zadnje nastope zares pooseblja, pa naj presodi vsak sam. **D**

Tranzicijska levica ima Kosovo protikorupcijsko komisijo za »neodvisno«.

Na pragu nove koalicije

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Pogajanja o vsebini koalicijske pogodbe se bližajo koncu, zato že v kratkem pričakujemo predstavitev njene končne različice ter imenovanje mandatarja za sestavo vlade. Še vedno pa ni znana razdelitev ministrskih resorjev.

Predsednik države Danilo Türk je že prejšnji teden napovedal začetek posvetovanj s poslanskimi skupinami o novem mandatarju za sestavo vlade in pri tem izrazil željo, da bi ga predlagal do konca tega tedna, kar pa bo odvisno predvsem od posvetovanj s poslanskimi skupinami. 30-dnevni rok – v tem času naj bi predsednik države predlagal mandatarja – je začel teči 15. oktobra, izteče pa se 15. novembra. Kot je še pojasnil Türk, si mora parlament vzeti najmanj 48 ur časa za odločitev o mandatarju, lahko pa tudi več. To pomeni, da bo mandatar za sestavo vlade, če ne bo prišlo do kakšnih zapletov, s tajnim glasovanjem izvoljen na seji državnega zbora v začetku novembra, prihodnji teden torej, nova vlada pa naj bi bila izvoljena v drugi polovici novem-

bra. To pa bo odvisno predvsem od kompromisa glede kadrovskih rešitev znotraj vlade pa tudi od sestave parlamentarnih delovnih teles, ki pred glasovanjem o vladi opravijo »zaslišanja« posameznih kandidatov za ministre. Glede na to, da je bilo kar nekaj potencialnih kandidatov za ministre izvoljenih za poslance in bi zato lahko prevzeli tudi funkcijo predsednikov posameznih parlamentarnih delovnih teles, lahko pričakujemo, da se bodo pogajanja o kadrovski sestavi vlade pospešila.

Spopad z recesijo Predsedniki vseh koalicijskih strank so besedilo koalicijske pogodbe usklajevali na posebnem srečanju v soboto, 25. oktobra. Prvi del posveta je bil namenjen predvsem financam in gospodarstvu. To je po besedah

najverjetnejšega mandatarja za sestavo vlade Boruta Pahorja pričakovano, saj je »treba računati na zahtevne čase, ki so pred nami«, s čimer je mišljena globalna gospodarska kriza, ki pa za zdaj Sloveniji še ni prinesla hujših posledic. Kot je dejal Pahor, je koalicijska pogodba pripravljena z vedenjem, da Slovenija kot ves razviti svet lahko pričakuje poglobitev finančne

krize in krize v realnem sektorju, »zato moramo biti inovativni pa tudi praktični in pragmatični v reševanju te krize in njenih posledic«. Pahor je poleg tega izpostavil medgeneracijski in socialni dialog ter napovedal, da bodo v koaliciji iskali odgovore na vprašanja, kako enakomerno porazdeliti bremena te krize glede na socialne in druge položaje. Koalicijska pogodba naj bi torej vsaj kratkoročno odgovarjala na izziv gospodarske recesije, slednja pa bo najverjetneje v prihodnjih štirih letih prišla tudi prav, ko bo treba iskati alibi za morebitne napake vlade. Zanimivo je tudi, da nikjer ni mogoče

Najmanjša koalicijska stranka LDS nastopa z liberalno usmerjenim gospodarskim programom.

zaslediti ocen o ugodnih finančnih in gospodarskih razmerah, ki so zapuščina dosedanje vlade, saj bodo prav tovrstne rezerve omilile prihodnje učinke globalne gospodarske krize. Pahor je že v začetku mandata prejšnje vlade previdno zagovarjal reforme in omenjal tudi morebitne nepriljubljene vladne ukrepe, a kot kaže, jih bo moral kot prihodnji predsednik vlade realizirati kar sam. Ob tem velja tudi spomniti, da je dosedanja opozicija zasluge za gospodarsko rast v minulih štirih letih pripisovala predvsem globalnim gospodarskim trendom, medtem ko je sama pripomogla k miniranju napovedanih gospodarskih reform. Da se Pahor neprijetnega spopada z gospodarsko krizo dobro zaveda, se je pokazalo tudi pri debati glede predsedniške rezidence, ko je izrazil mnenje, da graditev le-te vsaj za zdaj ne pride v poštev.

Vprašanje pokojnin Po sobotnem usklajevanju vsebinskih točk koalicijske pogodbe so se predstavniki koalicijskih strank sešli še v ponedeljek, 27. oktobra, in sicer v zvezi z zviševanjem pokojnin, kar je pomembna tema zlasti za predsednika DeSUS Karla Erjavca. Upokojenci so namreč volilna baza DeSUS, ki v javnomnenjskih raziskavah pridobiva čedalje več podpore tudi na račun obljub o izboljšanju statusa upokojencev, po drugi strani pa bi nepremišljeno zviševanje pokojnin lahko prineslo veliko krizo v javnih financah. Slednje je neprijetno predvsem za Erjavca, ki bo povišanje lahko izbojeval le pri najnižjih pokojninah. Po do sedaj znanih načrtih naj bi se pokojnine v prihodnjem letu zvišale z enkratnim dodatkom, nato pa naj bi spremenili zakonodajo, kar bi začelo veljati v letu 2010. Kot je še nedavno sporočil Erjavca, si ta čas ne morejo privoščiti sprememb zakonodaje, saj ne vedo, kakšni bi bili javnofinančni učinki, če bi bili ti posegi premalo premišljeni. Pri tem je zanimivo, da je Erjavca glede stanja javnih financ v zadnjem času zelo previden, morda tudi zaradi konfliktov s stališči LDS, ki znotraj koalicije zagovarja najbolj liberalno različico gospodarske, finančne in socialne politike, najverjetneje pa tudi zaradi vpliva soavtorjev njegovega programa (Matjaž Gantar, Dra-

»Levica« pozablja na zasluge dosedanje vlade za ugodno gospodarsko rast.

Ni še znano, kako in za koliko naj bi se v prihodnosti povišale najnižje pokojnine.

ško Veselinovič in liberalni ekonomisti, kot sta Igor Masten in Sašo Polanec), kar je presenetljivo glede na usmeritev stranke v preteklosti (znamenita programska listina »Za ljudi pred profitom«). Znano je, da so bili prav liberalno usmerjeni ekonomisti najbolj kritični do Janševe vlade, ko je slednja popuščala zahtevam DeSUS glede povišanja pokojnin, kar se je dogajalo zlasti v času visoke inflacije.

Kadrovski apetiti Medtem pa še vedno ni znana razdelitev ministrskih stolčkov. Prvotno naj bi bila v igri formula 4:3:2 glede na volilni izid preostalih treh koalicijskih strank, kar pomeni, da bi stranka Zares dobila štiri ministrska mesta, DeSUS tri, LDS pa dve. Vse pa kaže, da drugi največji koalicijski stranki Zares najverjetneje ne bo uspelo dobiti štirih ministrov glede na to, da je eden od kandidatov, Pavel Gantar, že zasedel funkcijo predsednika državnega zbora. Zanimivo pa je, da so največja

uganka glede razdelitve ministrskih funkcij predsedniki treh koalicijskih strank, Zaresa, DeSUS in LDS, to so Gregor Golobič, Karl Erjavca in Katarina Kresal. Prav predsedniki koalicijskih strank spravljajo Pahorja v veliko zagato, saj naj bi bil njegov načrt pripeljati v vlado tudi nepolitične strokovnjake, s čimer bi vsaj delno uresničil predvolilne obljube, da bo dal prednost strokovnosti pred politično pripadnostjo. Špekulacij o tem, katera ministrska mesta bodo zasedli predsedniki treh koalicijskih strank, za zdaj v

strankah ne komentirajo. Čeprav bi Gregor Golobič najraje zasedel stolček »nadministra« za usklajevanje državnih resorjev, so se razširile govorice, da bi lahko postal minister za šolstvo (v tem primeru bi Igor Lukšič postal minister za visoko šolstvo, za to funkcijo pa kandidira Lucija Čok iz LDS) ali minister za notranje zadeve, morda celo minister za javno upravo glede na to, da koalicijska pogodba vključuje projekte, ki jih je na področju javne uprave mogoče najti tudi v programu Zaresa. Resor za notranje zadeve ali za javno upravo naj bi bil Pahor ponudil tudi Karlu Erjavcu, ki se je očitno že dokončno sprijaznil s tem, da se njegov mandat ministra za obrambo nepreklicno končuje. Največja uganka pa ostaja Katarina Kresal, ki naj bi bila še vedno v igri za vodenje zunanjega ministrstva, čeprav bi Pahor na to mesto najraje pripeljal koga od profesionalnih diplomatov (nekateri omenjajo nekdanjega slovenskega veleposlanika v Washingtonu in Pahorjevega goriškega rojaka Samuela Žbogarja), najverjetneje tudi zato, ker bi imenovanje Kresalove za zunanjo ministrico spravilo Pahorja, nesojenega zunanjega ministra v mandatu 2000–2004, v precej neroden položaj. Zanimivo pa je, da nekateri neuradni namigi glede ministrov že povzročajo razburjenje (na primer med filmskimi ustvarjalci, ki jih skrbi prihod Majde Širca na ministrstvo za kulturo, čeprav je bila slednja glede odnosa države do filma med najostrejšimi kritiki dosedane ministra za kulturo Vaska Simonitija). Še vedno pa ni znana usoda Antona Ropa, ki bi menda rad zapustil poslanske klopi in v marsičem precej spominja na svojega nekdanjega strankarskega kolega Golobiča, kar se tiče kadrovanja. Ravno kadrovski apetiti posameznih strank bi lahko precej podaljšali pogajanja o sestavi nove vlade, pričakovati pa je mogoče tudi nekatere »salomonske rešitve« za vse tiste, ki se jim ne bo uspelo uvrstiti v Pahorjevo ministrsko ekipo. ■

Predsednik države Danilo Türk bo mandatarja za sestavo vlade predlagal do konca tedna.

Ženske v svetu literature

Dr. Irena Avsenik Nabergoj, foto: arhiv Demokracije

Hrepenenje in skušnjava sta osrednji temi številnih pripovedi vseh narodov in časov, od najstarejšega mitološkega in bajeslovnega ljudskega izročila pa vse do naj sodobnejših literarnih del. Odkar namreč biva človek na Zemlji kot misleče bitje, se v njegov razum vpletajo tudi vzgibi čustvenega sveta, nagoni, poželenja in skušnjave, zavedna ali nezavedna stremljenja k ugodju, nagonsko umikanje pred bolečino in nesrečo.

V vseh časih si človek prizadeva, da bi obvladal dvojnost svoje narave, protislovje med razumom in čustvi, da bi osmisлил smeri svojega hrepenenja, svojo samoto, premagal svojo praznino, preprečil strastem, da bi ga obvladovale, se znal odre-kati skušnjavam po materialnem bogastvu, po moči, »samotnih« časteh in vplivu, po namišljenih koristih, po različnih utvarah, iluzijah in navezanostih ter živel kot čist otrok preprostega srca ... – pa zaradi šibkosti svoje narave tega nikoli enkrat za vselej ne zmore. Zato literaturo pogosto napolnjuje poetika bolečine. In le boleče, kot vztraja Nietzsche, se nam lahko resnično vtisne v spomin.

Ugrabitev lepe žene v antiki Bolečina je lahko še posebej huda, ko je žrtev nasilja nemočna ženska. O tovrstnem nasilju imamo mnogo zapisov v vsej zgodovini človeštva vse do današnjih dni. Tako na primer rimski zgodovinar Tit Livij poroča, kako je prvi rimski kralj Romul po ustanovitvi Rima z namenom, da bi meščanom priskrbel žene, povabil sosednje pleme Sabincev na praznovanje, tam pa so ti ugrabili Sabinke in jih pripeljali v Rim. Tudi starogrška mitologija je vse polna prizorov zapeljavanja in ugrabitev žena. Tako med drugim starogrški mit o Evropi poroča, kako je lepoticco Evropo, hčer feničanskega kralja Agenorja, na Kreto zvalil kralj bogov Zevs, potem ko se ji je prikazal v podobi veličastnega belega bika. Žival se ji je zdela tako krotka, da se ji je upala zlesti na hrbet, kakor hitro pa je sedela na njej, je postala njena ujetnica, zakaj Zevs je z njo oddirjal v morje, odplaval na Kreto, jo spravil v neko votlino in tam mu je rodila tri sinove.

Med zelo slavnimi zgodbami iz grške mitologije je ugrabitev Helene: s pomočjo boginje ljubezni Afrodite je Paris prepričal Heleno, ki je slovela kot najlepša ženska na svetu, da je zapustila moža, kralja Špate Menelaja, in z njim odplula v Trojo. V dolgotrajni vojni med Grki in Trojanci, ki je temu sledila, se je Helena čutila razpeta med vlogo žene trojanskega prestolonaslednika in vlogo nekdanje žene

grškega kralja. *Iliada* pripoveduje, kako je novica o začasnem premirju med sprtima vojskama Heleno navdala z nežnim hrepenenjem po nekdanjem soprogu, starših in mestu, ki ga je zapustila, po padcu Troje pa sta se Helena in njen prvi mož Menelaj pobotala.

Položaj med zapeljivcem in zapeljanim pa je pogosto tudi obrnjen in odkrijemo lahko niti veliko pripovedi o tem, kako moškega s svojimi čari zapeljuje in zapelje ženska ali pa ji to ne uspe. Tako na primer v Homerjevi *Odiseji* božanska nimfa Kalipso junaku ponuja nesmrtnost, samo da bi ga navezala nase, toda ljubezen do žene in domovine je močnejša kot obljuba nesmrtnosti; tudi nimfina božanska lepota in ljubezenska slast je ne moreta zatemniti, zato se pesnik odtrga od nje in se prek dežele Fajakov, v kateri ga čaka še zadnja skušnjava v podobi dekleško očarljive kraljične Navzike, vrne domov.

Zgodovinski spomin v literaturi Vsebinski motivi srednjeveških balad, med katere sodi tudi slovenska balada o lepi Vidi, niso nastali samo v povezavi z določenimi dogodki, ki bi jih bilo mogoče ob pomoči zgodovinopisja natančno dokazati. Njihov izvor je povezan z umetniškimi sporočilnim hotenjem, ki mu je dovoljena tudi domišljija. Iz izročila so bile v vseh narodih Sredozemlja znane številne pripovedi in pesmi, ki so vsebovale privlačne vsebinske prvine kot odsev pomembnih doživetij ljudi. Te so v različnih pokrajinah in v različnih časih prehajale od ust do ust, od zapisa do zapisa in tako dobivale različne nove »preobleke«, privlačne za kak čas in kako okolje. Mnogo stvaritev je ohranilo trajno vrednost, nemalokrat pa so tudi zatonile. Včasih so živele v različnih prenosih, ko je bila na primer oblika prenesena na novo vsebino. Tako je na primer stara slovenska balada o lepi Vidi s podobo »črnega zamorca«, ki jo ugrabi, med drugim zaznamovala mavrsko nevarnost, pozneje nevarnost Turkov. Tako ob še starejših mitoloških prvinah v baladi odkrivamo tudi sledi zgodovinsko izpričanih dogajanj na evromediterskem prostoru; »črni zamorec« simbolno pomeni Mavre iz Španije, Sicilije in Severne Afrike, ki so od 9. do 11. stoletja napadali jadranska obalna mesta; pomorske razbojnike pa tudi trgovce, ki so kupčevali predvsem z blagom z vzhoda, z arabskimi zdravili in sužnji. Od 15. stoletja dalje, ko je spomin na boje s Saraceni že izumrl, Mavre v pesmih in legendah nasledijo Turki, ki naj bi bili prvič stopili na slovenska tla že 1396 po bitki pri Nikopolju, vsekakor pa naj bi bili v slovenskih deželah leta 1408; s presledki so nato njihovi vpadi trajali vse do konca 16. stoletja, v vzhodni Sloveniji pa še v 17. stoletju. Zgo-

O avtorici

Irena Avsenik Nabergoj je diplomirala iz slovenskega jezika in književnosti ter umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, leta 1998 končala magistrski študij in leta 2004 doktorirala s področja literarnih ved. Kot znanstvena sodelavka raziskovalno deluje na ZRC SAZU in na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, na Fakulteti za humanistiko Univerze v Novi Gorici pa predava književnost in literarno teorijo. Avgusta 2008 je pri mednarodni založbi Peter Lang v Frankfurtu v Nemčiji izšla njena knjiga *Mirror of Reality and Dreams. Stories and Confessions by Ivan Cankar kot prva znanstvena monografija o delih Ivana Cankarja v angleščini*.

dovinski dogodki so v ljudskih pesmih pa tudi v poznejših literarnih pripovedih o lepi Vidi (npr. v Jurčičevem romanu *Lepa Vida*, 1877) tako umetniško preoblikovani, da v prepletanju prvin elegije in tragedije pogosto poudarjajo predvsem usodo šibke žene in njeno notranjo moč, ko se ugrabitelju upre (slovenska in siciliske različice balade o ugrabljeni ženi, ki se skušnjavcu noče vdati, pa skoči z ladje v morje in utone), še pogosteje pa nemoč, da bi se ugrabitelju oziroma skušnjavcu mogla upreti – z njim neprostoovoljno odide v daljno tujo deželo, od koder se ne more nikoli več vrniti.

Posledice nasilja in zapeljevanja V vseh tipih balade o lepi Vidi pa tudi v svetopisemskih in starogrških zgodbah o skušnjavah in ugrabitvah se moški, ti so pogosto vladarji, z ugrabitvami žena predajajo svojim strastem, s tem pa vselej povzročijo velike tragedije. V moralnem območju se nagnjenje k stanovskemu ločevanju prižene tako daleč, da kraljevi junaki, plemiči in gospodje živijo v prepričanju, da je tudi njihovo predajanje strastem vzvišeno in povsem legalno, da ta pravica izhaja iz njihovega položaja, ter zavračajo vsako premišljanje o morebitnih praktičnih posledicah svojega ravnanja, ne zunanjih – povzročitev vojne, sporov med ljudmi, smrti otroka, moža ... –, še bolj pa notranjih, duševnih posledicah za ugrabljeno in prevarano ženo. Njihova strastna vzvišenost zavrača vsakršno praktično premišljanje.

Skoraj vse ljudske zapise in umetniške interpretacije motiva ugrabljenega ali zapeljane lepe Vide končujejo prizori trpljenja. V Jurčičevem romanu po smrti Vide, njenega ljubimca in njenega moža – tragediji, ki jo je pozročila Vida sama s svojim pobegom od moža in otroka k tujcu, Italijanu Paoliju, njen sin po vseh tragedijah preživi, medtem ko v večini ljudskih pesmi umre, ko ga mati zapusti. Vido v Jurčičevem romanu njena lastna krivda močno prizadene, hkrati pa sprejema zlo od zunaj, od moža, ljubimca in drugih ljudi, kot zdravilo za zlo, ki ga je povzročila sama.

Demoni napoj zapeljevanja Vzgojni cilj antične literature je morda razlog, da je v arhetipih žrtev zapeljevanja in skušnjave večinoma moška oseba, ki se izkaže s svojim odzivom na zapeljevanje ženske, kot se na primer Odisej kljub različnim skušnjavam vrne k svoji ženi Penelopi. V motivih ugrabitve je razmerje obratno, najbolj dramatični in tragični pa so primeri zapeljevanja socialno šibke ženske. V svetovni literaturi so posebno slavne umetniške predstavitve preizkušnje v romanu o *Tristanu in Izoldi* – pripovedi o ljubezni, izgubi in usodi, ki temelji na večnem keltskem mitu o nesrečni strasti, na

zgodbi o nemogočem ljubezenskem razmerju, v katerem vseeno zmaga ljubezen. Skušnjava v svojih mnogih otenkih in razsežnostih je posebej izčrpno prikazana v zgodbi o lahkoživem španskem plemiču Don Juanu, osvajalcu ženskih src, ali pa v pripovedi o tragični ljubezni med Faustom in Marjetko v Goethejevem *Faustu*, najpopolnejši izpeljavi zgodbe o vedoželjnem doktorju Faustu in njegovi pogodbi s hudičem. Preračunljivo, počasno napletanje mreže, ki povzroča stopnjevanje poželenja v ženski, ki si jo zapeljavec izbere za svojo žrtev, vsebuje enega najboljših opisov v prvem delu *Fausta*, v katerem Faust s pomočjo Mefista tako dolgo »muči« in zapeljuje sprva nedolžno Marjetko, da končno lahko uporabi vso njeno predanost in slast, dokler je z zapeljevanjem popolnoma ne uniči skupaj z njeno družino. Zgodba se konča s tem, da Marjetka iz strahu pred javno sramoto umori najprej svojega nezakonskega otroka, zaradi nje pa umre tudi njena mati in njen brat. Ko namreč hoče Marjetka nekoč doma prešustvovati s Faustom, svojo mater na njegov predlog uspava, a odmerek uspavala je prevelik in mati umre; Marjetkinega brata pa doleti smrt v trenutku, ko poskuša svojo sestro obvarovati pred Faustom. Tako kot s svojo poezijo in prozo v celoti Goethe tudi z opisi zapeljevanja, skušnjave in posledic, ki doletijo ubogo Marjetko, v prvem delu *Fausta* z literarno močjo in s človeško modrostjo razkrije klasični, univerzalni etos ter romantični, skrajno osebni patos.

Na evrosredozemskem in posebej slovenskem prostoru zasledimo veliko različic ljudske balade o lepi Vidi, ki je postala žrtev ugrabitelja ali zapeljivca. Prek podobe »črnega zamorca«, v različnih delih poimenovanega z različnimi imeni in skritega pod različnimi preoblekami, so ljudski pevci in pozneje literarni ustvarjalci prikazovali bodisi ugrabitelja, še večkrat pa zapeljivca, podobnega Don Juanu, špan-

Skoraj vse ljudske zapise in umetniške interpretacije motiva ugrabljenega ali zapeljane žene lepe Vide končujejo prizori trpljenja.

skemu mitološkemu junaku, ali pa svetohlinca, kakršnega denimo slika Molièrjev *Tartuffe*. Že v Prešernovi baladi *Od lepe Vide* (1832) lahko odkrijemo prefinjeno retoriko »črnega zamorca«, ugrabitelja, ko hvali Vidino nekdanjo lepoto in ji laska z namenom, da jo zapelje in jo po naročilu španske kraljice odpelje s seboj, čeprav jo s tem usodno loči od njenega moža in otroka. »Črni zamorec« v različnih delih o lepi Vidi prevzema različne vloge, nadeva si različne maske in nastopa pod različnimi imeni. Vselej ima v literarnih zgodbah poleg človeških tudi demonične razsežnosti, je odposlanec zla, ki s seboj nosi le malo človeškega, ter izraža instinkte povsem gole, telesne narave in nizkih strasti – pohlepa, egoizma in uživanja. Njegov način življenja je pehanje za užitkom, hkrati pa »črni zamorec« nima družine, nima prijateljev. V interpretacijah, v katerih lepo Vido zapelje zase in je ne ugrabi po naročilu (npr. po naročilu španske kraljice), kot se zgodi na primer v ►

► Jurčičevem romanu, se ta zapeljivec pokaže kot »nomad« užitka, kot popotnik, ki se hrani s hipnimi senzacijami. Njegova strast je lov, osvajanje ženske; v njej išče užitek, toda ta užitek mine, ko je cilj dosežen, v smislu Camusovih besed »želja, izgubljena v nasladi – to obče mesto nemoči«. Cilj njegovega zapeljivanja ni abstraktno premagovanje ovir, cilj je spolni odnos z žensko, v katerega ona zavestno privoli, še več,

Že v prvem slovenskem romanu o lepi Vidi, Jurčičevem romanu *Lepa Vida*, zgodba vsebuje opis obsedenosti od spolnega poželenja, ki zajame poročeno ženo ob mlajšem in bolj privlačnem moškem, njen zapeljivec, tujec – Italijan Paoli pa se pravzaprav ves čas kaže v stanju erotičnega nelagodja in splošnega osebnega nezadovoljstva. Lepa Vida se hrani z domišljijo, s katero bi zapolnila praznino zaradi spolne in ču-

Vzgojni cilj antične literature je morda razlog, da je v arhetipih žrtev zapeljivanja in skušnjave večinoma moška oseba.

privoli iz ljubezni in poželenja, ki ga je zapeljivec v njej zbudil s svojim zapeljivanjem.

Literarne predelave lepe Vide

Zgodba o lepi Vidi je navdihovala številne slovenske pesnike in pisatelje v vseh fazah slovenske književnosti od obdobja romantike naprej. Ti so iz stare balade o lepi Vidi ohranili teme, ki so univerzalne, spreminjale pa so se prvine, ki so bile značilne za posameznike in dobo. Na Slovenskem je znano več kot štirideset literarnih del s to temo. Slovenski pesniki, pisatelji in dramatik so za zunanji podrobnostmi balade, ki so do konca nepreprekljive in so jih umetniki odevali v izmišljeno literarno pripoved, premišljali o človekovem faustovskem nemiru, šibkosti, skušnjavi, preizkušnji, »padcu«, krivdi in hrepenenju. Ta vprašanja so v njihovih delih kmalu presešla temeljni okvir in videz preproste pripovedi o ugrabljeni ženi in materi. Osredinjala so se na tiste ravni resničnosti, ki vsebujejo ne samo racionalni svet, ampak tudi manj razumljeni notranji svet, ter prerasla v subtilne izraze temeljnih bivanjskih vprašanj v bogastvu pesemskih, pripovednih in dramskih oblik. V nasprotju z ljudskimi različicami, za katere je bilo že zaradi krajše baladne oblike značilno bolj skopo izražanje o dogodku ugrabitve in usodi žrtve, je za več literarnih obdelav značilno stopnjevanje umetniške domišljije.

stvene nepotešenosti. Toda njeno nesprejete praznine poraja v njej grenkobo in površno hrepenenje po nekakšnem nadomestilu. V stanju skušnjave se tej ne zmore upreti, ne ostane v stanju *negibnosti* in *pozornosti*, s katerim bi premagala skušnjavo, da bi se ta sama v sebi izčrpala, temveč podleže in *napravi korak, stopi* na ladjo. Veliko literarnih predelav spremlja bolečino žene, poleg njene življenjske pa predvsem njeno duhovno pot, njen spust od navezanosti na fantazije in utvare o lepšem življenju, ki se podaljšujejo v navezanost na drugega moškega in izražajo njeno pomanjkanje čuta za resničnost, do njene odpovedi iluzijam, do notranje osvoboditve in vpregleda v resničnost v vsej njeni trdi neposrednosti. Solze lepe Vide so pogosto le sredstvo, da bi najhujše trpljenje napravila znosno. Drugačno razpoloženje ustvarja Cankarjeva podoba lepe Vide. Ta je v njegovi poetični drami iz leta 1912 v nekaterih prizorih človeško bitje, v drugih simbol neutešljivega hrepenenja. Dojamemo jo kot bitje, ki za bolečino ne išče tolažbe in hrepeni po večnem življenju onkraj območja tolažbe in bolečine. V njej bolečina in izčrpanost dosežeta točko, ko se v duši porodi občutek večnega trajanja; takrat je Lepa Vida iztrgana v večnost, nad človeško trajanje, in postane simbol neminljivega in čutom nikoli do konca dojemljivega hrepenenja. ▣

Vaša pričakovanja narekujejo našo hitrost.

Intereuropa je eden vodilnih logističnih podjetij v jugovzhodni Evropi na **področju organizacije vseh vrst cestnih prevozov**. Od vrat do vrat prevzamemo vašo pošiljko, jo dostavimo in po potrebi ocarinimo. Naša storitev je **hitra, varna, kakovostna in zanesljiva**.

Še posebej dobro storitev pa vam s pomočjo lastne mreže v tujini in priznanih partnerjev jamčimo pri prevozih zbirnih pošiljk.

Ponujamo dnevne zbirne linije za vse evropske destinacije.

Poleg organizacije cestnih prevozov vam zagotavljamo tudi železniške prevoze.

Intereuropa
Globalni logistični servis

NAŠA POSLOVNA MREŽA Z LASTNIMI PODJETJI OBSTAJA:

- Slovenija
- Hrvaška
- BiH
- Srbija
- Makedonija
- Francija
- Avstrija
- Nemčija
- Rusija
- Ukrajina

OBSOJENI NA PRETEKLOST

Založba Rotis

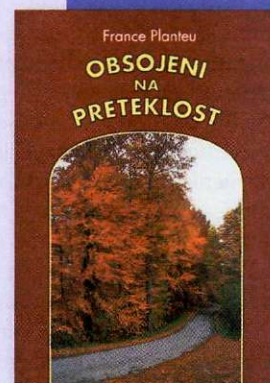
Najbrž ni nikogar, ki se ne bo mogel poistovetiti z zgodbo, ki jo prinaša roman *Obsojeni na preteklost*, čeprav morda ne z zgodbo v celoti, zagotovo pa se bodo njeni fragmenti in njena simbolna vrednost dotaknili vsakega, ki bo ob branju poleg oči vsaj malo odprl tudi srce.

Okvirna zgodba je postavljena v mirno, skoraj idilično vaško okolje, kjer pravkar poročeni starejši par uživa prve trenutke zakonskega življenja. Vendar je videz idiličnega kmalu razbit z vložno zgodbo o spletkah, lažeh in prevarah politično-gospodarskega vrha v času nekdanje socialistične ureditve v Titovi Jugoslaviji.

Hkrati je ta »vložna« zgodba v resnici osrednja, v kateri lahko odkrijemo tudi elemente detektivke, ki pospeši in razburka pripovedni tok in s svojim enakomernim ritmom daje celotni pripovedi pečat dinamičnosti in dramatičnosti.

Da je zgodba nadvse aktualna, lahko razberemo že iz naslova, saj tudi danes na vsakem koraku vidimo, slišimo oziroma občutimo preteklost, ki se kot trdovraten madež zažira v sedanjost, pa čeprav je minilo že desetletje in pol, odkar je bil rojen »otrok« z imenom Slovenija.

(Iz predgovora Zdenke Hliš)

Knjigo Franca Planteuja *Obsojeni na preteklost* lahko naročite na uredništvu Demokracije:

Nova obzorja, d. o. o.,
Mivka 25, 1000 Lj.,
telefon: 01/24 47 200

Ljubljana je potres preživela

Bogdan Sajovic, foto: Andreja Velušček

Seje mestnega sveta v Ljubljani pod županovanjem Zorana Jankovića so bleščeč primer »svobode in strpnosti«. Čeprav sem zrasel v Ljubljani, nisem razumel, kaj hoče povedati, ko je pred mesecem dni kričal o leta 2006 osvobojeni Ljubljani.

Glasovalni stroj se zbira.

Zaradi tega sem sklenil na eni od sej mestnega sveta pobliže pokukati v to svobodo. Moram reči, da je bila izkušnja zelo poučna. Ata župan ljubljanski so bili sicer slabe volje. Dopoldne je padla v vodo nameravana prodaja parcele na Rudniku, ki bi prinesla v blagajno mesta petintrideset milijonov evrov. Župan jih je nameraval porabiti za nakup dvesto stanovanj podjetja Vegrad, ki se zadnje čase opoteka. Janković je nahrulil opozicijske poslance, kot da so oni krivi, da prodaja ni uspela. Potreben bo rebalans proračuna! Da se rešijo tovariši iz Vegrada! Iz mestne blagajne sicer, ampak svoboda ima svojo ceno, mar ne? V svojem mesečnem poročilu je Janković popljuval premierja Janšo, ministra Simonitija, ki je uničil njegov grandiozni načrt razritja mestne tržnice, in dodal zapjanje,

da bodo Simonitija tožili za odškodnino, za vsak primer pa je popljuval še opozicijo v mestnem svetu. Replika na župana seveda ni bila mogoča. Kaj pa si opozicija vendar misli! Poučen primer demokracije in svobode, toplo priporočljivo za šolske ekskurzije in učbenike.

V mestnem svetu ima Jankovićeve lista že sama večino, ob boku pa ji stoji četica zvestih svetnikov DeSUS,

Ne bo županovih gradbenih načrtov nihče ustavil?

SD in LDS. Glasovanja so tako potekala kot po maslu. Imenovanja, gradbeni načrti, prestrukturiranje mestnih služb, vse je bilo izglasovano po tekočem traku, v povprečju so za vsako zadevo porabili kakšne tri minute. Pri dveh ali treh dopolnilih in predlogih, ki jih je vložila opozicija, so imeli na voljo celo po dve minuti, da jih obrazložijo, kar je bilo seveda brez haska, saj je glasovalni stroj delal kot namazan. Janković je pri teh dopolnilih še posebej opozoril, da bo glasoval proti, da ne bi kakšna njegovih ovčic zablodila, a bojažni za kaj takšnega seveda ni bilo. Predlogov županstva pa se itak ni nihče niti potrudil razlagati. Pastirju zveste ovčice ne potrebujejo obrazložitev, za druge pa nima smisla izgubljati besed in časa.

Malce bolj so se dajali le okoli vprašanja, ali naj podrejo Kolizej, pri čemer je opozicija sicer napela svoje mišice, vendar je bila gladko preglasovana. Županovih gradbenih načrtov ne bo ustavil nihče, ne mestni svet in ne skupina arhitektov, ki je v odprtem pismu protestirala proti rušenju Kolizeja in arhitektonski spaki, ki naj bi zrasla na njegovih ruševinah. V pismu arhitektov so težke besede, še celo barbarstvo je bilo omenjeno, a to župana ne bo ustavilo. Kaj pa stroka ve, kaj in kako je treba graditi v Ljubljani. Naš Zoki ve vse, naš Zoki misli za vse, naš Zoki nas je osvobodil. To nas bo sicer malce stalo, ampak kaj hočemo, takle mamoo.

Ogled sej mestnega sveta zato reč toplo priporočam vsem Ljubljancanom pa tudi širše. Širi duha in obzorja in celo osvobaja. Predvsem zablode, da je Janković najhujša naravna katastrofa po potresu leta 1895. Tisti potres je namreč mesto preživelo, da pa bo tudi Jankovićevo županovanje, nisem docela prepričan. **D**

Pravi interesi se bodo šele pokazali

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Pod krinko Kučanovega nacionalnega interesa in ozkih osebnih interesov posameznikov so veliki trgovski konglomerati uničil majhne. Danes veliki postavljajo pravila, po katerih jim denar teče v potokih, potrošniki pa to lahko le opazujemo.

Finančna kriza, ki je zajela svet, začetki pa segajo najmanj v poletje 2006, je danes za marsikoga priročen izgovor za to, da se je poslovanje podjetij poslabšalo ali zaostri. Primer za to je avtomobilska industrija, kjer prihaja do velikih zastojev v proizvodnji, s tem pa tudi do odpuščanja zaposlenih. Vendar je prav za slednjo značilno, da je bila ta industrija v preteklih letih hiperaktivna in da je preveč izdelanih avtomobilov pomenilo balon, ki bo prej ali slej počil. Avtomobilska industrija je pač preobsežna, zavest ljudi pa se spreminja, saj ni več veliko takih, ki bi avtomobile menjali vsakih nekaj let. Kriza v avtomobilski industriji se je torej ujela s krizo na finančnih trgih, vendar bi se tudi brez slednje kmalu pokazala.

Jankovič uničil majhne To je poučen primer tudi za druge dejavnosti, v Sloveniji na primer trgovske, kjer se kaže, da je bilo v

Boško Šrot bo iz vsega izšel nedvomno cel in bogat, slabo pa se piše potrošnikom.

preteklosti narejenih veliko napak. Ena največjih je bilo združevanje in prevzemanje trgovskih družb, ki ga je spodbudil Zoran Jankovič, nekdanji predsednik uprave Poslovnega sistema Mercator. S tem ko je kot po tekočem traku prevzemal trgovske družbe v Sloveniji, je na eni strani krepil svoj položaj na trgu, na drugi pa je uničil majhne, vaše trgovine, zaradi česar smo najkrajšo potegnili potrošniki. Jankovič je to s podporo takratne politike in znamenite floskule o nacionalnem interesu počel z izgovorom, da ga je strah prihoda tujih trgovcev na slovenski trg. Zdaj se je izkazalo, da so tuji trgovci vseeno prišli v Slovenijo in se nemudoma prilagodili slovenskim razmeram. Prišlo je do dogovarjanja pri oblikovanju cen, dobavitelji pa zatrjujejo, da med

trgovci ni nobene razlike. Pravila so pri vseh ista in predvsem spet v škodo potrošnikov.

Denarja kot pečka Dogajanja na področju trgovine so šla še naprej. Študija z naslovom Odnosi med trgovskimi družbami, ki poslujejo na trgu prodaje izdelkov za vsakdanjo rabo v RS in njihovimi dobavitelji ter posledice teh na poslovanje podjetij in blaginjo potrošnikov, ki jo je pripravila Katedra za agrarno

politiko, ekonomiko in pravo pri Biotehniški fakulteti v Ljubljani, razkriva vse razsežnosti in posledice ravnanja trgovskih verig. Njene izsledke bomo podrobneje predstavili v prihodnji številki, zdaj povejmo le, da je Jankovičeva ekipa v Mercatorju sistem bogatenja trgovcev očitno tako izpopolnila, da jim je denar pritekal v potokih, in to predvsem na škodo potrošnikov, delno pa tudi dobaviteljev.

Kako naprej? Takega poslovanja je v razvitem gospodarskem svetu precej manj, kar je nedvomno za sluga t. i. regulatorjev trga. Pri nas sta to urad za varstvo konkurence (UVK) in agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP). Obe ustanovi sta končno zaživeli. Še pred dvema letoma je le malokdo razumel, kaj sploh dela UVK, kakšne so njegove naloge in podobno. Bil je pač še en urad na papirju, katerega cilj je bilo delanje vtisa na Evropsko skupnost, da imamo varstvo kon-

Koliko škode je naredila Jankovičeva ekipa v Mercatorju, se bo šele pokazalo.

kurence v Sloveniji urejeno, učinkov pa tudi zaradi politične volje prejšnjih oblastnikov ni bilo. Ali bo nova vlada spet spodsekala noge obema ustanovama, je ta čas težko napovedati, vendar pogajalci oziroma pripravljavci nove koalicijske pogodbe, pri tem večinoma spet gledamo obraze nekdanjih oblastnikov LDS, preoblečenih v SD, ne dajejo veliko upanja, da bi UVK in ATPV svoje delo lahko nadaljevala. Prej obstaja bojazen, da se bo vse spet vrnilo na stare tirnice.

Kljub vsemu drugače Če bo res tako, bo to slabo za potrošnike. Ljudje namreč na to gledajo drugače kot pred leti. Navsezadnje se tudi nacionalnemu gospodarstvu ne more pisati nič dobrega, če bo tako. Kako velike napake so bile v preteklem desetletju ali več narejene na področju trgovinske dejavnosti, pričajo tudi lastniške povezave med trgovci in dobavitelji, primer za to pa je spet Mercator. Slednjega prek svojih povezanih družb obvladuje Pivovarna Laško, to pa posredno Boško Šrot, predsednik uprave pivovarne. Po ugotovitvah ATPV družbe Pivovarna Laško, Pivovarna Union, Radenska in Infond Holding delujejo usklajeno, skupaj pa imajo v lasti 48,34-odstotni delež Mercatorja. Prav zaradi te usklajenosti, ki za trg in potrošnike ni dobra, je ATPV podjetjem okoli Pivovarne Laško odvzela glasoval-

ne pravice v Mercatorju, dokler vse družbe, ena ali nekatere od njih v imenu in za račun vseh ne dajo prevzemne ponudbe za delnice Mercatorja ali dokler ne odtujijo delnic tako, da prevzemnega praga (25 odstotkov) ne bodo več dosegale skupaj, ena ali nekatere od njih. ATPV svojo odločitev utemeljuje s tem, da so Pivovarna Laško, Infond Holding, Pivovarna Union in Radenska v obdobju od leta 2005 do 14. septembra 2007, ko naj bi prišlo do prekoračitve prevzemnega praga, kupovale delnice Mercatorja. Pri tem naj bi šlo za njihov skupni namen pridobivanja in utrjevanja nadzora nad ciljno družbo Mercator. Za Šrota in podjetja v njegovi posredni lasti je to seveda najhujši ukrep, ki se jim je kot lastnikom Mercatorja lahko zgodil. ATPV torej zahteva pregledno delovanje. Prevzemne ponudbe nobena od teh družb ni pripravljena objaviti, kar pomeni, da želijo še naprej delovati netransparentno.

Menedžerji in banke Če smo že začeli s svetovno finančno krizo, tudi končajmo z njo. Vlada v odhajanju je sprejela vse potrebne ukrepe, da je zavarovala banke in varčevalce, zato se slednjim za zdaj ni treba bati za svoje prihranke. Zapleta pa se pri menedžerjih, ki so prek t. i. menedžerskih odkupov prevzemali podjetja, ki jih vodijo, med njimi na primer Boško Šrot. Ker so pri tem najemali bančna posojila, za katera so zastavili še ne kupljene delnice podjetij, le-te pa so v zadnjih tednih izgubile precej svoje vrednosti, morajo menedžerji zdaj kot poroštvo za odpla-

Na kratko

VINJETE Potem ko so se v javnosti pojavile informacije, naj bi se cene vinjet prihodnje leto vsaj podvojile, razlog za to pa naj bi bil v opominu evropske komisije, da mora Slovenija izdajati tudi vinjete s krajšim rokom, se je na to s sporočilom za javnost odzval Radovan Žerjav, minister za promet. Zapisal je, da so vsakršne spekulacije o morebitni uvedbi vinjet s krajšo veljavnostjo in njihovimi cenami nepotrebne, saj bo to stvar presoje nove vlade. Dodal je, da je ministrstvo že pripravilo odgovor na opomin evropske komisije, in pojasnil, da vlada vztraja pri tem, da sedanji vinjetni sistem cestninjenja ni diskriminatoren in da uvedba vinjet za krajši čas od polletnega ni potrebna.

BLEJSKI OTOK Ljubljanska nadškofija in ministrstvo za kulturo sta se v minulih mesecih dogovorila o lastništvu Blejskega otoka. Tako bo lastnica otoka ostala država, objekti na njem pa bodo v lasti blejske župnije. Ta bo v skladu z dogovorom tudi umaknila pritožbo, ki jo je v zvezi z denacionalizacijskim zahtevkom naslovila na evropsko sodišče. S tem dogovorom se je končalo večletno reševanje denacionalizacijskega zahtevka ljubljanske nadškofije, ki je želela vrnitev Blejskega otoka v naravi. Otok torej kot geografska enota ostaja javno dobro. V zameno pa bo država blejski župniji, ki že ima v lasti cerkev sredi Blejskega jezera, v last in posest vrnila tudi druge objekte na otoku. Tako bo uresničen prvotni predlog in stališče spomeniško-varstvene službe v Kranju z začetka denacionalizacijskega postopka. Stavba proštije bo namenjena muzejski predstavitvi Dokumenti slovenstva, o čemer so se dogovorili že v prejšnjih usklajevanjih.

POSLOVANJE NKBM Nova Kreditna banka Maribor (NKBM) je v prvih devetih mesecih ustvarila 26,9 milijona evrov čistega dobička, kar je za 35 odstotkov manj kot v istem lanskem obdobju. Hkrati se je obseg bilančne vsote povečal za 16,7 odstotka, na 4,56 milijarde evrov, banka pa posluje stabilno, so sporočili iz NKBM. Banka je ustvarila večji dobiček iz osnovnega bančnega poslovanja, hkrati pa je imela izgubo zaradi padcev tečajev vrednostnih papirjev, ki jih ima v trgovalnem portfelju. Od tega znaša izguba investicijskih družb Infond ID in ID1, ki sta se pred kratkim preimenovali v vzajemna sklada Infond Global in Infond Dynamic, 9,7 milijona evrov. Višina izgube zaradi slabitve obveznice Lehman Brothers je do konca septembra znašala blizu tri milijone evrov.

NAFTA IN EVRO Cena nafte se je v začetku tega tedna močno znižala in dosegla najnižjo raven v zadnjih 17 mesecih, prav tako je močno padla vrednost evra. Cena 159-litrskega soda nafte se je spustila pod 60 dolarjev. Euro je imel v primerjavi z dolarjem najnižjo vrednost po 26. aprilu 2006, zanj je bilo treba odšteti 1,2334 dolarja. Okrepjeni dolar bi po mnenju analitikov lahko vplival tudi na nižjo ceno nafte.

čilo posojil bankam zastavljati še drugo premoženje. Načeloma naj bi bilo to zasebno, vendar ni tako. Nekateri menedžerji naj bi zdaj zastavljali nepremičnine podjetij. Če bo to premalo, se lahko zgodi, da bo začelo prihajati celo do odprodaje delov podjetij. Na to nas je pred časom opozoril eden dobrih poznavalcev tovrstnih poslov, ko je

na naše vprašanje o tem in tudi o slovenskem nacionalnem interesu odgovoril: »Menedžerji danes kupujejo podjetja, zastavljajo delnice, nato bodo zastavili še dele tovarn, na koncu vse prodali in bogati pristali na enem od Kajmanskih otokov, zaposleni in davkoplačevalci pa bomo debelo gledali in vse to odplačevali.« Bo res tako? **D**

Jani Soršak in Damijan Žugelj, vodilna v UVK in ATPV

Neurja so letos poleti močno prizadela slovenske kmete.

Kmetje bodo poplašani

Klemen Kocjančič, foto: arhiv Demokracije

V tem tednu so kmetijska gospodarstva, ki so bila najbolj prizadeta v letošnjih poletnih neurjih, prejela odločbe in izplačila za kritje škode, izplačana v višini polovice vrednosti plačilnih pravic za leto 2008.

Predplačila bodo izplačali več kot 3.200 kmetom, pri katerih so ugotovili škodo 15 in več odstotkov na najmanj 65 odstotkih kmetijskih zemljišč v tekoči kmetijski proizvodnji; izplačali bodo več kot 4 milijone evrov. Pogoje za izplačilo postavlja evropska komisija (z evropsko uredbo 1782/2003), ki dovoljuje izredna predplačila po 16. oktobru, pri čemer pa predplačilo ne sme presegati 50 odstotkov celotnega zneska.

Julijska neurja Sredi julija je orkanski veter pustošil med Pre-

valo in Predmejo, pri čemer je uničil okoli 180 hektarjev gozda v dolžini 6 kilometrov in širini od 150 do 500 metrov. S tem je bil uničen eden najkakovostnejših predelov Trnovskega gozda, s katerim upravlja Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS. 90 hektarjev je popolnoma uničenih, druga polovica pa le delno. Tolminsko pa ni bilo edino prizadeto območje; 3000 kubičnih metrov drevja je bilo podrtega v občini Hotedršica, 1500 v Mediji (Zagorje), okoli 500 v Bukovju pri Postojni, Logatcu in Zagori, v Radečah (Zasavje) okoli 700, v

občinah Apače in Radgona okoli 800 in v dolini Malinske 300 kubičnih metrov gozda. V Zgornji Savinjski dolini je bilo uničenih okoli 100.000 kubičnih metrov lesa oziroma okoli 500 hektarjev gozda, od tega jih je bila petina popolnoma uničena.

Prizadeti so bili tudi vinogradi na območju Vipave, Dobrovega, Sežane in Kopra. Kljub temu so vinogradniki pričakovali normalno letino. Najbolj so bili prizadeti na območju Komna, kjer je bilo uničenih od 80 in 90 odstotkov vinogradov.

Kmetijska svetovalna služba Lenart je ocenila škodo na območju katastrskih občin Varda, Lenart, Spodnji Žerjavci, Zgornji Žerjavci, Spodnji Porčič, Radehova, Zamarkova in Vinička vas; tako naj bi bilo uničenih okrog 500 hektarjev njivskih površin

in 30 hektarjev vinogradov, 10 hektarjev intenzivnih sadovnjakov in od 50 do 60 hektarjev ekstenzivnih sadovnjakov. Škoda na pšenici, tik pred žetvijo, je bila tudi 100-odstotna, prav tako na bučah in vrtninah.

Zavod za gozdove Slovenije je 24. julija podal oceno škode na gozdovih, ki so bili prizadeti do sredine julija. Podrtega oz. polomljenega je bilo okoli 437.000 kubičnih metrov gozdnega drevja. Tako je bila močnejše poškodovana skoraj četrtina vseh gozdov Slovenije. Največja škoda je nastala v občini Predmeja (okoli 50.000 kubičnih metrov) ter na območju med Kamnikom in Gornjim Gradom (260.000 kubičnih metrov). Močno poškodovanih je bilo 8.700 hektarjev, popolno uničenih pa 570 hektarjev gozda. Juljska neurja so poškodovala

Radio Krka
106.6 MHz

Branko Ravnik opozarja, da bo v prihodnosti manj državne pomoči.

tudi okoli 26.000 hektarjev kmetijskih površin.

Vlada je prizadetim v neurjih namenila 682.000 evrov pomoči. Enkratna pomoč je bila namenjena obnovi stanovanjskih objektov. Hkrati se je kmetijsko ministrstvo odločilo, da bo 915.000 evrov namenilo za poseko poškodovanega drevja in popravilo gozdnih cest. Škoda, ki so jo povzročila neurja 13. in 14. julija, znaša skupaj 21.827.205 evrov; oškodovanih je bilo 4.231 oseb iz 48 slovenskih občin.

Avgustovska repriza 15., 16. in 23. avgusta je bila Slovenija znova izpostavljena neurjem, pri čemer sta največ škode povzročila močan veter in toča. Tako je država konec avgusta prizadetim občinam namenila dodatna sredstva v višini 966.845 evrov. Skupaj s prejšnjimi izplačili je to znašalo že več kot 8,8 milijona evrov. Največ dodatnih sredstev so dobile občine Ptuj (352.000 evrov), Murska Sobota (149.600), Starše (109.165), Cerkevjak (68.255), Slovenska Bistrica (64.165), Trnovska vas (58.385) Kamnik (60.600), Šmarje pri Jelšah (57.965 evrov).

Pomoč države Na tiskovni konferenci 17. oktobra je direktor direktorata na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Branko Ravnik predstavil številne vladne ukrepe (poleg izplačila predplačila). Ta čas še vedno poteka javni razpis za obnovo kmetijskih gospodarstev in trajnih nasadov, ki so bili poškodovani v neurjih (v skladu je še 1,545 milijona evrov). Pripravlja se tudi sprememba zakonodaje o sofinanciranju zavarovalnih premij v kmetijstvu, s katero se bo višina državnega sofinanciranja z zdajšnjih 40 odstotkov dvignila na 50 odstotkov. Prav tako je v tem času potekala intenzivna sanacija poškodovanih gozdov. Sanirali so okoli 47 odstotkov gozdov, poškodovanih v julijskih, in okoli 15 odstotkov gozdov, poškodovanih v avgustovskih neurjih. Lastnikom gozdov so izplača-

li že več kot 102.000 od 128.188 evrov, koliko znašajo zahtevki. Ministrstvo za kmetijstvo skupaj z ministrstvom za okolje in prostor sodeluje tudi v pripravi programa za odpravo posledic naravnih nesreč, s katerim bodo opredelili sanacijo kmetijskih zemljišč, in to za vsako neurje posebej. Ravnik je pri tem poudaril, da se bo v prihodnje obseg interventnih ukrepov v kmetijstvu prav gotovo zmanjšal.

Oktobrska izplačila Kmetijska gospodarstva (v 101 občini) so prijavila 17.446 hektarjev poškodovanih njiv in drugih kmetijskih površin od skupaj 24.000 hektarjev prijavljenih površin. Največ je bilo prizadetih njiv, in sicer 13.913 ha (75,8 odstotka), tem sledijo hmeljišča (372 ha; 1,8 odstotka), vinogradi (2.221 ha; 15,5 odstotka), intenzivni sadovnjaki

V letošnjih neurjih so bili močno poškodovani gozdovi.

Potrdili vranični prisad!

Dvainsvajsetega oktobra je Veterinarska uprava RS sporočila, da je veterinarski inštitut potrdil okužbo z vraničnim prisadom pri enem govedu na kmetiji v Kamni Gori. Že od suma okužbe so v veljavi preventivni ukrepi: prepoved prometa z živalmi, prepoved razvažanja gnoja in gnojevke po travnih površinah, prepoved klanja živali, postavitve dezinfekcijske pregrade in izvajanje drugih splošnih preventivnih ukrepov (prijava suma na bolezen, vzdrževanje higiene, izolacija bolnih živali ...).

Vranični prisad (antraks) na koži

(727 ha; 6 odstotkov) in travniški sadovnjaki (214 ha; 0,9 odstotka). Najbolj prizadeta je bila občina Gornja Radgona, kjer je bilo prizadetih 2.789 hektarjev površin od skupaj 2.924, to je kar 95,4 odstotka. Preostalih sedem občin je prijavilo več kot 1.000 hektarjev poškodovanih površin.

Na podlagi zakonodaje predplačila ne bodo izplačana za kmetijska gospodarstva, za katera je izračunana višina predplačila enaka ali nižja od 50 evrov, pri katerih je pri kontroli neposrednih plačil za leto 2008

Država bo prizadetim vsaj deloma poplačala škodo.

razlika med prijavljeno in ugotovljeno površino upravičenih površin za izplačilo plačilnih pravic večja kot 3 odstotke ali večja kot 2 hektarja ugotovljene površine oziroma imajo nepopravnane finančne obveznosti iz preteklih let iz naslova ukrepov kmetijske politike.

Pristojne službe so prejele 4.305 prijav kmetijskih gospodarstev, kjer je bilo poškodovanih več kot 65 odstotkov površin, pri tem so nekatere prijave zavrnil: 31 zaradi odstopanja nad 3 odstotke pri kontroli terena, 100 zaradi nižjega zahtevanega zneska za plačilne pravice v letu 2008, kot je znašal znesek v letu 2007, 634, ker v letu 2007 ni bilo nobenih izplačil in 165 zaradi akontacije, nižje od 50 evrov.

Tako je ostalo 3.375 upravičencev, ki jim bodo izplačali naslednje zneske: 1.437 upravičencev bo prejelo manj kot 500 evrov, 777 jih bo prejelo med 500 in 1.000, 367 med 1.000 in 1.500 ter 646 nad 1.500 evrov. Za 148 izplačil višina zneska še ni znana, ker škoda še ni ocenjena. Najvišji znesek akontacije znaša 238.364 evrov, dobila pa ga bo družba Jeruzalem Ormož SAT, d. d.

Človek proti naravi V zadnjih letih lahko vidimo, da se narava »vede« vse bolj nenavadno in nam ne lajša življenja. Pri tem se lahko vprašamo, ali je to le odziv na človeško ravnanje z njo ali pa se približujemo novemu obdobju v zgodovini Zemlje. Eno pa je jasno, človek in država bosta lahko le opazovala divjanje narave, ki se v zadnjem času stopnjuje z vedno večjo močjo. **D**

Pokrajini še dolgo ne bo

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Z ministrom Ivanom Žagarjem, ki je do zdaj vodil službo vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR), smo se pogovarjali o nujnosti uvedbe pokrajin in pričakovanih ljubljanskega župana.

Pokrajine v iztekajočem se mandatu zdajšnje vlade niso bile uvedene. Zakaj bi bilo to nujno in kaj bi pokrajine pomenile?

V SVLR smo za ustanovitev pokrajin pripravili potreben zakonodajni okvir, ki vključuje spremembo ustave, pripravo predlogov zakonov in finančni okvir. Ustanovitev pokrajin pomeni decentralizacijo upravljanja pomembnega dela javnih zadev z države na pokrajinsko raven ter tako prenos nalog iz državne pristojnosti na pokrajine, decentralizacijo prihodkov iz javnofinančnih virov (okvirna ocena teh sredstev znaša 1,2 milijarde evrov), prerazporeditev kadrovskega virov (približno 4.200 javnih uslužbenec) ter dodelitev pravice pokra-

jin do samostojnega odločanja, upravljanja in financiranja nalog v skladu s potrebami in interesi prebivalcev. Prebivalci posameznih delov Slovenije namreč ne živijo v primerljivih življenjskih razmerah; o razvojnih razlikah, ki v največji meri pogojujejo ustanavljanje pokrajin, zgovorno pričajo statistični podatki, npr. porazdelitev BDP - kupne moči na prebivalca, ki je na ravni 12 statističnih regij 1:2, in sicer med najbolj razvito ljubljansko pokrajino in najmanj razvito pomursko, še bolj zaskrbljivo pa je dejstvo, da se razlike še povečujejo. Z ustanovitvijo pokrajin bi državljanke in državljanom Slovenije lažje zagotovili primerljive življenjske razmere ne gle-

de na to, kje v Sloveniji živijo. V ta namen je SVLR pripravila in uskladila šest predlogov zakonov (o pokrajinah, o volitvah v pokrajinah, o financiranju pokrajin, o prenosu nalog v pristojnost pokrajin, o ustanovitvi pokrajin, o volilnih enotah za volitve v prve pokrajinske svete), ki so bili, potem ko jih je sprejela vlada, posredovani v zakonodajni postopek v državni zbor. V okviru priprave zakonodaje je bil izveden postopek posvetovanja z občinskimi sveti in združenji občin, vključeni pa sta bili tudi javnost in stroka. Omenjeni predlogi zakonov so predvideli delitev Slovenije na 14 pokrajin, kar temelji na strokovnih podlagah, na prostorski členitvi, kot

izhaja iz obstoječih procesov povezovanja predvsem na področju regionalnega razvoja, regionalni identiteti in pripadnosti ljudi, naravnih geografskih značilnosti in poselitvi Slovenije, v največji mogoči meri pa upoštevajo voljo volivcev, izraženo na posvetovalnem referendumu.

Kako je bil oblikovan predlog 14 pokrajin?

Podlage za to segajo v obdobje prejšnjih mandatov. Predlog, ki predvideva 14 pokrajin, je namreč nastal tudi kot dogovor predvsem med takrat vladajočima LDS in SD, in sicer v povezavi z velenjskim in ptujskim območjem. Tudi v tem, zdaj že iztekajočem se mandatu, so ob sprejemanju zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja prav opozicijski poslanci LDS s podporo SD z amandmaji predlagali povečanje števila statističnih razvojnih regij, ki so podlaga predlaganih pokrajin, z 12 na 14. Prav tako je skupina poslancev – Kontič (SD), Lahovnik (Zares), Cvikel (LDS, danes SD), Koren (NSi), Presečnik (SLS) – v tem mandatu vložila poseben zakon o ustanovitvi Savinjsko-šaleške pokrajine, ki je mogoča edino ob konceptu 14 pokrajin. Naj omenim, da je bila regionalizacija pogosta tema predvolilnih soočenj in mnogi kandidati različnih političnih opcij so zagovarjali pokrajinske rešitve v smislu pokrajino v vsako vas. Tako so npr. na regijskem soočenju kandidatov za poslance na Ptuj samostojno pokrajino Spodnje Podravje zagovarjali kandidati za poslance Zaresa, LDS, SD, DeSUS in tudi drugi, razen Lipe, nekateri hkrati z manjšim številom pokrajin. Verjetno je vsem razumljivo, da samostojna pokrajina Spodnje Podravje in število, manjše od 14, nima realne podlage, zlasti pa je

tak predlog nekonsistenten s preostalimi območji v državi.

Koliko pokrajin ste zagovarjali v?

Sam sem v svojih javnih nastopih vedno zagovarjal koncept 9 pokrajin kot izhodišče, število 14 pa kot zgornjo mejo znotraj istega koncepta. Ob tem je treba poudariti, da je ta rešitev tudi strokovno utemeljena in da stroka glede decentralizacije naše države ni bila nikoli enotna. Različno število pokrajin zahteva različne vsebinske rešitve prenosa nalog, finančnih virov in kadrovske strukture, skratka decentralizacije Slovenije, za kar pri uvajanju pokrajin tudi gre. V procesu oblikovanja zemljevida so se rešitve ves čas primerjale in usklajevale z interesi širše javnosti po vsej državi. Z vidika velikosti prihodnjih pokrajin (število prebivalcev) pa rešitve znotraj predlaganega koncepta, torej od 9 do 14 pokrajin, omogočajo izvajanje vsebinskega dela zakonodaje, ki je bila v tem mandatu v celoti pripravljena in v državnem zboru pripeljana na prag uresničitve.

Uvedba pokrajin je torej nujna, v novi koalicijski pogodbi pa ni videti, da bi temu področju namenili kakšno pozornost ...

Naj znova poudarim, da je nujno potrebno državljanom Slovenije zagotoviti primerljive življenjske razmere ne glede na to, kje v Sloveniji živijo – na Goriškem, v Halozah, na Koroškem, v Beli krajini, Zasavju, Posočju ali v Ljubljani. Nikakor namreč ne morem pristati na to, da nekatera okolja v naši državi, ki sicer dosegajo zavidljive gospodarske rezultate, še vedno nimajo osnovne infrastrukture, zato si želim, da bi ta nesorazmerja presegli, k čemur bi uvedba pokrajin lahko bistveno pripomogla. Ustanovitev pokrajin bi posredno pozitivno vplivala tudi na slovenske občine in njihov razvoj. Večina slovenskih občin namreč nima dovolj lastnih razvojnih zmogljivosti za hitrejši dvig materialne blaginje in opravljanje preskrbnih in drugih funkcij višje stopnje. Pokrajine bi poleg tega zapolnile tudi vrzel med občinami in državo ter blažile njeno sedanjo preveliko urejevalno moč. Še vedno pa

sem prepričan, da ob takšnem pomanjkanju politične volje za decentralizacijo naše države do pokrajin še dolgo ne bomo prišli, saj, kot sem seznanjen, prvi osnutki nove koalicijske pogodbe njihove uvedbe ne omenja. Tudi iz drugih delov omenjenega osnutka ni mogoče razbrati, da bi prihodnja vlada imela željo decentralizirati Slovenijo, nasprotno, ocenjujem, da je žal naravnana precej centralistično.

Ljubljanski župan Zoran Jankovič pričakuje, da bo nova vlada mestni občini Ljubljana (MOL) vrnila 60 milijonov evrov, kolikor naj bi ta izgubila zaradi spremenjenega zakona o financiranju občin. Ali je to sploh mogoče uresničiti, in če je, kaj bi to pomenilo za druge občine?

Na začetku mandata 2004–2008 so bile slovenske občine v finančno nezavidljivem položaju, zato so bile nujno potrebne spremembe in ukrepi za pravičnejši sistema financiranja, ki temelji na načelu enakosti pred zakonom in načelih Evropske listine lokalne samouprave. Vzpostavljena je bila ureditev financiranja občin, ki zagotavlja sorazmernost virov financiranja in nalog občin – uveljavilo se je načelo, da se na občine lahko prenesejo nove naloge, samo če so za to zagotovljena ustrezna sredstva; zagotovljena je bila večja finančna avtonomija in manjša odvisnost financiranja lokalnih javnih zadev z dodatni-

Kakršno koli vračilo sredstev MOL v okviru tega zakona ni mogoče in bi pomenilo privilegiranje te občine.

mi sredstvi državnega proračuna; sistemsko smo povečali obseg sredstev za financiranje občin za 283 milijonov evrov oziroma za 31 odstotkov. V okviru SVLR so bila dodatno zagotovljena finančna sredstva za izvajanje investicij v lokalno javno infrastrukturo ter investicij posebnega pomena za zadovoljevanje skupnih potreb in interesov prebivalcev občine v višini 6 odstotkov primerne porabe (prehodno obdobje 2006–2012); poleg tega naj bi občine v letu

2009 kot lastne prihodke štele takse, nekatere davke, pristojbine in nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč.

Kaj pa vračilo MOL, o katerem se toliko govori?

Zakon o financiranju občin (ZFO) in njegova novela je korak naprej v ureditvi pravičnejšega sistema financiranja vseh občin, vključno z MOL. Kakršno koli vračilo sredstev MOL v okviru tega zakona ni mogoče in bi pomenilo postavljanje te občine v privilegiran položaj. Ocenjujem, da bi zaradi zdajšnje zaostrene ekonomske situacije vračilo sredstev MOL lahko poleg deprivilegiranja drugih občin za katero izmed njih pomenilo velike finančne težave.

O tem, da je ZFO, ki ga je sprejela zdajšnja vlada, pravičnejši,

Zakon zagotavlja enakopravnost prebivalcev in občin pri financiranju njihovih nalog, uveljavlja načelo finančne avtonomije občin, dodatno pa vsem občinam, tudi MOL, zagotavlja namenska sredstva za sofinanciranje investicij. Razlika v prihodkih občin je torej nastala zaradi spremenjenega, pravičnejšega modela financiranja občin, kar pomeni, da bi bile v primeru spremembe ZFO občine spet postavljene v neenakopraven položaj. Treba je tudi poudariti, da je v obseg financiranja MOL že pred sprejetjem tega zakona bistveno posegla že dohodninska zakonodaja, ki je precej znižala dohodke tako MOL kot drugih občin. Z zakonom se je ta izpad za občine izničil, lastni prihodki pa so se jim samo v letu 2007 povečali za 105 milijonov evrov. MOL je postavljena v enakopraven položaj z vsemi drugimi občinami in eventualne dodatne obremenitve lahko izhajajo le iz obveznosti, ki jih ima Ljubljana kot glavno mesto. Že večkrat smo predlagali, da MOL ugotovi stroške, ki jih ima zaradi tega, vendar v SVLR s tem stroškovnikom do danes nismo bili seznanjeni.

Kaj bi MOL pridobila, če bi bile uvedene pokrajine in bi imela Ljubljana poseben status?

Treba je pojasniti, da so bile že v mandatnem obdobju te vlade za MOL odprte nekatere druge možnosti za dostop do sredstev. Z ustanovitvijo pokrajin bi se na pokrajinsko raven preneslo 1,2 milijarde evrov, od tega bi MOL dobila dodatnih 130 milijonov evrov, in sicer 68 milijonov evrov za obvezne naloge, preostalo pa za razvojne naloge. SVLR je pri novem pokrajinskem zemljevidu med drugim upoštevala posredovano mnenje MOL po združitvi funkcij mesta, glavnega mesta in pokrajinskih nalog na območju mestne občine. Župan bi tako prevzel funkcijo predsednika predvidene pokrajine, mestni svet pa funkcije pokrajinskega sveta; zakonodaja predvideva tudi odpravo Sklada kmetijskih zemljišč RS in prenos zemljišč na mestno občino oz. prihodnjo pokrajino ter pristojnost prostorskega načrtovanja. ■

je prepričana tudi večina županov. Kaj zakon še prinaša in kaj bi pomenilo, če bi ga nova vlada spremenila?

Omenim naj še, da veljavni zakon zagotavlja večjo finančno avtonomijo in manjšo odvisnost financiranja lokalnih javnih zadev z dodatnimi sredstvi državnega proračuna. Z njim je bilo občinam sistemsko zagotovljenih dodatnih 283 milijonov evrov, kar je 31-odstotno povečanje obsega sredstev za financiranje občin.

Cene stanovanj nedorečene

Maruša Mihelčič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Splošno ekonomsko stanje v preteklih mesecih ni cvetoče. Ekonomisti opozarjajo vlagatelje na nestabilnost sistema, svarijo pred recesijo in splošno gospodarsko krizo. Postavlja se vprašanje, kako bodo razmere vplivale na cene stanovanj.

Po podatkih naj bi povprečna oglaševana cena stanovanj v Ljubljani rasla od sredine leta 2005, ta rast pa naj bi se nadaljevala do konca leta 2007. V letošnjem letu je ta rast nižja kot v preteklih letih. Tako naj bi se v prvi polovici leta oglaševane cene stanovanj v Ljubljani dvignile za 1,5 odstotka. Statistika kaže, da se je v drugem četrtletju letošnjega leta znižala le povprečna oglaševana cena garsonjer, cene drugih vrst stanovanj pa so se kljub slabim ekonomskim razmeram nekoliko dvignile.

Manjše povpraševanje Podatki spletnega nepremičninskega portala Slonep.net kažejo, da je razlika med povprečno oglaševano

in povprečno sklenjeno ceno za kvadratni meter stanovanja okrog 3,1 odstotka v Mariboru, sledi mu Ljubljana s 3,2 odstotka, v okolici Ljubljane pa se ceni razlikujeta za kar 6,6 odstotka. Če odstotke pretvorimo v konkretne podatke, bi morali po analizi, opravljeni v juliju 2008, za kvadratni meter garsonjere v okolici Ljubljane odšteti 2.808 evrov, medtem ko bi za garsonjero v Ljubljani plačali kar 86.848 evrov. S tem zneskom se lahko primerja tudi hiša z vrtom, oddaljena urovožnje iz Ljubljane. Kot ugotavlja analiza Geodetske uprave RS iz omenjenega nepremičninskega portala, v kateri so upoštevali podatke oglaševanih cen in sklenjene cene, so razlike med oglaševani-

mi in sklenjenimi cenami mnogo manjše, kot misli javnost. Raziskava je tudi pokazala, da se povpraševanje po nepremičninah znižuje, v skladu s tem pa upada tudi število nepremičninskih poslov.

Vpliv posojil Upad cen je pričakovano, saj je dolgotrajna intenzivna rast cen stanovanj njihovo vrednost pripeljala tako daleč, da so v splošnem presegle kupno moč prebivalstva. Na zmanjšanje povpraševanja in kupovanja stanovanj pa je vplival še en pomemben dejavnik. Preteklo leto so se namreč podražila dolgoročna stanovanjska posojila. S tem so stanovanja postala za številne ljudi nedostopna, ker niso posojilno sposobni. Banke za dol-

goročna posojila postavljajo tudi čedalje zahtevnejše pogoje, ki še dodatno onemogočajo večje investicije. Glede na sedanje neugodne svetovne bančne trende lahko tudi v prihodnje pričakujemo dražitev dolgoročnih posojil, ki so doslej mnogim omogočala nakup stanovanja. Strokovnjaki opozarjajo, da se medbančne obrestne mere dvigajo, kar bo negativno vplivalo tudi na slovenske posojilojemalce.

Dvig premij Še eno neugodnost za kupce stanovanj pa pripravljajo zavarovalnice. Na podlagi letošnje škode in velikih izplačil zaradi neurij, ki so letošnje poletje prizadela Slovenijo, bodo prikrajšani vsi zavarovanci, saj so zavarovalnice ugo-

Zaradi čedalje višjih obrestnih mer pri dolgoročnih stanovanjskih posojilih kupci težje pridejo do stanovanja.

toville, da bo zaradi nastalih razmer treba podražiti nekatera zavarovanja. Tako so nekatere zavarovalnice že napovedale zvišanje premij za zavarovanje stanovanj in hiš, dražji pa bo tudi avtomobilski kasko. Po podatkih nekaterih zavarovalnic se kljub katastrofalnim neurjem število premoženjskih zavarovanj ni povečalo, kar je do neke mere logično, saj ljudje, ki so utrpeli škodo, svoje dohodke raje vlagajo v poškodovane hiše kot v (pre)drago premoženjsko zavarovanje. Druge zavarovalnice pa zagotavljajo, da so avgustovska neurja pripomogla k ozaveščenosti prebivalstva o pomenu premoženjskega zavarovanja, kar naj bi se kazalo tudi v njihovem povečanem številu.

Kupci previdnejši Strokovnjaki s področja nepremičnin opažajo, da kupce odganjajo visoke cene, saj si ne morejo več privoščiti dragih stanovanj. V polletnem poročilu Geodetske uprave RS o slovenskem nepremičninskem trgu za leto 2008 navajajo, da se spremenjena pričakovanja tržnih subjektov odražajo tudi v obnašanju prodajalcev in kupcev. Ponudniki nepremičnin so namreč prisiljeni oglaševati precej realnejše ponudbene cene, kot je to veljalo v preteklih letih. Vendar naj kljub temu niti prodajalci niti investitorji ne bi pristajali na zniževanje cen na trgu. Zanimivo je, da kupci ne hitijo več z nakupom stanovanj, k temu pa je zagotovo pripomoglo tudi prej omenjeno naraščanje učinkovitih obrestnih mer za dolgoročna stanovanjska posojila. Dodatni dejavnik je tudi zaostajanje realnih plač za rastjo inflacije, splošna kupna moč prebivalstva pa znatno pada. Na Geodetski upravi RS še ugotavljajo, da se obseg prometa, predvsem s stanovanji, zmanjšuje, podatki pa hkrati kažejo, da se podaljšuje čas prodajanja nepremičnine. Previdnost torej ni odveč, saj na Geodetski upravi RS zaznavajo stagniranje števila vlog za izdajo gradbenih dovoljenj za novogradnje po veliki gradbeni ekspanziji v preteklem letu. Po tem lahko sklepamo, da tudi investitorji upočasnjujejo tempo

Strokovnjaki ne verjamejo Jankovičevim obljubam o znižanju cen stanovanj na 1.800 evrov za kvadratni meter.

Kvadratni meter stanovanja se v Ljubljani giblje okrog 2.900 evrov.

Zaradi finančne krize so investitorji pri graditvi objektov previdnejši.

novogradenj, spremljajo prodajo in čakajo na svoj trenutek.

Nižje cene? Glede na to, da je Ljubljana postala eno samo veliko gradbišče stanovanjskih sosek, se marsikdo raje odloči za nakup popolnoma novega stanovanja kot starega, saj je razlika med njima manjša kot pred leti. Do leta 2010 naj bi bilo v Ljubljani na voljo okrog 15 tisoč novih stanovanj, kar bo znatno zmanjšalo povpraševanje po starih, s tem pa se bodo oblikovale tudi nove cene. Ljubljanski župan Zoran Jankovič je zagotovil, da se bodo stanovanja v prestolnici do izteka njegovega

mandata pocenila, seveda če inflacija ne bo visoka. Če pa se bo svetovni trend nadaljeval, se to ne bo zgodilo in župan bo moral požreti besedo. Tako naj bi cena, ki je sedaj v povprečju 2.903 evrov za kvadratni meter, po županovih napovedih znašala okrog 1.800 evrov. Strokovnjaki so do drzne Jankovičeve napovedi precej kritični, saj se jim zdi 40-odstotno znižanje cen stanovanj na kvadratni meter praktično nemogoče. Povsem mogoče je, da se bodo stanovanja zaradi slabše kupne moči pocenila, vendar bodo posamezniki in družine kljub temu vse teže prišli do lastniških stanovanj.

Višji stroški Kratkoročna cena stanovanj je predvsem odvisna od ponudbe in povpraševanja, na daljši rok pa na ceno vplivajo trije pomembni dejavniki, to so davek na dodano vrednost, proizvodni stroški in marže investitorjev. Na prodajno ceno najbolj vplivajo proizvodni stroški, ki jih sestavljajo stroški zemljišča, gradbena, obrtniška in instalacijska dela pa tudi komunalni prispevki, projektiranje in inženiring, priprava zemljišča, stroški prodaje in financiranja. Jankovič je želel povečati ponudbo zazidljivih zemljišč, kar bi pripomoglo k znižanju stroškov zemljišč. Vendar lahko ugotovimo, da nad drugimi stroški ljubljanski župan nima nadzora.

Tako investitorji in drugi izvajalci lahko še vedno prostovoljno postavljajo marže, kar se kaže v ceni, ki jo postavijo kupcu. Pri tem niso zanemarljive niti obresti, ki jih banke zaračunavajo posojiljemalcem.

Prazna stanovanja V Sloveniji se kaže tudi povečana potreba po neprofitnih stanovanjih, za katera se namenja premalo sredstev. Zaradi vse slabšega položaja posameznikov in družin se bo v prihodnosti zanimanje za ta stanovanja še povečalo. Zaradi posojilne nesposobnosti prebivalcev se lahko zgodi, da bodo nova stanovanja ostajala prazna, tako kot so prazna stanovanja v upravljanju ministrstva za notranje zadeve (MNZ), ministrstva za obrambo ter vladne stanovanjske komisije. Na MNZ so zagotovili, da so število nezasedenih stanovanj zmanjšali od konca revizije do danes. Tako naj bi bilo na razpolago le še okrog 80 stanovanj, kar je okrog 11 odstotkov vsega stanovanjskega fonda. Računsko sodišče pa ugotavlja, da je 30 odstotkov oz. 927 stanovanj v upravljanju države nezasedenih. Stroški vzdrževanja praznih stanovanj znašajo več kot 3,5 milijona evrov letno. Očitno je bolje, da stanovanja stojijo prazna in zanemarjena, kot da bi se vanje vselile družine, ki potrebujejo streho nad glavo. ▣

Protesti: ne gre samo za šolo

Lucija Horvat, foto: www.slomedia.it

Ves minuli teden je v Trstu potekala zasedba slovenskih višjih srednjih šol, v soboto pa so slovenski dijaki protestirali proti italijanski šolski reformi. V ponedeljek se je začela tudi zasedba slovenskih srednjih šol v Gorici.

Množični protesti proti ukrepom Berlusconi-jeve vlade, ki so pisani na kožo bogatim, pa tudi proti šolski reformi, ki jo je predstavila italijanska ministrica za visoko šolstvo Mariastella Gelmini, so v soboto potekali tudi v Rimu, kjer je po ocenah opozicijske stranke protestiralo 2,5 milijona ljudi. Če bi bila obljubljena šolska reforma sprejeta, bi udarila vso Italijo, še posebej hude pa bi bile posledice za slovensko manjšino. Pomenila bi veliko nazadovanje šolskega sistema, saj naj bi v treh letih delovno mesto izgubilo kar 87.000 profesorjev in 45.000 drugega šolskega osebja, število dijakov na razred bi se povečalo, kakovost pouka pa padla. Obvezno šolanje naj bi se zmanjšalo na 14 let, s čimer bi se že tako ne preveč visoka stopnja izobrazbe v Itali-

ji precej znižala. Šolska reforma predvideva zmanjšanje sredstev za javne šole za osem milijard evrov, zato bodo te postopoma prisiljene zapreti svoja vrata. Organizatorji dijaškega protesta menijo, da vlada na tak način podpira samo zasebne šole.

Morilska reforma Napovedano je tudi združevanje ravnateljstev, šol oziroma skupin šol, ki imajo svojega ravnatelja in manj kot 500 učencev ali dijakov, na otokih, na goratih ali dvojezičnih območjih pa je številka znižana na 300 dijakov. Toda to je kljub

vsemu še vedno preveč za skoraj vse obstoječe šole s slovenskim učnim jezikom. Tako bi se štiri slovenske višje srednje šole v Trstu morale združiti v eno, ker nobena od njih nima več kot tristo dijakov. Ena sama slovenska višja srednja šola pa bi seveda dobila bistveno manj državnega denarja in bi bilo njeno delovanje močno okrnjeno. Podobni temni oblaki se zbirajo nad skoraj vsemi slovenskimi šolami v Italiji. V znak protesta proti tako drastičnemu ukrepanju italijanske vlade so dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu že 20. 10. zasedli prostore

znanstvenega liceja Franceta Prešerna in prostore poklicnega zavoda Jožefa Stefana v Trstu, pouk pa je odpadel na vseh slovenskih višjih šolah na Tržaškem. Kmalu so se protestnikom na liceju Franceta Prešerna pridružili še dijaki sosednjega trgovskega zavoda Žige Zoisa, na poklicnem zavodu pa dijaki pedagoškega liceja Antona Martina Slomška. S slovenskimi dijaki sta solidarna oba predsednika krovnih organizacij Slovencev v Italiji, Rudi Pavšič za Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo (SKGZ) in Drago Štoka za Svet slovenskih organizacij (SSO), ki sta dijake tudi obiskala, ter drugi vidni predstavniki slovenske manjšine v Italiji, kot sta poslanca v deželnem parlamentu Furlanije - Julijske krajine (FJK) Igor Gabrovec (Slovenska skupnost) in Igor Kocijančič (Mavrična levica), za solidarnost in podporo pa so dijaki prosili tudi Generalni konzulat Republike Slovenije v Trstu. Zavodski sveti zasedenih slovenskih šol so italijanskim in slovenskim oblastem ter medijem posredovali svoje izjave, s katerimi opozarjajo, da lahko ukrepi italijanske vlade usodno prizadenejo prav slovensko šolstvo v Italiji, za katerega ne smejo veljati merila, ki so si jih zastavile italijanske oblasti. Tako je Rudi Pavšič (SKGZ) opozoril: »Zmanjšanje števila učiteljev in profesorjev bi ohromilo delovanje vseh šol, še zlasti bi izničilo model dvojezične šole v Špetru, ki predstavlja najpomembnejši jezikovno-kulturni steber za celotno Benečijo.«

Nad večino šol s slovenskim učnim jezikom se zbirajo temni oblaki Berlusconi-jeve šolske reforme.

Iz Trsta v Gorico Mirna zasedba šol je po mnenju dijakov edini

Sobotni protesti italijanskih in slovenskih dijakov v Trstu

Protest proti šolski reformi

Zasedba višjih srednjih šol v Trstu

Senatorke Tamara Blažina skrbi slovenski dvojezični center v Špetru.

študentje in rektor tržaške univerze Francesco Peroni, ker namerava vlada močno skržiti tudi finančna sredstva za univerzo in raziskovanje. Po sobotni manifestaciji se je v ponedeljek pouk na tržaških višjih srednjih šolah spet začel, protest pa se je preselil v Gorico, kjer so slovenske šole do srede zasedli dijaki in namesto pouka poslušali vrsto zanimivih predavanj. Že v ponedeljkovih jutranjih urah je goriške dijake obiskala senatorka Tamara Blažina, obiskali pa so jih še Mara Černic, Marko Marinčič, Janez Povše, Livio Semolič in Rudi Pavšič. Zasedba šol v Gorici ni prisilna, saj se je, kdor je to želel, lahko udeležil tudi rednega pouka. Toda takšnih je bilo malo.

Za pravico manjšine Medtem je bila v italijanski poslanski zbornici že izglasovana zaupnica šolski reformi, italijanski senat pa je v zadnjih dneh o njej še razpravljaj. Pretekli četrtek se je v razpravo vključila slovenska senatorka Demokratske stranke Tamara Blažina, ki je opozorila, da je za slovensko manjšino šolstvo tudi sredstvo za zaščito in ovrednotenje jezika ter za deasimilacijo. »Odlok ministric Gelminijeve povzroča veliko zaskrbljenost, ker postavlja pod vprašaj didaktični model slovenskih šol,« je poudarila senatorka Tamara Blažina, saj tudi njo skrbi predvsem usoda dvojezičnega šolskega centra v Špetru v Beneški Sloveniji, kjer sta učna jezika tako slovenščina kot italijanščina in ki je na podlagi zaščitnega zakona za Slovence v Italiji dobil državno priznanje. Senatorka Balžinova opozarja, da v odloku ministric Gelminijeve o teh vprašanjih ni niti besedice. Prav tako nikjer niso omenjeni slovenski šolski učbeniki in slovensko šolsko osebje. Za vse to bi morala slovenska manjšina dobiti posebna zagotovila, ker ne gre samo za šolo, pač pa tudi za pravice jezikovnih manjšin, ki naj bi jih ščitila tudi italijanska ustava, ter zagotavljanje šolanja v maternem jeziku za pripadnike manjšin, kar določajo londonski in osimski sporazum ter dvostranski dogovori med Italijo in Slovenijo. A Berlusconi ne popušča ... **D**

Tedenski utrip

POVEZOVANJE MEDIJEV V Narodnem domu v Trstu je v organizaciji zadruga Primorski dnevnik potekal posvet o Primorskem dnevniku, osrednjem časniku slovenske manjšine v Italiji. Eden od razlogov za pripravo posveta je težaven položaj, v katerem se je zaradi napovedanih krčenja sredstev, ki ga je napovedala vlada Silvia Berlusconi, znašel ta časopis. Zaradi tega pretresa vlada v časopisni hiši negotovost, ki zamegljuje vsebinska vprašanja. V italijanski poslanski zbornici je po besedah odgovornega urednika Dušana Udoviča sicer prišlo do nekaj pozitivnih premikov, a je do optimizma še daleč. Udovič je ob tem pozval slovensko vlado, naj naredi vse, kar je v njeni moči, da se krčenje sredstev prepreči, za solidarnost pa je prosil tudi bralce in naročnike Primorskega dnevnika. Na posvetu so se pogovarjali še o primorskem medijskem prostoru oziroma o sodelovanju ali nesodelovanju med slovenskimi mediji, ki delujejo na obeh straneh slovensko-italijanske meje, in opozorili tudi na medijsko podhranjenost in nezanimanje za slovensko manjšino pri medijih v matični domovini. Predvsem primanjkuje tesnejšega sodelovanja med Primorskim dnevnikom in Primorskimi novicami. Slovenska manjšina v Italiji je skorajda užaljena, ker se v Sloveniji o manjšini poroča samo, kadar se ji godi krivica, medtem ko se premalo piše o pozitivnih platih njenega delovanja. Čuti se pomanjkanje foruma primorskih novinarjev in izmenjave mladih novinarjev, čas pa je dozorel tudi za skupno primorsko revijo ali spletno stran. Veljalo bi podpreti tudi ustanovitev primorske tiskovne agencije. L. H.

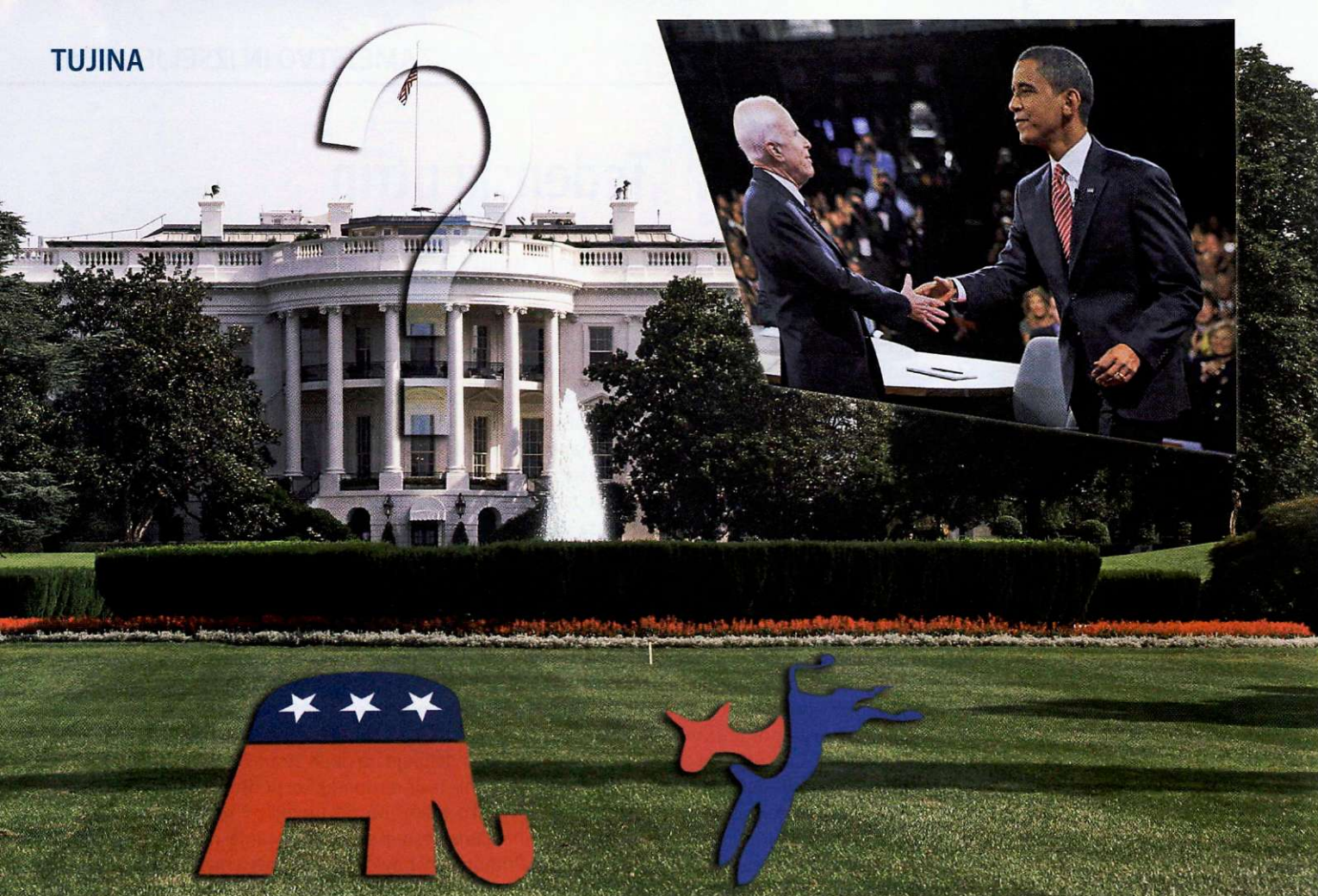
Posvet o Primorskem dnevniku

SLOVENSKI DNEVI V KARLOVCU Manifestacija Slovenski dnevi se je v Karlovcu začela s predstavitvijo knjige Zrcala komunizma Bernarda Nežmaha v mestni knjižnici, ki je obenem osrednja knjižnica Slovencev na Hrvaškem. Prireditev je potekala tri dni, sicer pa jo vsako jesen od leta 1993 organizirajo mestna uprava in Slovenski dom v Karlovcu. Na začetku letošnjih Slovenskih dni je ravnateljica mestne knjižnice Ivan Goran Kovačič Frida Biščan dejala, da imajo približno 6500 knjig, časnikov in revij v slovenščini, ki jih pošiljajo tudi v druge knjižnice in slovenska društva na Hrvaškem. Poleg tega karlovska knjižnica dobro sodeluje s knjižnico Mirana Jarca iz Novega mesta. Knjižni fond osrednje slovenske knjižnice na Hrvaškem financira slovensko ministrstvo za kulturo, za zaposlene in programe pa denarno skrbi hrvaško kulturno ministrstvo. Roman Weixler, ataše za kulturo pri slovenskem veleposlaništvu v Ljubljani, je dejal, da se v zadnjih letih zvišuje interes za slovenski jezik tako med Slovenci na Hrvaškem kot med Hrvati. Karloško Kulturno društvo Slovenski dom bo v sodelovanju z novomeško knjižnico kmalu pripravilo tečaj slovenskega jezika v Karlovcu. Slovenske dneve so nadaljevali z odprtjem mednarodne likovne razstave KUD Artoteka iz Črnolija in karloških avtorjev v likovnem salonu ULAK, zadnji dan pa je bil koncert dijakov glasbenih šol iz Karlovca in Novega mesta. L. H.

V Karlovcu živijo tudi Slovenci.

način, s katerim lahko opozorijo in se odzovejo na nemogočo politiko Berlusconijske vlade. Sicer pa dijaki med zasedbo svojih šol niso mirovali ali lenarili, ampak so pripravili program za ves dan. Tako so v dopoldanskih in popoldanskih urah potekala različna predavanja in delavnice, mnogi so peli in plesali. V soboto dopoldne pa so se skupaj s slovenskimi profesorji in predstavniki manjšine pridružili skupnemu množičnemu protestu dijakov in študentov. Po uradnih ocenah se je protesta udeležilo od šest do deset tisoč ljudi, šlo pa je za sklepno manifestacijo zasedbe vseh sedemnajstih višjih srednjih šol, slovenskih in italijanskih, v Trstu. Na tržaških ulicah je donela tudi slovenščina, saj je na Oberdanovem trgom v Trstu v slovenščini govoril tudi predstavnik slovenskih višješolcev. Dijakom so se na sobotnem protestu pridružili tudi številni profesorji in starši pa tudi

Zadnje soočenje predsedniških kandidatov McCaina in Obame

Vprašanje za milijon dolarjev

Petra Janša, foto: Reuters

Barack Obama je prvi predsedniški kandidat, ki mu ankete napovedujejo, da bo prihodnji teden, volitve so v torek, 4. novembra, postal prvi temnopolti predsednik ZDA. Ali je Johnu McCainu ostalo kaj maneverskega prostora za zmago?

Teden dni pred ameriškimi predsedniškimi volitvami je demokratski predsedniški kandidat Barack Obama vodil pred republikancem Johnom McCainom v petih zveznih državah od osmih ključnih. Tako je namreč pokazala anketa Reutersa. Obama je tako vodil z majhno razliko v Virginiji, Severni Karolini, Misouriju, Ohiu in Nevadi; McCain je v Zahodni Virginiji vodil za 10 odstotnih točk, v Indijani pa za šest. Na Floridi sta bila kandidata izenačena. Ni presenetljivo, da Američane med globoko finančno krizo svetovne razsežnosti, ki se je začela prav v ZDA, najbolj zanima vprašanje ekonomije, saj je kar 62 odstotkov vprašanih na spletni strani Reutersa (Zogby Index) prepričanih, da je to najpomemb-

nejša tema. Sledi vprašanje vojne v Iraku, kar zanima le še 9 odstotkov vprašanih, 8 odstotkov ljudi skrbi vnovični (teroristični) napad na državo, za 7 odstotkov ljudi je pomembna zdravstvena oskrba, le po dva odstotka so dobila vprašanja varstva okolja, cene energentov in politika priseljevanja. Pet odstotkov vprašanih zanimajo drugačne teme, trije odstotki pa so ostali nepredeljeni.

»Nisem predsednik Bush« Izenačen rezultat pri vprašanju, ali

imata kandidata dovolj izkušenj za predsednika, oba sta dobila po 48 odstotkov glasov, mogoče nakazuje, da kljub zadnjemu javnemu soočenju ostaja še vedno vse odprto. Edino dejstvo je, da se bodo Američani za svojo prihodnost odločili v turbulentnih časih finančne krize in negotovosti, zato se mogoče niti ne sprašujejo, kdo sta v resnici predsedniška kandidata in kakšen program ponujata. Tako lahko zdajšnje vodstvo Obame v veliki meri pripišemo prav posledicam finančne krize, v času katere je

Obama deloval zanesljiveje in bolj predsedniško od McCaina. Tako je bilo tudi na tretjem in zadnjem javnem soočenju, ki je bilo najostrejšje do zdaj. Predsedniška kandidata sta se zadnjič »spopadla« v 90-minutni bitki na Univerzi Hofstra v državi New York. Kot je bil to običaj na prejšnjih debatah, je tudi tokrat 72-letni republikanec napadel 25 let mlajšega tekmeca. Največ pozornosti sta namenila gospodarskim vprašanjem, zdravstvenemu zavarovanju, izobraževanju in energetski politiki. Obama je več-

Kdo bo vodil ZDA naslednja štiri leta? Bo to izkušeni republikanski kandidat John McCain ali javnosti manj znan demokratski tekmelec Barack Obama?

krat ponovil, da McCainova izvolitev pomeni nadaljevanje osemletne politike Georgea Busha, a McCain se s tem ni strinjal: »Senator Obama, jaz nisem predsednik Bush. Če bi se želeli pomeriti z njim, bi morali za Belo hišo kandidirati pred štirimi leti.« Demokrat Obama pa mu ni ostal dolžan: »Pogosto imam težavo z ločevanjem vaših stališč od njegovih. Če sem pri gospodarskih temah, kot so davčna politika, javna poraba in energetska politika, ki so za Američane res pomembne, vaša mnenja zamenjal za Busheva, je to zato, ker ste vedno odločno zagovarjali njegove poteze.«

Vodovodar Jože Vneta razprava se je vnela predvsem pri davčni politiki. Oba kandidata sta življenje povprečnega Američana večkrat primerjala z vodovodajem Jožetom (Joe the plumber), ki je Obama navdušil med obiskom Ohia. Oba sta zagotovila, da je treba pomagati prav delavnim, poštenim ljudem, kot je Joe. McCain je kritiziral Obamovo zamisel, da bi zvišal davke vsem, ki na leto zaslužijo več kot 250.000 dolarjev, saj bi s tem prizadel prav majhne poslovneže, kot je Joe. Obama je odgovoril, da bi z njegovim načrtom davke znižali 95 odstotkom Američanov. »Oba si želiva znižati davke, razlika je le v tem za koga.« Senator iz Arizone je v soočenju poskušal Obami spodkopati podporo tudi s kritikami na račun njegovih osebnih zvez z nekdanjim domačim levičarskim teroristom, danes uglednim profesorjem iz Chicaga Williamom Ayerseom, saj je znano, da Obama zagovarja nekakšno socialistično politiko, pri kateri država posega v ekonomijo, medtem ko McCain predlaga, da se država v ekonomijo ne vmešava in se drži načela »svobodnega razvoja in življenja ekonomije«. Tako je McCain v soočenju poudaril, da namera znižati poslovne davke, ki so drugi največji na svetu, s 35 na 25 odstotkov, s čimer pa se demokrat Obama ni strinjal. A je Obama na omenjenem soočenju ubral učinkovitejšo taktiko in strašil upokoјence, da bo McCain za 20 odstotkov znižal njihove ugodnosti iz programa zdravstvenega zavarovanja za starejše, s čimer naj bi plačal svojo zdravstveno reformo, vendar je McCain to zanikal.

Kandidatka za republikansko podpredsednico Sarah Palin

Podpredsedniški kandidat demokratov Joe Biden

Predsednik George Bush je dal glas McCainu.

Graf prikazuje javno podporo predsedniškima kandidatom.

Glede pravice do splava je McCain jasno dejal, da ji nasprotuje, Obama pa, da jo podpira. Oba pa sta se izognila neposrednemu odgovoru na vprašanje, kako se bosta soočila z rekordnim proračunskim primanjkljajem, ki čaka ZDA prihodnje leto. Oba sta zagovarjala krčenje odvečne proračunske porabe, vendar je Obama dejal, da bo to počel »s skalpelom«, McCain pa

s »sekiro«. Prvi naj bi tako podrobno pregledal proračun, drugi pa bi zamrznil in zmanjšal vso porabo.

Negativna kampanja Kljub prizadevanjem republikanskega kandidata McCaina so ankete, opravljene takoj po koncu soočenja, pokazale, da je tudi v tretji debati zmagal Barack Obama, ki je tako kot tekmeč priznal, da je bil ton

obeh v zadnjem soočenju »oster«. McCain je še dejal, da je Obama za negativne oglase zapravil največ od vseh predsedniških kandidatov do zdaj, Obama pa mu je vrnil z izsledki neke raziskave, ki je ugotovila, da je bilo negativnih oglasov McCainove kampanje kar 100 odstotkov. V predsedniški kampanji pa vse večje razsežnosti dobiva tudi rasizem. Tako so pretekli teden v zvezni državi Tennessee aretirali dva neonacista, ki sta naklepala morilski pohod proti ameriškim črncem, na koncu pa sta želela izvesti napad na demokratskega predsedniškega kandidata Baracka Obama. Doslej naj bi bili preprečili že najmanj dva poskusa napada na Obamo.

Bush volil McCaina Obama je minuli teden podprlo tudi uredništvo ameriškega časnika New York Times, ki se je tako pridružil večini drugih časnikov v ZDA. Nekaj težav Obami povzročata le podpredsedniški kandidat Biden, ki je podpornike opozoril, da Obama v prvih mesecih predsedovanja zanesljivo čaka mednarodna kriza, s čimer ga »bodo preizkušali«. McCain je na podlagi tega naredil oglas, ki poziva Američane, naj ne tvegajo in volijo njega. To je aktualni predsednik George Bush že storil minuli petek, ko je v Beli hiši izpolnil glasovnico in jo po pošti poslal v Teksas. V vrstah republikancev pa je že opaziti prve znake razpoka, saj je Obama doslej podprlo več znanih republikancev, na primer nekdanji državni sekretar Colin Powell, nekdanji tiskovni predstavnik Bele hiše Scott McClellan, nekdanja guvernerja Minnesote in Massachusettsa ter drugi. Minuli petek je celo nekdanji guverner Pensilvanije Tom Ridge menil, da bi McCain lažje osvojil Pensilvanijo, kjer mora zmagati, če bi namesto Palinove za podpredsedniškega kandidata izbral njega. Ridge je kasneje pojasnil, da so njegove besede vzeli iz konteksta, in izbiro Palinove označil za pogumno.

Glede na to, da Obama ta čas vodi v vseh zveznih državah, ki jih je leta 2004 osvojil demokrat John Kerry, mora McCain osvojiti vse države, kjer je tekma še tesna, Obama pa le eno od večjih, da dobi potrebnih 270 elektorskih glasov. Pri tem ne smemo zanemariti, da je skoraj tretjina volivcev še neodločena, kar lahko vpliva na končni izid. **D**

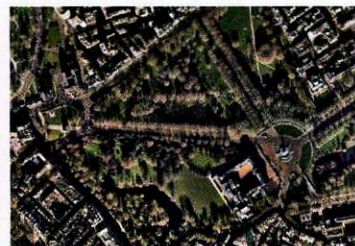

V britanski prestolnici prodajajo rov

Pod središčem Londona je na prodaj več kot kilometer dolg rov, kamor so se zatekali prebivalci britanske prestolnice pred bombnimi napadi med drugo svetovno vojno. Lastnik rova, britansko telekomunikacijsko podjetje BT, se je za prodajo odločilo, ker rova za telefonske napeljave ne potrebuje več. Rov, ki leži kakih 30 metrov pod površjem, so zgradili leta 1942. Del rova je od leta 1944

do 8. maja 1945 uporabljala britanska obveščevalna agencija MI6, nato pa je v njem državni arhiv hranil kakih 400 ton dokumentov zelo občutljive narave. Nato je rov prešel v last britanske pošte, ki je imela v njem telefonsko napravo za mednarodne klice. Do leta 1980, ko je prešel v last podjetja BT, so bile v rovu naprave za varovanje podatkov. Koliko zahtevajo zanj, še niso objavili.

največji zasebni vrtovi v osrčju Londona, raztezajo pa se kar na 16 hektarjih površin. Doslej so si jih lahko ogledali le povabljeni na poletnih vrtnih zabavah in ob drugih slovesnih priložnostih, s prihodnjim letom pa bodo lahko skupine do 25 ljudi ob določenih datumih v aprilu, maju in juniju za 20 funtov na posameznika rezervirale ogled. Vrtove med drugim krasijo nasad vrtnic, poletna hišica, romantično jezero, divje rože in stara drevesa. Vrtovi so hkrati dom 30 vrst

ptic in četrte vseh britanskih vrst metuljev. Britanska kraljica je nedavno objavila, da bodo nujna popravila v Buckinghamski palači in gradu Windsor stala najmanj 20 milijonov funtov. Buckinghamska palača potrebuje novo streho, državnih prostorov pa niso primerno na novo opremili, vse odkar je Elizabeta II. leta 1952 zasedla prestol.

Učinkovita kampanja Kampanja Evropske unije Help – Za življenje brez tobaka se je po šti-

Pomoč Gruziji Javni in zasebni donatorji so v Bruslju na donatorski konferenci za pomoč pri obno-

vi Gruzije po vojaških spopadih z Rusijo v začetku avgusta zbrali približno 3,5 milijarde evrov. To je dobra milijarda več, kot so načrtovali. Slovenija bo Gruziji pri odpravljanju posledic vojaških spopadov z Rusijo pomagala pri razminiranju na prizadetih območjih, in sicer v okviru Mednarodnega sklada za razminiranje (ITF), pri čemer bo v začetni fazi

za načrtovane dejavnosti ITF v Gruziji namenila 20.000 evrov.

Vrtovi na ogled Bogate vrtove Buckinghamске palače – doslej so jih lahko videli le redki posamezniki, deležni povabila britanske kraljice Elizabete II. – bodo prihodnje leto prvič v svoji 200-letni zgodovini odprli za obiskovalce. Ti vrtovi so

TUJI TISK

Financial Times Deutschland

Občutek krize

Nemški časopis Financial Times Deutschland se posveča težavam ruske ekonomije v zvezi s svetovno finančno krizo. Rusiji grozi ekonomski upad, za katerega bo deloma kriv tudi Kremeľ. Njegovi prvi znaki so pra-

zne police v trgovinah – kakor nekoč v ZSSR, a za zdaj samo ponekod. Ker je galona nafte samo 70 dolarjev, finančni minister Aleksej Kudrin priznava, da se lahko državni proračun znajde v minusu, kar priča o tem, kako slaba je lahko ekonomija, ki temelji večinoma na izvozu surovin. »Vlada je izpustila priložnost za razpršitev naložb v ruskem gospodarstvu. Zdaj ko cene nafte, plina in kovin skoraj sinhrono padajo, manjka element, ki bi stanje uravnaval,« piše časopis. Vendar ne bi bilo tako hudo, če bi se podjetja v času gospodarske rasti pravilno založila s financami.

Corriere della Sera

Rekord življenja

Pred kratkim so na Japonskem objavili podatek, da v Deželi vzhajajočega sonca živi 36.276 ljudi, ki so starejši od 100 let, večina med njimi pa so ženske. Te številke pričajo o tem, da je Japonska na prvem mestu po

dolgosti življenja na svetu: v povprečju Japonci dočakajo 82 let. Kar 15 odstotkov stoletnikov živi prav tu in vsaka novorojena deklica lahko pričakuje najmanj 86 let življenja, vsak fantek pa 78 let. Nedvomno je razlog za to v prehrani pa tudi v mentalnih sposobnostih Japoncev, njihovo uemanje z okoljem. Ne glede na to, da dolgo živijo, je njihov odnos do življenja takšen kot do kratkotrajne lepote, poleg tega so prepričani, da vsakega človeka posebej uravnava nepretrgani naravni življenjski cikel. Že dolgo pa si znanstveniki Centra za raziskovanje dolgega življenja v Okinavi prizadevajo odkriti eliksir, ki bi podaljšal življenje tudi ljudem na Zahodu.

rih letih končala. V teh letih se je v okviru kampanje na televizijah po EU odvrtelo 70.000 oglasov, skoraj 60 odstotkov mladih Evropejcev pa si je ogledalo vsaj en film iz kampanje. Kar 140.000 ljudi po Evropi se je vključilo v spletni program odvajanja od kajenja. Kampanja Help je v štirih letih izvajanja pomembno pripomogla k denormaliziranju uporabe tobaka in tobačnih izdelkov ter dosegla kar 152 milijonov evropskih državljanov.

NLP Britansko obrambno ministrstvo je objavilo tajne dosjeje, povezane z videnji neznanih letečih predmetov. Po britanskih podatkih so med letoma 1986 in 1992 zabeležili 19 različnih primerov, povezanih z neznanimi

letečimi predmeti. Tako je marca 1990 neka ženska zatrevala, da je zunajzemeljsko bitje s planeta Spektra, katere vesoljsko plovilo je pristalo med drugo svetovno vojno, britanska vojska pa da jo

je našla. Čeprav njeno pismo ni sprožilo uradne preiskave, pa za tovrstno pozornost poskrbelo poročilo pilota italijanske letalske družbe Alitalia. Kapetan letala je 21. aprila 1991 iz Milana letel na londonsko letališče Heathrow, ko je doživel t. i. srečanje. Neka lokalna britanska televizija pa je objavila zgodbo 14-letnega dečka, ki je dejal, da je istega dne kot pilot videl nizko leteti neki izstrelek.

Segrevanje in led Led na Arktiki se ob vsesplošno višjih temperaturah v poletnem obdobju taja s skoraj rekordno hitrostjo.

Ob tem strokovnjaki svarijo, da kaže nepretrgano segrevanje Arktike dramatične posledice podnebnih sprememb še bolj kot druge regije. Jesenske temperature zraka na tem območju so namreč letos za pet stopinj Celzija presegle običajne, in sicer zaradi velike količine ledu, ki se je stajal v zadnjih letih. Tajanje ledu namreč vodi v na-

daljnje segrevanje oceanov, to pa skupaj s čedalje višjimi temperaturami zraka vpliva na življenje na kopnem in v morju. Leto 2007 je bilo najtoplejše, odkar

se je sredi 60. let minulega stoletja začel trend segrevanja na Arktiki. Letos se hitreje kot preteklo leto taja tudi površinski led na Grenlandiji.

Zapirajo proizvodnjo vžigalic

Na Češkem bodo po 169 letih zaprli proizvodnjo vžigalic. Zadnji proizvajalec, podjetje Solo iz kraja Sušice, ki leži na zahodu države, bo konec leta proizvodnjo preselil v Azijo. Lokacija na Češkem bo delovala le še kot uvoznik. Podjetje je med vzroki za ustavev proizvodnje navedlo previsoke proizvodne stroške in zvišanje nominalne vrednosti češke krone v razmerju do evra in dolarja. Zaradi tega se vžigalice iz Sušic teže prodajajo na mednarodnih trgih, kjer jim konkurirajo izdelovalci iz Indije, Kitajske in Pakistana. Poleg tega se poraba vžigalic v Evropi v zadnjem času zmanjšuje. Solo pa ni edino češko podjetje, ki ustavlja proizvodnjo na domačih tleh zaradi močnega tečaja nacionalne valute in zvišanja proizvodnih stroškov. Zaprli bodo tudi steklarne v krajih Podebrady in Svetla. Druga podjetja, med njimi proizvajalec avtomobilov Škoda, zmanjšujejo proizvodnjo.

VIP: STA

TUJI TISK

El Pais

Posvojitve

V Španiji se okoli 250 družin samostojno ukvarja z urejanjem dokumentov za posvojitve iz Rusije. Časopis El Pais je objavil primer družine iz Andaluzije, ki se je odločila posvojiti dva otroka iz Rusije. Rusko sodišče je par

že določilo za starše, toda zaradi suma ponarejanja dokumentov so proces posvojitve ustavili. Ponarejeni dokumenti so odkrili v zadnjem trenutku, ko so španski starši z dvojčkoma iz Jekaterinburga že prišli v Moskvo in zaprosili za vizum za otroka. V Madridu so nato zaprli Rusinjo s španskim državljanstvom, ki je bila posrednica med posvojitelji in rusko oblastjo ter pri tem na žalost tudi ponarejala dokumente. Žalostno je, da se utegne zaradi tega ustaviti postopek posvojitve za okoli sto družin. Oblasti v Andaluziji so se odločile, da bodo začasno onemogočile samostojne posvojitve otrok iz Rusije, Rusija pa utegne samostojne posvojitve tudi sama preprečiti.

Mignews

Kronika človeštva

Slikar Roman Bončuk, ki je znan zaradi svoje ogromne slike Kronika Ukrajine, se je vrgel v nov projekt: namenil se je naslikati največje platno na svetu. Slika, ki se bo imenovala Kronika človeštva, bo dolga kilometer in pol!

Na njej bodo upodobljeni najpomembnejši dogodki iz človeške zgodovine od Adama in Eve, stare in nove zaveze, vse vojne in druge najpomembnejše zgodovinske prelomnice. Temeljna ideja te slike je pokazati ljudem, zakaj se je vse dogajalo tako in ne drugače. Na sliki bo upodobljenih okoli pet milijonov oseb in okoli dva tisoč dogodkov, ki se bodo med seboj prepletali na podlagi ključne osebe, ki je vplivala na več različnih dogodkov v zgodovini. Seveda bo na gigantski sliki predstavljena tudi Ukrajina in prvi, ki bodo sliko videli, bodo prebivalci Kijeva. Umetnik namerava svojo zamisel uresničiti v petih letih, stroški za sliko pa bodo po njegovih izračunih znašali okoli 250.000 dolarjev.

Dr. Aleš Kuhar

Varstvo konkurence ne more biti vezano na politične opcije

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Asistent dr. Aleš Kuhar je sodelavec pri predmetih dodiplomskega in podiplomskega študija na Katedri za agrarno ekonomiko, politiko in pravo na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. Doslej je sodeloval pri številnih domačih in tujih raziskovalnih projektih, nazadnje pa se je kot vodja projekta podpisal pod študijo *Odnosi med trgovskimi družbami, ki poslujejo na trgu prodaje izdelkov za vsakdanjo rabo v RS in njihovimi dobavitelji ter posledice teh na poslovanje podjetij in blaginjo potrošnikov*. Naročnik študije je bilo Ministrstvo RS za gospodarstvo, Urad RS za varstvo konkurence. Dr. Kuhar je po končanem dodiplomskem študiju na biotehniški fakulteti magistriral na Univerzi v Londonu, doktorsko disertacijo pa je zagovarjal na Univerzi v Ljubljani.

Zadnja študija, ki ste jo vodili po naročilu Urada RS za varstvo konkurence (UVK), je zelo obširna, ima kar 105 strani. Kakšno je bilo vaše vodilo pri tem?

Najbolj nas je gnalo to, kar smo v uvodu tudi napisali: poglobljenih in verodostojnih informacij o stanju v Sloveniji na tem področju ni dovolj, zato so se stvari pogosto zelo poenostavljale in interpretirale pristransko. Študijo smo želeli pripomoči k ustrežnejšemu razumevanju razmer in področja, k čemur smo pristopili neodvisno in neobremenjeno.

Ugotovitve so za trgovce zelo obremenjujoče in dejansko potrjujejo to, kar je UVK zatrjeval ves čas, da trgovci delujejo usklajeno ...

No, ugotovitve so številne, vendar je treba najprej izpostaviti, da gre za predštudijo, ki je prvenstveno namenjena nadaljnjemu usmerjanju dela urada in raziskav. Poslovni odnosi med trgovci in njihovimi dobavitelji so v sodobnih gospodarstvih zelo kompleksni. V omenjeni študiji smo želeli te odnose preučiti v kontekstu pojavov, ki bi potencialno lahko predstavljali protikonkurenčne elemente in bili zato vir tržnih izkrivljanj. Gre torej za uvodno študijo pri razjasnjevanju razmer, in

zato le-ta ne daje in ne želi dati odgovorov na vsa vprašanja, ki jih bo še treba preučiti. Pri zasnovi smo sledili pristopom razvitih držav, kjer praviloma naredijo kopico študij, tudi nekaj deset; z različnimi cilji in metodološkimi pristopi. Le s celovitim pristopom je mogoče podati dokončni odgovor, ali tržna struktura povzroča blaginjska izkrivljenja in negativne netoučinke. Temu sledijo predlogi za korektivne ukrepe in spremembo regulative. Naša študija je sicer majhen, vendar pomemben delček k tovrstnemu mozaiku.

Ali menite, da je naša družba dovolj naklonjena urejanju teh stvari?

Področje varstva konkurence je bilo v Sloveniji več kot desetletje nekakšna speča politika – navzoča, a nezadostno aktivna. S tržnim gospodarstvom je treba vzpostaviti učinkovite institucije varstva konkurence, v nasprotnem se lahko pojavljajo vzorci kapitalizma zgodnjega 20. stoletja. Odhajajoča vladna ekipa je v zadnji tretjini mandata temu področju dala občutno več veljave. V poročilu smo napisali, da je to seveda koristno, kljub temu pa vključevanje procesa krepitve instituta konkurenčne politike v dnevno-politično dogajanje na dolgi rok lahko škodi absolutni avtonomiji in avtoriteti, ki jo morajo oblikovati regulatorji konkurence. Nosilci političnega odločanja se v tekoče delovanje uradov preprosto ne smejo vmešavati.

Kako si predstavljate urejanje področja varstva konkurence in kako to poteka v tujini?

To področje sem spoznaval v Veliki Britaniji, kjer sem študiral pred dobrim desetletjem, ko so v tej državi tekale intenzivne analize učinkov koncentracije trgovskega sektorja na blaginjo dobaviteljev in kupcev. Tam to področje neposredno pokriva dve instituciji. Prva je Competition Commission, ki je neodvisna javna institucija z nalogo, da opravlja analize na področju varstva konkurence

s precejšnjimi pooblastili. Office of Fair Trading je institucija, podrejena vladi, ki je usmerjena še bolj neposredno k potrošnikom in s tega vidika spremlja razmere na področju konkurence. To sta močni in povezani instituciji z velikim strokovnim zaledjem in ugledom. Tudi v drugih razvitih državah je področje varstva konkurence v pristojnosti strokovno delujočih in neodvisnih institucij. Razmere v Sloveniji so še v začetnih korakih. Menim, da je kljub izrazitemu intenziviranju dela v zadnjem obdobju potrebnega še veliko ciljnega razvoja in utrjevanja institucije.

Kako bi moral biti UVK vsebinsko umeščen, da se politika ne bi vmešavala v njegovo delo?

Tovrstni uradi morajo biti izrazito strokovne, apolitične ustanove, ne smejo biti del ministrstev. Struktura, kot je pri nas, da je regulator konkurence sicer neodvisen v sestavi ministrstva, je manj pogosta rešitev. Ti uradi so praviloma odmaknjeni od dnevno-političnega dogajanja. Najverjetneje je pri tem pomembno tudi to, da potrošniki razumemo, da moramo spodbujati konkurenco, ker to koristi naši blaginji. Prepričan sem, da največji naboj vzpostavljanja ustreznih konkurence zagotavljajo izobraženi potrošniki. Prav na podlagi izobraženih, aktiviranih in mobiliziranih potrošnikov je mogoče največ doseči. Naslednja odgovornost je na ravni nosilcev političnega odločanja, ki morajo instituciji zagotoviti ustrezno veljavo in zakonodajni okvir.

Kaj je ključno za delovanje UVK, kakšna so vaša zaznavanja?

Ključna je že omenjena neodvisnost, sledi pa vrhunska kompetentnost in strokovnost zaposlenih. Na UVK se, kot kaže, začenja oblikovati skupina, vendar je na tem področju nujno stalno strokovno nadgrajevanje. Morda na UVK niti ni tolikšen problem v številu, kot v pristojnostih in znanju. Da bo ▶

► primerjava lažja. UVK bi po moje moral oblikovati primerljiv status in način dela, kot npr. računsko sodišče ali pa Banka Slovenije.

Če se vrneva k študiji, ta dejansko dokazuje, da so trgovci v Sloveniji med seboj povezani, da delujejo usklajeno, da zelo pritiskajo na dobavitelje in podobno, da so dejansko povzročitelji visoke inflacije, kar so vsi doslej zanikali. V študiji je tudi napisano, da Slovenija postaja dežela trgovskih središč in podobno. Dobavitelji pravijo, da se tudi tuji trgovci pri nas prilagajajo slovenskim razmeram in delujejo kot drugi. Kako lahko UVK ta monopol razbije?

Varuh konkurence bi dejansko moral biti institucija, ki varuje potrošnike, naše denarnice, našo blaginjo. To je še posebej pomembno v majhnih gospodarstvih.

Študija povzema odgovore dobaviteljev, ki kažejo na znamenja dominacije velikih trgovcev nad dobavitelji in oblikovanje poslovnih praks s potencialnimi negativnimi blaginjskimi učinki na številnih področjih. Še enkrat, to niso dokazi, so samo usmeritve za nadaljnje delo. Dejansko v Sloveniji največje trgovske družbe obvladujejo pretežni del prodaje na drobno, prav tako pa se z visoko koncentracijo soočamo tudi na številnih dobaviteljskih trgih. Visoka stopnja koncentracije sama po sebi ne pomeni grožnje ekonomski blaginji in zato kot taka ni predmet omejevanja konkurenčne regulative. Drži pa, da ekonomski subjekti v takšnih razmerah oblikujejo drugačne poslovne prakse in strategije, kot bi jih, če bi morali konkurirali z večjim številom enakovrednih tekmecev. Res je, da

so v nekaterih državah stopnje koncentracije primerljive in da vodilne družbe obvladujejo primerljive deleže kot v Sloveniji. Je pa stopnja koncentracije z deležem vodilnih le en od pokazateljev razmer na trgu. Slovenija je na primer po drugem kazalniku tržne strukture Hirschman-Herfindahlovega indeksa, ki celoviteje zajame stopnjo koncentracije, izrazito pred vsemi državami. Vrednost, ki jo je ocenil UMAR, je v letu 2006 dosegla okoli $HHI=3.500$. Ocene HHI za sektor trgovine na drobno v Evropi za leto 2005 kažejo, da je koncentracija najvišja na Švedskem (3.100), Danskem (2.900) in Norveškem (2.600), v Nemčiji pa znaša vrednost $HHI=612$. Nizka

koncentracija je tudi v Veliki Britaniji (966), na Irskem (598), na Madžarskem (610) na Češkem pa je HHI ocenjen na 304. Razmere so torej v Sloveniji izrazito izstopajoče. Vi pa ste vprašali, kaj lahko UVK naredi. Ključno izhodišče konkurenčne politike je, da je lažje nekonkurenčne razmere preprečevati, kot pa jih zdraviti. To pomeni, da bi bilo treba izrazito rast konkurence v trgovini na drobno preprečevati, ko je bilo to mogoče, oz. sprejemati spremljevalne ukrepe, ki bi preprečevali morebitne negativne posledice. Če pa razpravljava o mogočih ukrepih, jih lahko delimo na strukturne in druge, t. i. mehkejše ukrepe. Strukturni ukrepi so radikalni in zato manj pogosti. Z njimi npr. regulator odredi odprodaje deležev, delitev podjetij ali druge podobne korektivne aktivnosti za spremembo strukture trga.

Konkretno se tovrstni pristopi uporabljajo res v skrajnih razmerah. Se pa da tudi z manj radikalnimi ukrepi spodbujati konkurenco in odpravljati izkrivljanja. V naši analizi smo navedli nekaj praks, ki jih izvajajo v tujini.

Analiza temelji na anonimni anketi, na podlagi česa ste jo tako zastavili?

Tako je, mi smo delali anonimno anketo med dobavitelji, zato je potrebna določena metodološka distanca. Ko smo raziskavo koncipirali, smo šli po korakih, kakršne poznajo države, ki imajo področje varovanja konkurence in področje analitike zelo dobro razviti. Tako smo naredili analizo trga, pregledali določene elemente v poslovnih odnosih in vedenje velikih trgovcev do dobaviteljev. Študija je torej informacija, ki jo je treba podkrepiti še z drugimi analizami in študijami na individualni ravni.

Kaj je na primer najbolj sililo v ospredje?

Ena od možnosti za hitro in preprosto ukrepanje je korekcija ugotovljenih izrazito dolgih plačilnih rokov. Dobavitelji namreč poročajo, da je povprečen plačilni rok več kot dva meseca, najdemo tudi plačila preko sto dni, kar je seveda izrazito breme za dobavitelje, hkrati pa velika korist za trgovce. Trgovci že samo s časovnim zamikom denarnih tokov dosegajo koristi, poleg tega pa ob tem dodatne koristi dosegajo še z bonitetami, vezanimi na plačilo blaga. Standardni popust za predčasno plačilo, *cassa-sconto*, se je v Sloveniji instrumental v rutinsko prakso. Pogodbeno je določen dolgi plačilni rok, plačilo pa trgovci vedno izvedejo nekaj dni pred iztekom roka in za to obračunajo dodatno boniteto. In ta popust ni vezan na število dni predčasnega plačila, ampak je popust fiksen.

To bi se dalo spremeniti zakonsko.

To je recimo ena možnost za spremembo, saj Slovenija zamuja pri harmonizaciji področja. Na ravni EU teče intenzivna razprava o plačilnih rokih. Revidira se direktiva o plačilni nedisciplini iz leta 2000, kjer Slovenija ni kaj prida aktivna. Po naključju sem v delovni skupini, ki sodeluje v razpravi z evropsko komisijo na tem področju. To je najverjetneje ena od ugotovitev, ki bi se dale rešiti.

Kaj pa bonitete?

Ugotavljamo naraščajoče rabate in super-rabate, predvsem pa dodatne obveznosti, bonitete oz. popuste, ki jih trgovci zaračunavajo četrt- ali polletno, praviloma na posebnih fakturah. Številne dodatne popuste, s katerimi se soočajo dobavitelji velikih trgovskih družb v Sloveniji, smo po vsebini razdelili v kategorije standardni rabat in superrabat, prispevki, povezani z uvrstitvijo na trgovsko polico in stalnostjo pogodbe, prispevki za promocijo in pospeševanje prodaje ter prispevki, povezani

s širitvijo trgovske verige. Oblikovane prakse pri popustih in bonitetah kažejo izrazita znamenja dominacije trgovcev pri njihovem določanju in praviloma nimajo nikakršne neposredne povezave s stroški trgovca oz. konkretne utemeljitve v prihrankih dobavitelja, učinki pa so zato netransparentni. Dobavitelji poročajo, da se sistemi bonitet in popustov pri štirih velikih trgovskih družbah niti po glavnih vsebinskih določbah niti po vrednostnih postavkah praktično ne razlikujejo.

Bonitete niso prepovedana poslovna praksa, vendar morajo biti transparentne in ustrezne. Dobavitelji tudi poročajo, da pogosto niti nimajo niti nobene koristi od tega, da plačujejo dodatne rabate za promocijo. V tujini to področje natančno opredeljujejo v računovodskih predpisih.

Kaj pa na strani dobaviteljev, je tam vse v redu?

Če hočemo zgodbo videti nevtralnno, se tudi na strani strukture dobaviteljev stvari spreminjajo. Mi vidimo konstantno rast stopnje koncentracije v zadnjem desetletju samo na strani trgovine. To je pač moč velikih ali pa obseg, ki so ga obvladovale velike družbe, in ta se je konstantno povečeval. Vendar se je tudi na strani dobaviteljev koncentracija začela povečevati. Imamo nekatere sektorje, kjer je stopnja koncentracije na strani dobaviteljev zelo velika.

Morda perutninsko meso in izdelki?

Praktično v vseh živilskih dejavnostih je v zadnjem desetletju prišlo do precejšnjih strukturnih sprememb, vendar ponavljam, da visoka stopnja koncentracije ne pomeni nujno kršitve konkurenčne zakonodaje. Pomembno je, kako podjetja delujejo v pogojih visoke stopnje koncentracije, na primer v proizvodnji pijač, predelavi mesa, mlečni industriji, pekarstvu. Vendar so strukturne spremembe odziv živilskih podjetij na povečevanje koncentracije na ravni trgovine. V teh panogah so se na tak način poskušali upreti konkurenčnim pritiskom po vertikali. Z vidika blaginje potrošnikov pa je najmanj ugodna struktura dvojne koncentracije v verigi t. i. joint dominance, ko usklajeno delujeta dobavitelj in trgovec.

Že prej ste omenili dodatne študije. Kaj naj bi zajemale, da bi stvari res lahko preverili?

Tej študiji bi morala slediti serija študij, kjer bi se ocenjevali učinki koncentracije na potrošnike. Kaj je s cenami? Ali te cene, ki jih plačujemo v Sloveniji, ustrezajo kakovosti, ki jo dobimo zanje? Ali se je morda zmanjšala izbira izdelkov? Zaradi visoke stopnje koncentracije se izbira blaga v trgovini zmanjšuje in to se po mojem osebnem mnenju dogaja tudi v slovenski trgovini na drobno. Drugo vprašanje je dostopnost blaga široke potro-

šnje. Ali je dostopnost potrošnikov do blaga vsakodnevne porabe zaradi povečevanja koncentracije manjša, kot je bila prej? Številni vidiki torej, ki ji je treba razjasniti.

Majhne trgovine izumirajo, zakaj?

Mali trgovci ne morejo dostopati do svojih dobav mimo velikih trgovcev, saj v Sloveniji ni neodvisnega grosista večjega formata. Grosirajo nekatere od večjih verig

Mali trgovci ne morejo dostopati do svojih dobav mimo velikih trgovcev, saj v Sloveniji ni neodvisnega grosista večjega formata.

ali pa so mali trgovci v franšiznem odnosu. Tudi to ni spodbudno za konkurenco in blaginjo potrošnikov.

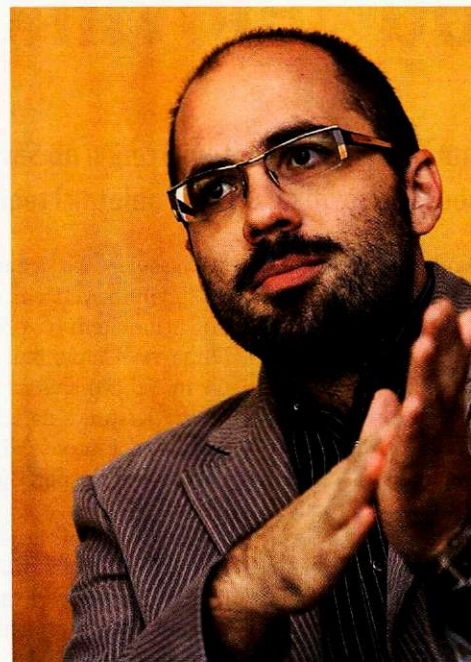
Trgovci naročajo analize ter potem z njimi na sodiščih in pred širšo javnostjo dokazujejo, da UVK nima prav.

S tem ni prav nič narobe, je pa problem v kapacitetah, ki obstajajo v Sloveniji. Praktično ni neodvisnih raziskovalcev, ki bi podpirali delo regulatorja, saj slednji potrebuje množico neodvisnih analiz na vsakem področju. Večina raziskovalcev so »kupljeni hišni« analitiki za velike trgovce. Ostajamo torej brez raziskovalcev, ki bi iskali neobremenjeno resnico. To je resen problem.

Pričakujete, da bo nova vlada temu področju namenila tolikšno pozornost?

Tega ne vem, upam pa, da bo tako.

To je verjetno prišlo bolj do izraza, ko je prišla inflacija ...

Res je, razmere v slovenski preskrbovalni verigi blaga za vsakdanjo rabo in značilnosti konkurence na ravni trgovine na drobno so v letu 2007 postale ena od bolj izpostavljenih tem v razpravah. Intenzivnejše razprave so se pojavile po začetku globalnih podražitev kmetijskih surovin ob koncu prve polovice leta 2007 in ob preučevanju prenosa učinkov na maloprodajne cene hrane v Sloveniji. Kmalu so se med

potencialnimi dejavniki netipičnega vzorca cenovnih gibanj začele navajati neustrezne konkurenčne razmere v preskrbovalni verigi s poudarkom na strukturnih značilnostih na ravni trgovine na drobno.

Kje pa kupujete?

Razmeroma pogosto grem v trgovino čez mejo, pa ne zato, ker je tam ceneje, ampak predvsem zato, ker je boljše izbira in kakovostnejše blago. Hrano sicer v veliki večini kupujem doma, vendar le domačega izvora. Uvožene hrane pri nas ne kupujem, čistil prav tako ne. Cena je primerljiva s tistimi v tujini, kakovost za enake izdelke in blagovne znamke pa je pri nas praviloma nižja kot v Italiji ali Avstriji.

O tem se v Sloveniji sicer nekaj govori, vendar ne dovolj glasno. Je to rešitev?

Res, potrošniki že reagirajo in vedo, v kateri verigi drogerij bodo našli na primer pralne praške za nemški trg ali pa čokoladni namaz znane blagovne znamke, ki ni narejen na Poljskem. Prav to je tisti naboj proaktivnega kupca, ki je morda celo večji od moči regulatorja.

Ves čas poudarjate pomembnost in neodvisnost urada ...

Varuh konkurence bi dejansko moral biti institucija, ki varuje potrošnike, naše denarnice, našo blaginjo. To je še posebej pomembno v majhnih gospodarstvih, kakršno je slovensko, v katerem zaradi majhnosti domačega trga podjetja oz. panoge težko dosejajo ekonomsko učinkovitost, primerljivo s tujimi konkurenti, hkrati pa trg ne dopušča večjega števila konkurentov. Zato je pogosto zelo težko določiti družbeno optimalno ravnotežje med mednarodno primerljivo ekonomsko učinkovitostjo domačih podjetij in konkurenčnimi razmerami na trgu, kar je eden od pglavitnih izzivov, pred katerim sta slovensko gospodarstvo in država v prihodnje. ■

Loka pri Zidanem Mostu letos praznuje svojo 800-letnico.

Dragotine pod Čelovnikom

V. M.

Leto 1208 je skrivnostno, saj naj bi bili takrat nastali dve znameniti cerkvi ob Savi, sedanja župnijska cerkev v Loki pri Zidanem Mostu in njena podružnica na pobočju Čelovnika. Ob 800. obletnici tega dogodka so v Loki izdali zbornik.

Ob izlivu Savinje v Savo je že od davne antike naprej pomembno prometno križišče. Nedaleč od tod se popotniku ob Savi odpre pogled na sončno dolino spodnjega Posavja. Na plodni ravnici levega brega Save je v zavetju Velikega Kozjega nastalo naselje Loka pri Zidanem Mostu.

Leopoldov kraj Zgodovinski viri poročajo, da je v začetku 13. stoletja takratni avstrijski in

štajerski vojvoda ter posestnik laškega gospostva Babenberžan Leopold VI., imenovan Slavni, med drugim dal zgraditi cerkev sv. Helene v Loki. Njeni postaviti je verjetno botrovala geografska lega kraja ob takrat pomembni prometni poti. Podoba Loke skozi stoletja zaokrožujejo s svojim dominantnim položajem župnijska cerkev sv. Helene, župnišče, graščina z današnjo podobo v angleškem kastelnem slogu in v ospredju izstopajoča

stavba šole. Oko se nam sprehodi po številnih svetiščih, raztresenih po hribovitem okolišju, od sv. Duha na Čelovniku, sv. Fabijana in Sebastijana na Polani, sv. Janeza Krstnika na Razborju, sv. Jošta pod Lisco, sv. Treh kraljev na Brunku do najvišje ležeče sv. Neže na Kumu.

Prejšnji loški župnik Anton Kmet je ob bližajoči se 800-letnici župnijske cerkve sv. Helene dal pobudo za zbornik. Okrogli jubilej v letošnjem letu dopolnju-

je praznovanje 500. obletnice rojstva Primoža Trubarja, s katerim je tudi Loka tesno povezana.

Dosežek domačih avtorjev

Zbornik, ki ga je s pomočjo Kulturnega društva Primož Trubar izdala župnija Loka, je sad dela 16 avtorjev, strokovnjakov z različnih področij. Vsebinsko je razdeljen na dva dela. V prvem je predstavljena Loka z okolico v prostoru in času, v drugem pa zgodovina župnije sv. Helene.

V uvodnem prispevku Alenka Bogovič Peklar označuje geografski položaj Loke. Dušan Klenovšek razkriva bisere narave med Velikim Kozjem in Lovrencem. Dora Potušek Čobanovič opisuje upravni položaj Krajevne skupnosti Loka pri Zidanem Mostu. Alenka Bogovič Peklar nadaljuje z zgodovinskim razvojem Loke in okolice od prazgodovine, antike, srednjega in novega veka vse do konca druge svetovne vojne. Blaž Kandus razgrne historično-urbanistični razvoj Loke s pomembnejšimi stavbami. Alenka Bogovič Peklar predstavlja Loko z okolico v narodnem izročilu, nadaljuje pa z razvojem vodnega, cestnega in železniškega prometa, gospodarskimi dejavnostmi, pošto in zgodovino šolstva v Loki. Skupaj s Francem Strajnarjem orisujeta bogato društveno življenje v kraju s poudarkom

na kulturi. Bojan Dremelj predstavlja Kulturno-umetniško društvo Kreart. Zora Tavčar in Oskar Zoran Zelič, ki je tudi urednik zbornika, odkrivata pomembne nekdanje in živeče Ločanke in Ločane, ki so pustili ali še vedno puščajo trajne sledove svojega plodnega ustvarjanja v kraju in širšem slovenskem prostoru.

Tudi Trubarjeva Loka Drugi del začenja zgodovinar dr. France M. Dolinar s predstavitevjo cerkvenoupravnega stanja in teritorialnega obsega župnije sv. Helene skozi številne listine, vizitacijske zapisnike in druge pisne vire do današnjih dni. Drago Sobočan nas seznanja s številnimi duhovniki v loški župniji ter duhovnimi poklici, ki iz nje izvirajo. Alojz Rebula povzema obsežno kroniko župnije sv. Helene v Loki. Kronika, ki jo hrani župnijski urad, je napisana v dveh zvezkih v latinskem, nemškem in slovenskem jeziku. Oskar Zoran Zelič in Nataša Podkrižnik z zgodovinskega in umetnostno-zgodovinskega vidika raziskujeta in vrednotita cerkvene stavbe v župniji. Te sodijo med pomembne spomenike kulturne dediščine, ki po slikarskih stvaritvah presegajo lokalni okvir. Dora Potušek Čobanovič razkriva številna verska znamenja v župniji, ki so kakor zvezde posuta po hribih in dolinah.

Janko Prunk povezuje kraj z očetom slovenskega knjižnega jezika Primožem Trubarjem, trubarjansko ozračje pa nadaljuje Janez Suhadolc s predstavitevjo umetelno izdelanega stola Trubar, ki ga je zasnoval v minulem letu za bližajočo se 500. obletnico Trubarjevega rojstva. Alenka Černelič Krošelj orisuje portret duhovnika Dragotina Ferdinanda Ripšla, ki je med letoma 1864–1874 župnikoval v Loki. S svojim delom tako na duhovnem področju, predvsem pa kot narodno zavedni Slovenec, sadjar, pisatelj, pesnik, kronist in zbiralec narodnega blaga je zapustil izjemno dediščino v širšem posavskem prostoru. Prvič so se nanj spomnili prav v Loki pri Zidanem Mostu leta 1977 z odkritjem spominskega znamenja ob 90. obletnici njegove smrti in 110. obletnici izdaje njegove knjižice o sadjere-

Loka je bila tudi Trubarjev kraj.

ji, napisane v Loki. Zbornik končuje Ivanka Počkar z obširnimi prispevkom o umiranju, smrti, pokopavanju in mrljiških šegah Ločanov. Malo je krajev, velikih kot Loka, ki se lahko pohvalijo s tako obsežnim zbornikom.

Alojz Rebula Uvodno besedo je napisal pisatelj Alojz Rebula, ki je občasni prebivalec Loke že 60 let. Prislunhimo opisu loške narave, kot jo od današnjih umetnikov pisane besede lahko poda le pisatelj, kot je Rebula.

»In kako naj ne bi okolica s svojim rastlinskim in vodnim razkošjem očarala Kraševca, ki skoraj ni poznal gozda razen borovega, vode pa nikakršne razen vaškega kala in Jadrana na južnem obzorju.

V borovem gozdu ni bilo zelene slavlja bukovih in smrekovih krošenj. Ni bilo ponižnega čara borovnic. Ni bilo vsakovrstnih njemu neznanih gob. Pod njegovim Krasom je sicer tekla reka, nevidna Timava, a kaj vode na površju je po dežju našel samo v škvavnah, v skledastih vdolbinicah skal.

Tukaj pa se je čutil v objemu voda: Save tik pod vasjo z njeno slavo od izvirkov pod Triglavom tja preko Hrvaške in po Donavi do Črnega morja. Od severne strani pa je bil objem voda drugačen, skromnejši in tihotnejši, bil je od potokov, ki so potekali iz hribovja nad reko.

Poleg gozda in vode je namreč v tem kotičku Posavja našel še nekaj, kar je prav tako ljubil, a kar je na Krasu imel samo v zelo

skromni meri: hribe. Z rodnih goličav je večje hribe lahko samo videl od daleč: zid Trnovske planote na severu, Snežnik na vzhodu in v dosti večji razdalji italijanske Alpe na zahodu. Tukaj pa se mu je že nad vasjo ponujal kar strm Čelovnik s pravadno cerkvico in za njim še višje Kozje s skalami in prepadi in z gamsi že v svojem imenu. Onkraj Save pa mu je zapiral zahod dolenski Triglav, tisočak Kum s svojima dvema cerkvicama in s spominom velikih srednjeveških romanj. Proti vzhodu mu je verigo hribčkov nad Savo zaključevala gospodujoča Lisca s travnatim temenom in z ljubim svetim Joštom v zelenem naročju.

Razgledi z zelene loka med Kumom in Lisco ... O, kolikokrat je ta prišlek, ko je hodil na visokem med Radežem in Polano, z ljubečim pogledom objel vasico nad ovinkom Save, s črno piramido zvonička nad osemsto let staro cerkvico Leopolda Slavnega in z velikanskim, štiristo let starim župniščem z rimskim kamnom v pročelju, s postavno graščino sredi vasi, pomnikom fevdalne imenitnosti ...

Slovesno mu je bilo misliti, da je v tej vasici, nekoč središču veličanske župnije od Širja do Boštanja, štirinajst let župnikoval oče slovenske knjige Primož Trubar, rohnel proti zidanju novih cerkva ... Da je stoletja za njim prav tako župnikoval v njej eden od nosilcev našega risorgimenta in eden ▶

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Znamenita cerkev Sv. duha na Čelovniku

Cerkev na Čelovniku je znamenita po izjemnih 500 let starih poslikavah.

► od očetov slovenskega sadjarstva Dragotin Ferdinand Ripšl ...

Pisateljevo zavetišče Počitniški meseci so šli, eden bolj očarljiv od drugega: julij v vonju marelic in sinjih odbleskih borovnic, avgust v zorenju jabolk in ob klobukih prvih jurčkov, september, ko je bilo spet treba v zamejsko izgnanstvo, že v slutnji grozdja in kostanja. Pa tudi božič in velika noč sta bila v štajerski vasi drugačna kot v tržaškem predmestju – bolj versko obču-

tena in bolj zaznamovana s slovensko tradicijo.

Kako naj bi človek hotel kam iz Trsta na počitnice razen v ta kot, ki se je tudi avstrijskemu polkovniku, ki je pred vojno bil gost v loški graščini, lasti njegovega judovskega prijatelja, zdel paradisišch, nebeški? Zamejec s svojo krvavečo narodno rano je imel v tem slovenskem okolju tudi nekakšno domoljubno okrevališče, čeprav v ozračju totalitarnega režima, ki je vohal za vsakim njegovim korakom. Ukvarjalec z literaturo

je imel tukaj svoj tuskulum, bolj delovni kot počitniški. Na razpolago je imel gank v senci lipe ali še raje mizo pod jablano na vrtu, pozneje utico, kjer je pisal svoje knjige in posedal z znanci, ki so ga obiskovali. Ljubitelj gobarjenja je imel tik nad vasjo gozd z doma nepoznanimi gobami – z lisičkami, s cigančki, turki, z borovimi grivami ... S pohodov po naravi okrog Loke je večkrat prihajal opojen kakor iz vinske kleti.

O, kaj se je dalo primerjati z doživetjem, ko je na poti k prijatelju Rudiju na Razbor obstal na kolo vozu sredi kostanjevega gozdiča in prisluhnil sanjskemu dogajanju – padanju ježic med vejami in njihovim trkom ob tla kakor udarcem skrivnostne zemeljske ure ...«

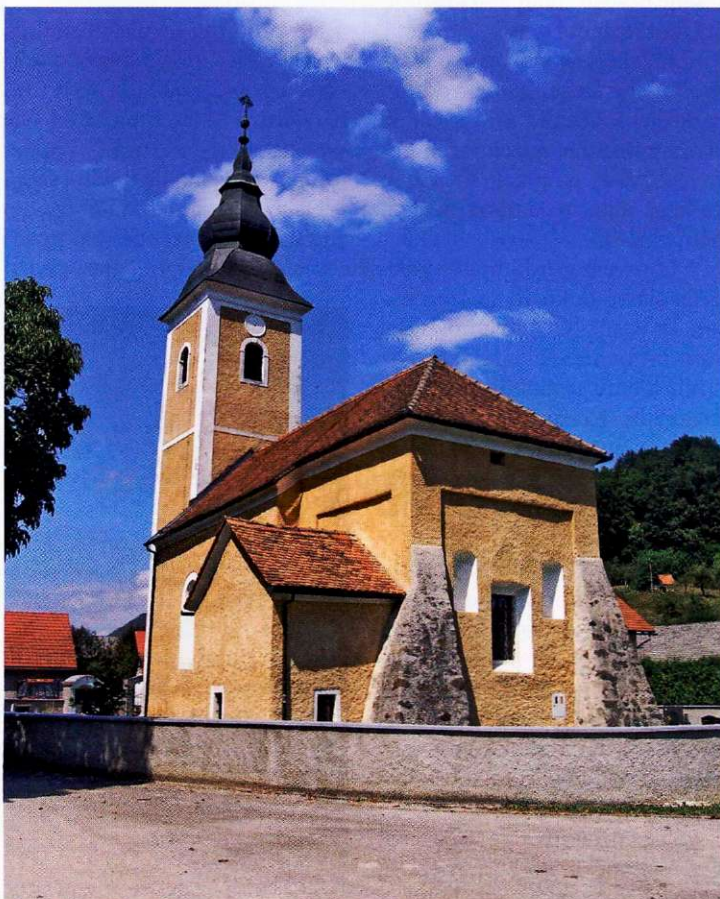
Sv. duh na Čelovniku Naj se na kratko ustavimo samo pri znameniti cerkvi Sv. duha strmo nad Loko, na Čelovniku. Na južnem pobočju strmega hriba Kozičje na 627 m nadmorske višine stoji podružnična cerkev Sv. duha na Čelovniku, ki je izjemno pomembna v krajinski veduti. S svojim razglednim položajem severovzhodno tik nad zaselkom Čelovnik je že sama po sebi zelo privlačen in hvaležen izletniški cilj. Mimo nje vodi planinska pot na 993 m visoko Veliko Kozje, ki je del Zasavske planinske poti. Cerkev obdaja mešani gozd, na južni strani pa se izpred cerkve odpira lep razgled na vijugavo Savo in lepo pokrajino na obeh bregovih, na Loko pri Zidanem Mostu, loško in vrhovško polje, na znamenito gotško cerkev sv. Treh kraljev na Brunku pri Radečah in širni ču-

doviti splet dolenskega gričevja, raztezajočega se do Gorjancev.

O nastanku cerkve, ki naj bi jo ustanovili plemiški gospodje, sta znani dve anekdoti. V zgodovinskih virih o nastanku cerkve ne izvemno prav veliko. Znameniti loški župnik Janez Krstnik Gajšnik, ki jo opisuje v svoji kroniki laškega dekanata iz leta 1747, trdi, da je bila nekoč na zunanji južni steni ladje, kjer je zdaj zazidano sekundarno narejeno okno, z gotskimi znaki zapisana letnica nastanka 1208. To bi pomenilo, da je nastala hkrati z župnijsko cerkvijo sv. Helene v Loki.

Sv. duh in sv. Jurij Okoli leta 1510 je bila notranjost cerkve poslikana z gotskimi freskami, ki so v večjem delu pripisane t. i. Čelovniškemu mojstru. Leta 1688 je cerkev dobila sedanji veliki oltar Sv. duha. Do cerkve pridemo po asfaltirani cesti iz Loke, ki nas pripelje tik pod cerkvijo, mimo kate-re pelje pot do zaselka Čelovnik.

Največje bogastvo, po katerem je cerkev znana, so dobro ohranjene freske v prezbiteriju in ladji, ene najlepših slovenskih fresk, ki so nastale med gotiko in renesanso. Ustvaril jih je neznani mojster, ki je prav po tej poslikavi na Čelovniku dobil ime t. i. Čelovniški mojster. Kot zanimivost naj povemo, da so v istem času, okrog leta 1510, nastale tudi freske v podružnični cerkvi sv. Jurija v Šentjurju, ki leži nekaj kilometrov pod Loko. Odkrili so jih naključno leta 1989, leta 206 pa so jih restavrirali. Poleg kakovosti predstavljajo tudi edino ohranjeno Jurijevo legendo iz srednjega veka pri nas. **D**

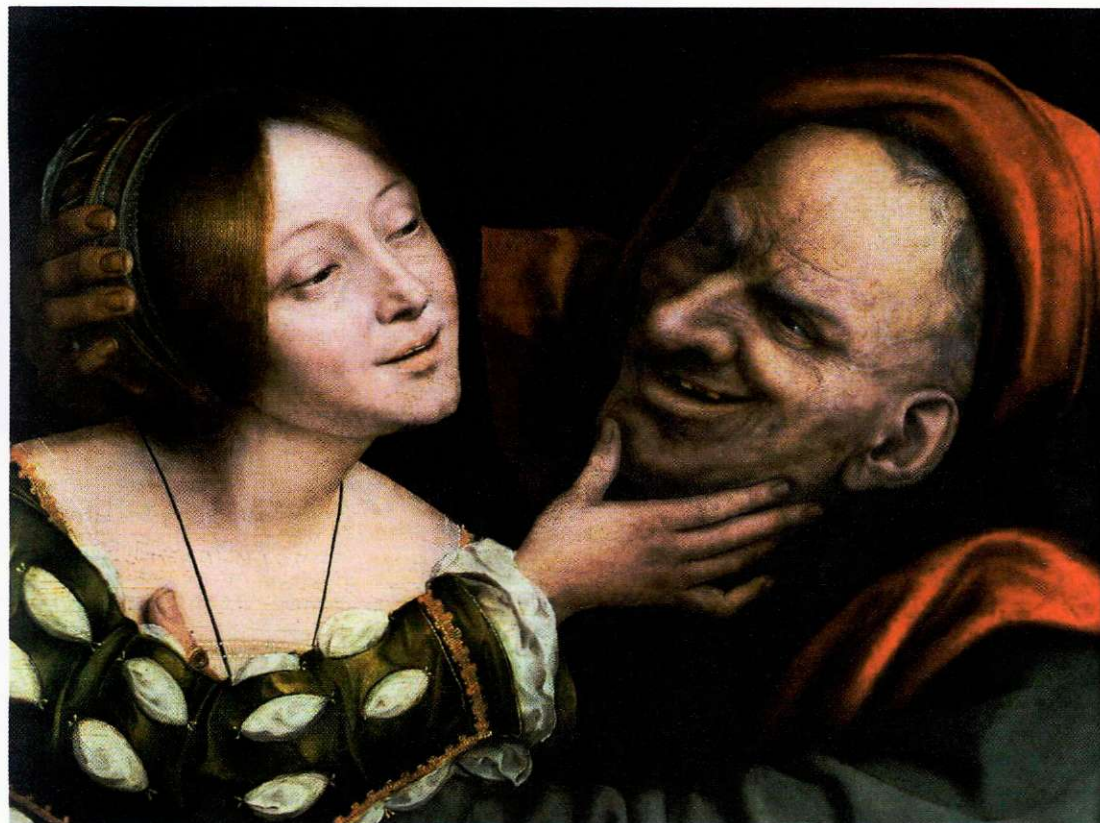

Pred leti so v cerkvi sv. Jurija v Šentjurju odkrili zelo kakovostne freske.

Oris zgodovine grdega

V. M.

Potem ko je založba Modrijan pred časom izdala knjigo svetovno znanega italijanskega literarnega kritika, romanopisca in semiotika Umberta Eca *Zgodovina lepega*, je zdaj izdala še nadaljevanje s pomenljivim naslovom *Zgodovina grdega*.

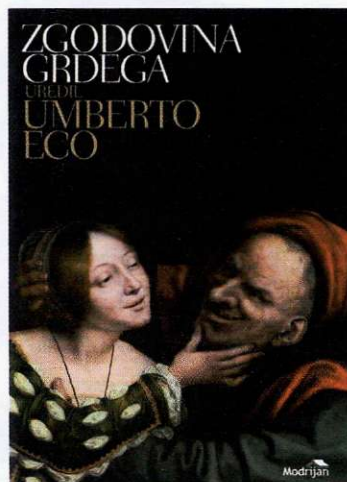
Umberto Eco (1932) je bil kulturni urednik na RAI, lektor na Univerzi v Torinu, univerzitetni učitelj v Milanu in Firencah, profesor semiotike na Univerzi v Bologni. Predaval je tudi na Harvardu in Yalu. Je dobitnik številnih literarnih nagrad in nosilec več kot 20 častnih doktoratov. Mednarodni sloves dolguje predvsem svojemu romanu *Ime rože* (1980, slovenski prevod 1984), ki ga je kronala še filmska upodobitev. V slovenskem prevodu lahko beremo njegove romane *Baudolino*, *Foucaultovo nihalo*, *Otok prejšnjega dne*, *Skrivnostni plamen kraljice Loane*, razpravo *O literaturi* in seveda *Zgodovino lepote*.

»Kako lepo je grdo!« Ecova knjiga *Zgodovina grdega* je nadaljevanje knjige *Zgodovina lepega*.

Lepo in grdo sta na prvi pogled pojma, ki si nasprotujeta, in grdo navadno razumemo kot nasprotje lepote, zato naj bi zadostovalo opredeliti lepo, da bi vedeli, kaj je grdo. Vendar so najrazličnejše pojavne oblike grdega skozi stoletja raznovrstnejše in bolj nepričakovane, kot si običajno mislimo. Zato nas izbrani literarni odlomki in izvrstno slikovno gradivo v tej knjigi vodijo po osupljivi poti med prikaznimi, strahovi in ljubeznimi skoraj treh tisočletij, kjer si odvratna dejanja podajajo roko z ganljivimi motivi sočutja, zavračanje iznakaženosti pa spremlja dekadenten zanos ob najzapeljivejših kršitvah klasičnega kanona.

Med demoni, norci, strahotnimi sovražniki in srhljivimi prikaznimi, med odvratnimi brezni, nakazami, ki se dotikajo Vzvišenega, »friki« in živimi mrtve-

ci odkrivamo vrsto ter pogosto presentljivo ikonografsko rdečo nit. In tako je ob pogledu na vse to grdo v naravi, duhovno grdo, nesimetričnost, neskladnost, banalnost, naključnost, poljubnost, robotost, odvrtnost, neslanost,

strahotnost, zločinskost, pošastnost, demoničnost, čarovništvo, ostudnost, grozo, gnus, neprijetnost, grotesknost, mrzkost, nespodobnost, nečistost, umazanijo, obscenost, zoprnost, strašljivost, moro, smrdljivost, zavrženost, okornost, nevšečnost, težavnost in nedostojnost prvi tuji založnik, ki je videl Ecovo delo, zaklical: »Kako lepo je grdo!«

Človek in grdo *Zgodovina grdega* je pregled neprijetnih in odbijajočih izrazov v človeški vizualni kulturi in umetnosti. Eco je s svojo enciklopedično širino pogledal na prikaze grdega v zahodni civilizaciji z več plati. Obravnava upodobitev grdega sega od Miltonovega satana do Goethejevega Mefista, od čarovništva in srednjeveške umetnosti mučenja do puščavništva, spokornišva in mučeništva, od izrodov in iznakaženih teles do mitoloških pošasti in cirkuških spačkov, od dekadentne in kričave grdote do zanemarjenosti in kiča, pretiranosti in razvrata.

Knjiga je razdeljena na petnajst poglavij: *Grdo v klasičnem smislu*, *Pasijon*, *smrt*, *mučeništvo*, *Apokalipsa*, *pekleni hudič*, *Počasti in znamenja*, *Grdo*, *komično*, *obsceno*, *Grda ženska od antike do baroka*, *Hudič v sodobnem svetu*, *Čarovništvo*, *satanizem*, *sadizem*, *Physica curiosa*, *Romantično odrešenje grdega*, *Srhljivo*, *Jekleni in slonokoščeni stolpi*, *Avantgarda in zmagoslavje grdega*, *Grdost tujega*, *kič in camp*, *Grdo danes*.

Kakor za lepo tudi za grdo velja, da se merila zanj skozi zgodovino spreminjajo, vsakokrat pa sledijo sodobnim estetskim, kulturnim in socialnim zahtevam dobe. Ta antologija uspešno zapolnjuje vrzel zaradi pomanjkanja strokovnih, filozofskih in umetnostnih del o estetiki grdega. **D**

Borci za severno mejo

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Borcev prostovoljcev za severno mejo se dandanes spomnimo le še ob največjih praznikih, pa še tedaj ne vedno in ne vsi, medtem ko naši sosedge tradicije borcev iz tedanjih časov zvesto negujejo.

Narodna nasprotja v dvojni monarhiji so tlela že dolga leta pred izbruhom prve svetovne vojne. Ni bilo malo ne politikov in ne navadnih ljudi, ki so bili v letih pred prvo svetovno vojno prepričani, da le še stari cesar Franc Jožef I. drži deželo skupaj. Stari monarh je bil proti koncu svojega življenja zaradi dolgoletnega vladanja že bolj institucija kot vladar, bil je nekakšno poosebljenje monarhije. Politični špekulanti so njegovo smrt povezovali s smrtjo Avstro-Ogrske. A vendar si velika večina prebivalcev podonavske monarhije nekako ni jasno predstavljala, kaj se bo zgodilo po vladarjevi smrti, in še manj, kaj se bo zgodilo, če bo razpadla država. Še celo tisti,

ki so razpad pričakovali oziroma so nanj resno računali, si niso bili popolnoma na jasnem, kaj v trenutku razpada pravzaprav storiti.

Štiri vojna leta so bila za podpornike razpada dvojne monarhije dobra, a tudi slaba, kakor se vzame. Cel niz vojaških porazov ne glede na nekaj sicer odmevnih zmag, težka gospodarska situacija in hudo pomanjkanje, začinjeno s hudo nizko moralno ne le prebivalstva, pač pa tudi vojske, so še pripomogli k razsulu drža-

ve. Po drugi strani pa so bili zaradi vojnega stanja pritisk in kazni za politične nasprotnike ustrezno trši kot v mirnih časih.

Posledica razpada monarhije

Počilo je oktobra leta 1918. Po šestih stoletjih in pol je bila moč habsburške dinastije izčrpana in podaniki avstro-ogrškega cesarja so sklenili, da vladarski rodbini odpovejo poslušnost. Kar po vrsti so se začeli odcepljati od nekdanj mogočne monarhije, najprej

Čehi in Slovaki, nato Poljaki, tem so sledili Madžari pa Slovenci, Hrvatje in Srbi. Mogočna monarhija je bila do konca oktobra popolnoma okleščena, v prvih dneh novembra pa se je tudi večina nemških državljanov odločila, da imajo monarhije zadosti. Nekateri so sicer računali na združitve nemških delov Avstrije z nemškim cesarstvom, drugim pa je za prvo silo zadoštovala samostojna republika.

Hudi zapleti pa so nastali na mejnih območjih novih držav. Nobena novonastala državna tvorba namreč ni želela pobrati manjšega kosa dediščine, kot ji je pripadal, zato je bilo seveda pričakovati, da bo v sporih prej ali slej prišlo do nasilja.

Politiki so kot navadno omahovali in nemški brambovci so pridobili čas za organizacijo svojih enot.

Nasilje tudi v некоč urejenih razmerah ni bilo tuje v dvojni monarhiji. V čeških in slovenskih deželah, kjer je bila poleg domačega prebivalstva največja koncentracija nemške manjšine, je prišlo v letih pred prvo svetovno vojno do več precej hudih spopadov na narodni osnovi. Cesarske oblasti, se pravi žandarmerija in po potrebi tudi vojska, so te spopade bolj ali manj pravično ustavile, ob koncu prve svetovne vojne pa sta seveda skupaj z monarhijo razpadli tudi njena vojska in policija. Na truplu Avstro-Ogrske nastale državne tvorbe so morale tako na vrat na nos sestaviti svoje lastne vojske, da bi lahko z orožjem zagotovile svoje meje.

Organiziranje prostovoljcev

Na Štajerskem in Koroškem so tako začeli slovenski vojaki in politiki organizirati slovenske oborojene formacije. Imeli so nekaj prednosti pred nemško manjšino. Nemcev je bilo seveda manj, predvsem pa jih je razpad države bolj presenetil kot Slovence. Do tedaj so se namreč vedno zanašali na prednost, ki so jo imeli kot Nemci. Načeloma so sicer uprava, sodstvo in sile reda, da o cesarju niti ne govorimo, delali po zakonih in pravično, a vendar je nekaj protekcije za nemške državljane monarhije vedno obstajalo. Imeli so pač večjo politično in gospodarsko moč in ta v še tako pravno urejeni državi navadno v sporih pomaga in tudi »prevaga«. Protekcija pa je zdaj izginila in Slovenci so se organizirali hitreje kot Nemci.

V Mariboru je prišlo do najbolj odmevne akcije, ko je major Maister s svojimi slovenskimi prostovoljci prevzel oblast v mestu in odstavil vojaškega poveljnika ter prevzel orožje in opremo nekdanje avstro-ogrske vojske ter preprečil vzpostavitev nemških brambovskih vojaških enot.

Mariborski uspeh, ki je Maistru prinesel čin generala, je dal polet drugim slovenskim častnikom, da formirajo podobne odrede in začnejo z akcijami. Po drugi strani pa je bil seveda iniciator, ki je iz mrtvila dvignil tudi Nemce in jih spodbudil, da začnejo sami ustvarjati podobne enote. Nemci so se hitro sprijaznili z dejstvom, da je zanje Maribor izgubljen, in

Razglas, ki je vabil za vstop med prostovoljce

Začasna ambulanta za bojno črto na Koroškem

Poveljnik prostovoljcev general Rudolf Maister

se zato podvzivali, da si zagotovijo oblast na Koroškem in v severnih delih Štajerske.

Nemci so v Celovcu razglasili enotno in nedeljivo Koroško, vendar so jih prehiteli prostovoljci pod poveljstvom nadporočnika Franja Malgaja, ki so v hitri akciji zasedli Mežiško dolino. Nemci v Celovcu so se tedaj spet sprijaznili z neizogibnim in razglasili južno mejo Koroške na Karavankah ter se pripravili za obrambo Celovca in celotne Celovške kotline.

General Maister, Malgaj in drugi voditelji slovenskih vojaških odredov so pritiskali na Narodni svet v Ljubljani, naj jim dovoli prodor proti Celovcu, politiki v Ljubljani pa so po stari dobri slovenski navadi po prvih uspehih omahovali, kar pa je dalo seveda prepotrebni čas nemškim brambovcem, da se pripravijo na obrambo. Končno je Narodni svet dal »zeleno luč« in ob vsej nemško-slovenski narodni meji je prišlo do ostrih spopadov. Praske so se vrstile zdaj tu, zdaj

tam, ne da bi prišlo do kakšne večje ali celo odločilne bitke.

Vmešavanje antante

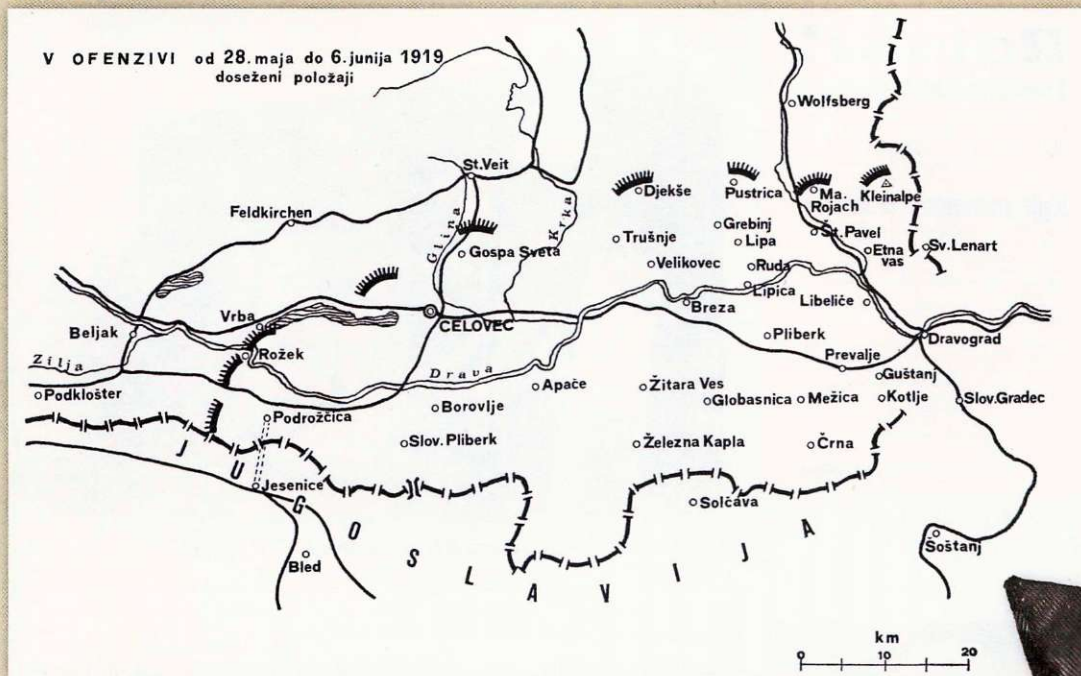
Januarja so se v slovensko-nemške spore ob meji vmešali predstavniki zmagovite antante. Poslali so vojaške delegacije, ki so jih sestavljali ameriški, britanski in francoski častniki, ti pa seveda niso imeli niti najmanjšega pojma ne o deželi, ne o prebivalcih, ne o zgodovini in tudi ne o obstoječem stanju. Člani teh delegacij so bili enotni le v prepričanju, da bi »morala ostati Koroška enotna«, vendar še sami niso vedeli, kako naj to dosežejo, še manj pa so seveda lahko kaj svetovali sprtna stranema. Potem ko so se tuji vojaški delegati umaknili, so morali Slovenci in Nemci sami rešiti problem, in ker ni bilo volje za politična dogovarjanja ne na eni in ne na drugi strani, so se spet zgrabili za orožje.

A v teh izgubljenih tednih so se Nemci bolje organizirali kot Slovenci. Še več, nekaj poveljnikov slovenskih odredov iz prvih dni je bilo umaknjenih v zaledje, recimo nadporočnik Malgaj. Aprila 1919 so slovenski prostovoljci začeli splošno ofenzivo proti Celovcu. Začelo se je dobro, a končalo katastrofalno. Nemški brambovci so ofenzivo zlomili in začeli prodirati proti jugu. Slovenske enote so bile odbite na Koroškem, poveljstvo je razpadlo in nemške enote so začele prodirati v posamezne dele Štajerske. Za nameček je padel še Malgaj, eden najbolj bojevitih in sposobnih vojaških poveljnikov, ki so jih Slovenci imeli, a so ga po prvih uspehih (tipično) v zimi 1918–1919 premaknili v zaledje, tako da pri načrtovanju ofenzive ni sodeloval. V boj so ga poklicali šele tedaj, ko je bilo že spet vse na nitki.

V Ljubljani so zadeve končno vzeli v roke vojaki. Na začetku 1919 je v skladu z dogovorom vojaško poveljstvo prevzel srbski general Krsta Smiljanić, izkušen vojak, ki je skozi vso prvo svetovno vojno poveljeval Drinski diviziji. Smiljanić je odredil splošno mobilizacijo, ukazal preureditev čet in novo ofenzivo na Celovec. Združena moč prostovoljcev in redne vojske je zadostovala, da so dosegli Celovec, potem pa so spet stopili na plan antantni politiki in dosegli prekinitve ognja. Zahodni zavezniki so dosegli dogovor o plebiscitu, ki naj bi ►

Nadporočnik Malgaj je padel v boju na severni meji.

Območje bojev med Slovenci in avstrijskimi Nemci na južnem Koroškem

slovenskih običajev) na tiste, ki so podpirali slovensko avtonomijo, in tiste, ki so zagovarjali unitarizem. Na podlagi te ideološke delitve so ustanovili tudi dve ločeni veteranski organizaciji. Maister, že v pokoju, je imel precej dela, ko je poskušal obe organizaciji strniti v eno. Veterani bojev na severni meji kakšnega posebnega statusa v kraljevini niso imeli. Nekateri pa so za svoje zasluge in pogum dobili dokaj visoka vojaška odlikovanja, na primer red belega orla ali Karađorđeve zvezde z meči, podeljena pa jim je bila tudi posebna spomenica.

Starojugoslovanska spomenica borcem za severno mejo

Med drugo svetovno vojno in okupacijo so nekatere nekdanje borce za severno mejo zaradi njihovega nekdanjega boja bodisi izgnali v Srbijo, bodisi zaprli ali internirali v nemške zapore oziroma taborišča. Vsaj dva od njih so ustrelili kot talca, na seznam talcev pa sta prišla izključno zaradi sodelovanja v bojih na Koroškem. Del nekdanjih borcev za severno

mejo se je med drugo svetovno vojno pridružil partizanom ali pa vsaj podpiral partizansko gibanje. Po drugi svetovni vojni je bil status borcev za severno mejo nekaj časa nejasen. Neposredno jim sicer organiziranja niso preprečevali, spodbujali pa tudi ne. Konec petdesetih let so jim začeli priznavati nekatere ugodnosti, kakršne so imeli člani Zveze združenj borcev NOB, seveda ne vseh, zavrnilo pa so jim možnost, da bi postali del partizanske organizacije. Odnos do njih se je precej izboljšal v sedemdesetih letih, ko so v štirinajstih slovenskih občinah ustanovili domicile za občinske organizacije Zveze borcev za severno mejo.

Danes borcev prostovoljcev za severno mejo ni več, saj so zakoni narave naredili svoje, podmladka, ki bi negoval tradicije, pa tudi ni prav veliko. V nasprotju z Avstrijo, kjer praktično vsakodnevno negujejo »svetle tradicije boja za domovino«, se v Sloveniji borcev za severno mejo spomnimo le ob največjih obletnicah, pa še tedaj ne vedno in predvsem ne vsi. □

▶ odločil o prihodnosti Koroške in je povzročil, da je ta del našega ozemlja pripadel Avstriji. Pokazala se je sicer možnost, da bi Koroška pripadla Sloveniji po drugi svetovni vojni, a je bila tudi ta izgubljena oziroma prodana v zameno za desettisoče jugoslovanskih protikomunistov, ki so

jih nato večinoma brez sojenja pobili komunisti.

Na različnih straneh Večina slovenskih prostovoljcev, borcev za severno mejo, se je po vojni vrnila v civilne poklice, nekateri pa so v vojski ostali. General Maister je bil v novo vojsko Kra-

ljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev sprejet s činoma divizijskega generala, a so ga odrinili na obrobje in v novi vojski ni imel kakšnega posebnega položaja. Postal je častni kraljevi pribočnik, kar pa je bila samo velika čast brez moči. Sploh pa se je Maister že leta 1923 upokojil. Med prostovoljci, ki so vojaško kariero nadaljevali v kraljevini, je še najvišje prilezel Anton Lokar, ki je bil zveza med prostovoljci in generalom Smiljaničem. V kraljevi vojski so mu priznali čin stotnika prve stopnje, napredoval pa je do brigadnega generala. Aprila 1941 je postal načelnik štaba IV. jugoslovanske armade, po porazu v aprilski vojni pa se je upokojil v Zagrebu, od koder je bila njegova žena. Visoko sta prišla še Karel Marčič in Ivan Prezelj, ki sta bila oba aktivna častnika v jugoslovanski vojski. Marčič se je kot polkovnik sredi druge svetovne vojne pridružil partizanom in postal general, Prezelj pa je bil član slovenskih četnikov, nato je postal general pri domobrancih, po vojni pa se je moral umakniti iz domovine in oditi v emigracijo v Združene države Amerike.

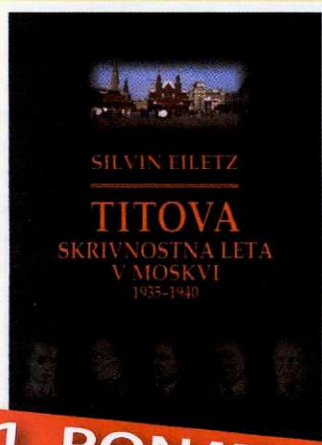
Borci za severno mejo, ki so se vrnili v civilno življenje, so se takoj po vojni sprli in razdelili (eden od

Nekdanji soborci so po vojni ustanovili dve organizaciji, ki sta se ločili po ideološkem prepričanju.

Knjigo dr. Silvina Eiletza

Titova skrivnostna leta v Moskvi 1935-1940

lahko naročite na uredništvu Demokracije:
Nova obzorja, Mivka 25, 1000 Ljubljana. Tel.: **01/2447-200**.

Avtor knjige dr. Silvin Eiletz

1. PONATIS

Prima ugodnosti za kupce Prima kurilnega olja.

PAKET DVEH DVD-JEV HKRATI, ZA DVA MESECA, SAMO 1 EUR!

PRALNI STROJ BOSCH ZA SAMO 299 EUR!

ODEJA ACTIGARD MEDICO LUX PO IZJEMNO UGODNI CENI!

Nakup Prima kurilnega olja vam prinaša ugodnosti pri naših partnerjih!

Promocija traja od 7. 10. do 7. 12. 2008

080 22 66 www.petrol.si/primakurilnoolje

PETROL

I FEEL
SLOVENIA

Rezervirajte ON-LINE Nastanitve v Sloveniji

www.slovenia.info

Največja izbira nastanitev v Sloveniji

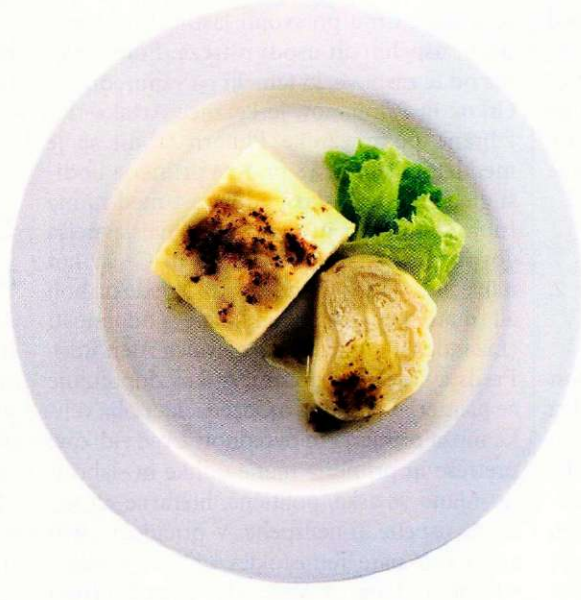
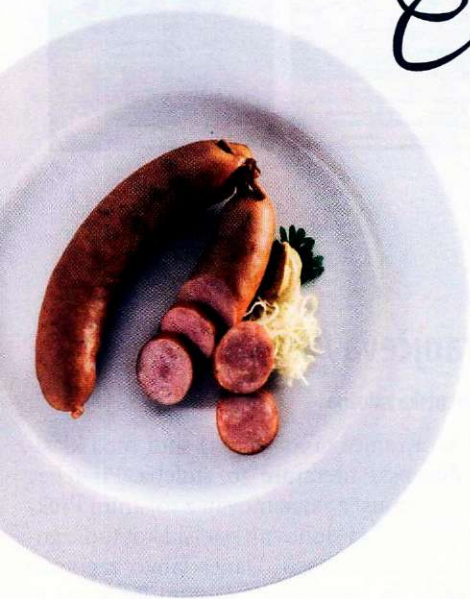
- hoteli
- apartmaji, sobe
- turistične kmetije
- mladinski domovi
- penzioni
- gostišča

Klicni center: 04 280 30 30
booking@slovenia.info

Konkurenčne cene

I FEEL SLOVENIA

Okusite Slovenijo

Tomažičev simpozij

1.

Celjska Mohorjeva družba

Zbornik *Tomažičev simpozij v Rimu* prinaša 27 prispevkov, v katerih avtorji osvetlijo mariborskega škofa dr. Ivana Jožefa Tomažiča (1876–1949). Ilaria Montanar piše o Tomažičevi življenjski poti ter o škofu Tomažiču in Katoliški akciji. Bogdan Kolar je osvetlil njegov teološki študij, Janez Lesnika čas, ko je bil kaplan in škofijski tajnik, Jože Goličnik, ko je bil kanonik, dekan in prošt, Stanislav Slatinek pa, ko je bil pomožni škof in generalni vikar. Andrej Saje je šel po sledi Tomažiča kot lavantinskega škofa in člana JŠK, Vinko Škafar pa škofove apostolske administrature v Prekmurju. Tomažičeva pastoralna pisma je prebral Metod Benedik, njegove pastoralne poudarke pa je predstavil Stanislav Žlof. Andrej Šegula piše o Tomažiču in bogoslovni šoli, Julka Nežič o Tomažičevi skrbi za duhovnike, Andrej Štesl o Tomažiču in graditvi bogoslovnega semenišča, Marija Jasna Kogoj o Tomažiču in redovnikih v lavantinski škofiji, Vinko Potočnik o Tomažiču in cerkvenih združenjih, Ivanka Tadina o Tomažiču kot voditelju misijonskega gibanja v lavantinski škofiji, Stane Granda pa o Tomažiču in izseljenskem vprašanju. Tomažiča in *Verski list* je osvetlil Janez Gril, Tomažiča in krščansko-socialno gibanje Rafko Valenčič, krščansko umetnost v lavantinski škofiji v času Tomažiča Leon Debevec, Tomažičevo skrb za cerkveno petje in izobraževanje pa Štefan Alojzij Ferenčak. France Oražem piše o škofu Tomažiču in evharističnem kongresu v Mariboru leta 1934, Marjan Turnšek pa o Tomažiču kot prvem postulatorju za Slomškovo beatifikacijo. France M. Dolinar je osvetlil odnos med lavantinskim škofom Tomažičem in ljubljanskim škofom Rožmanom, Tamara Griesser Pečar položaj škofa Tomažiča med drugo svetovno vojno, Boris Mlakar pa Tomažičev odnos do Osvobodilne fronte. Jožef Smej se je poglobil v Tomažičevo duhovno podobo.

Stilnost in zvrstnost

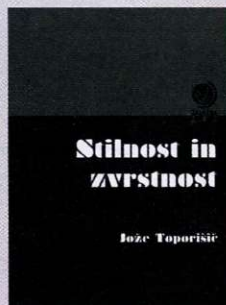
2.

Založba ZRC

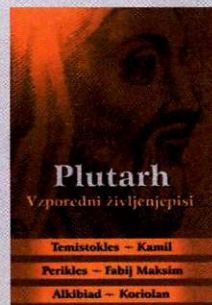
Knjiga Jožeta Toporišiča *Stilnost in zvrstnost* (zbirka *Linguistica et philologica*) obsega dva glavna dela: prvi obravnava stilnost, drugi zvrstnost. Prvi del ima tri velika poglavja, drugi pa dve, naslovljena so: *Stilistika, Interpretacija besedil slovenske književnosti 19. in 20. stoletja* in *Praktična stilistika neumetnostnih besedil*. Drugi del obravnava zvrstnost pod naslovoma *Pojmovanja in poimenovanja za zvrstnosti slovenskega jezika* in *Časovne oblike raznih zvrsti od 16. stoletja do 40. let 19. stoletja*. Poglavja obsegajo razprave s poljudnejšim uvodom v stilistiko. Interpretaci-

1.

2.

3.

4.

je slovenskih umetnostnih besedil v prozi in vezani besedi so doslej najobsežnejši korpus slovenskih pripovednikov in pesnikov. Praktično stilistiko doživljamo kot teoretično vedo neleposlovnih besedil, dodane pa so ji praktičnostilistične presoje. Drugi del knjige prinaša razprave o socialnih zvrsteh (knjižni zborni in pogovorni jezik, narečja, poleg tega pa še prvotni govorni dogodek in poročani govor (premi, odvisni, polpremi). Posebnost je razprava o *Brižinskih spomenikih* med Kopitarjem in Dobrovskim. Drugo poglavje tega dela pa podaja podobe knjižne slovenščine od Trubarja (1550) do 40. let 19. stoletja.

Plutarh

3.

Založba Modrijan

V knjigi *Vzporedni življenjepisi* so po parih predstavljeni veliki Grki in Rimljani. V vsakem paru je najprej predstavljen znameniti Grk, njemu ob bok pa je postavljen Rimljan, ki mu po svojih lastnostih, dejavnosti, uspehih ali usodi ustreza. Edina izjema od te zasnove, ki temelji na vzporednosti Grkov in Rimljanov, je Perzijec Artakserks. Izbrane posameznike Plutarh (rodil se je med letoma 46 in 48 pr. Kr.) primerja bodisi glede na dejansko podobnost med njima (npr. Demosten in Cicero kot najslavnejša govornika antike, Aleksander in Cezar kot največji vojskovodji itd.) bodisi glede na bolj ali manj posrečene naključne podobnosti (Lizander in Sula kot zavojevalca Aten itd.). Predstavitev obeh posameznikov dopolnjuje še primerjalna sodba oz. ocena, kjer oba velika moža primerja in ovrednoti z več vidikov; pretrehe in primerja njune odlike in slabosti ter njune vojaške, politične, literarne ali zasebne uspehe in neuspehe. V pričujoči izdaji spoznamo pare Temistokles – Kamil, Perikles – Fabij Maksim in Alkibiad – Koriolan (pari Tezej – Romul, Likurg – Numa in Solon – Publikola so bili objavljeni leta 2004 v zbirki *Muzajon*). Knjiga vsebuje izčrpen uvod in nepogrešljive opombe pod črto Mateja Hribovska ter imensko kazalo.

Kranjčeva Povest

Študentska založba

Miško Kranjec (1908–1983) sodi med klasične slovenske literature 20. stoletja. Pisatelj obsežni opus je zaznamovan z rojstnim Prekmurjem tako v duhovni, estetski kot tudi zgodovinski razsežnosti. Danes lahko zagotovo rečemo, da je Kranjec s svojimi knjigami in mislimi ustvaril podobo panonske pokrajine, ki jo naključni popotnik ali bralec še danes doživlja kot lepo, tiho, ravninsko, močvirnato, tudi mistično. Ob stoti obletnici avtorjevega rojstva je v zbirki *Beletrina* izšel ponatis *Povesti o dobrih ljudeh*, ki je ob romanu *Strici so mi povedali* njegovo ključno delo. Kranjec je roman prvič objavil leta 1940, tako rekoč na pragu svetovne morije, kar mu je takrat in še dolgo po tem dajalo poseben čar, o čemer pričajo številni ponatisi in tudi filmska upodobitev. *Povest o dobrih ljudeh* je pripoved o ljudeh, ki živijo ločeno od drugega sveta v idiličnem, varnem, tihem in brezčasnem okolju na samotnem otoku med številnimi Murinimi rokavi. Pisatelj se je osredinil na opisovanje njihove notranje lepote in dobrote. Poseben ton dajejo romanu poetične podobe narave in iskanje občutka presežnega v njej.

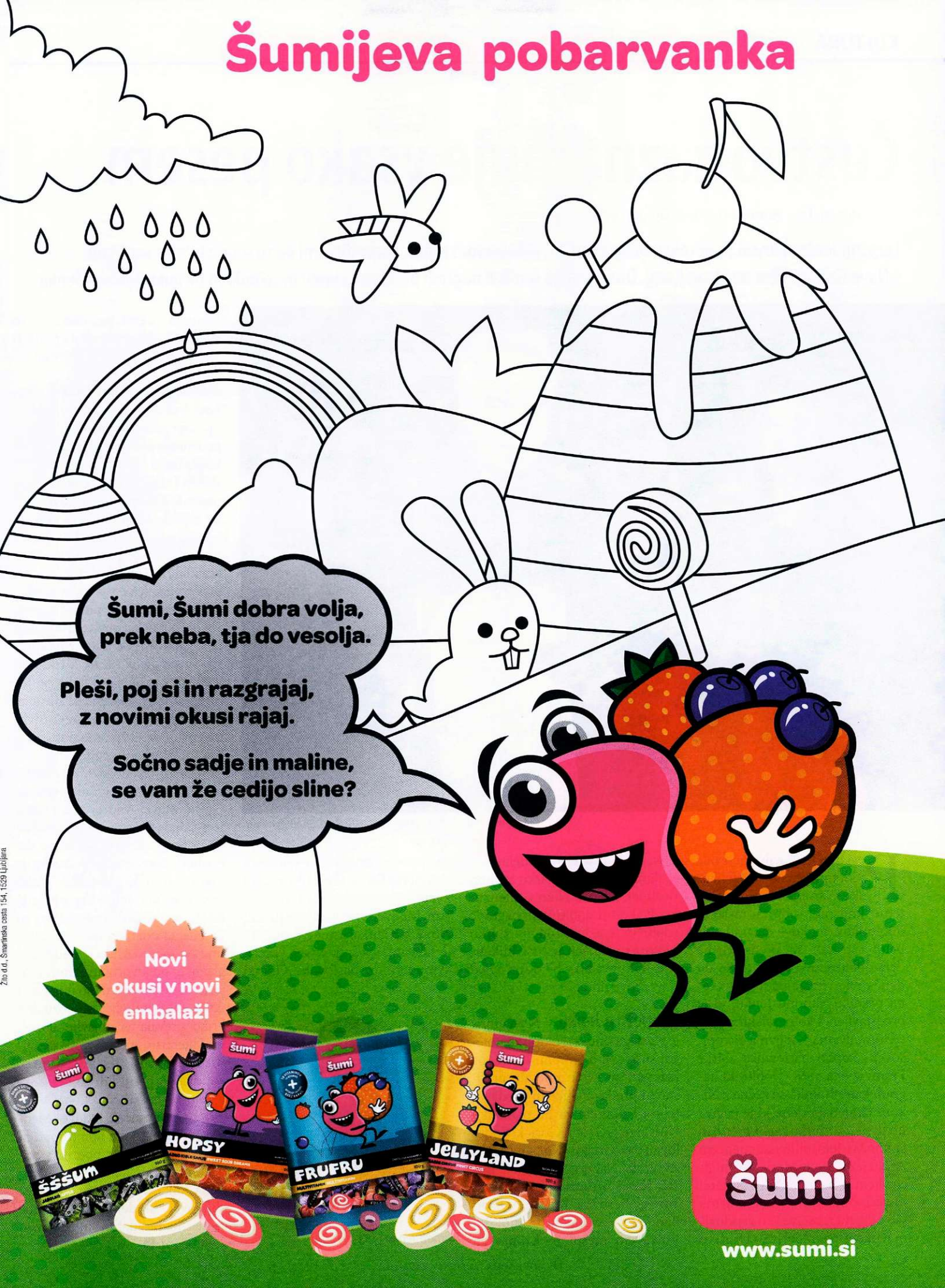
Zemlja

4.

Založba Mladinska knjiga

Zbirka enciklopedij *e.raziskovalec* je namenjena tistim, ki jim je brskanje po internetu še posebno blizu. Bogato ilustrirane knjige predstavljajo lepote narave in bogastvo zgodovine, skrbno izbrane spletne povezave ob vsaki temi pa bodo navdušile vse, ki želijo videti in vedeti še več. Knjige so torej združitev znanja v tiskani besedi in podatkov na spletu. V tej zbirki je izšla tudi knjiga *Zemlja*. Lepote in skrivnosti našega planeta, nastanek, oblikovanje, spreminjanje in mogočne naravne sile so v tej bogato ilustrirani enciklopediji predstavljeni v besedi in sliki. Priročnik bo osnovnošolcem in dijakom v pomoč pri pouku naravoslovja in geografije.

Šumijeva pobarvanka

Šumi, Šumi dobra volja,
prek neba, tja do veselja.

Pleši, poj si in razgrajaj,
z novimi okusi rajaj.

Sočno sadje in maline,
se vam že cedijo sline?

Novi
okusi v novi
embalaži

šumi

www.sumi.si

Zbir d. d., Šuminske ceste 154, 1529 Ljubljana

Čustvo zaznamuje vsako pesem

Lucija Horvat, foto: Andreja Velušček, Gregor Pohleven

Letošnji Jenkovi dnevi so potekali med 21. in 24. oktobrom, s svojimi prireditvami pa so iz prestolnice segli tudi v Novo Gorico, Novo mesto in Kranj. Dnevi dajejo Jenkovi nagradi poseben pomen in so poklon pesniku Simonu Jenku.

Jenkovo nagrado so letos izročili Andreju Medvedu.

Prvi dan Jenkovih dni je bila v kletnih prostorih ljubljanske Narodne in univerzitetne knjižnice odprta razstava dobitnikov Jenkove nagrade. V petih vitrinah so predstavljena dela dobitnikov od leta 1986 do danes, ena vitrina pa je posvečena pesniku Simonu Jenku, ki je predstavljen s fotografskim portretom, dvema kopijama rokopisov in kopijo naslovnice zbirke *Pesmi iz leta 1865*. Dobitniki nagrad, katerih linija se začne z Nikom Grafenauerjem, ki je nagrado prejel za zbirko *Palimpsesti*, in se konča z letošnjim nagrajencem Andrejem Medvedom, so predstavljeni z nagrajenimi zbirkami in večinoma tudi s fotografijami. Ob odprtju razstave je o zgodovini Jenkove nagrade, ki jo Društvo

slovenskih pisateljev podeljuje za najboljšo pesniško zbirko zadnjih dveh let, govoril Niko Grafenauer, dvakratni dobitnik te nagrade (dobil jo je še leta 1999 za zbirko *Odtisi*) in letošnji predsednik žirije. Razstava bo v NUK na ogled do 7. novembra.

Simpozij o Jenku V Novi Gorici je istega dne, 21. oktobra, potekal simpozij o Simonu Jenku, na katerem so svoje referate predstavili predavateljice in predavatelji s Fakultete za humanistiko Univerze v Novi Gorici. Sodelovali so Gregor Kocjan, Irena Avsenik Nabergoj, Zoran Božič, Katja Mihurko Poniž, Ana Toroš, Barbara Pregelj, David Bandelj in Alenka Jovanovski. V Novem mestu in Kranju pa

sta prvi in drugi dan Jenkovih dni potekala še literarna večera z Jenkovim nagrajencem Andrejem Medvedom. V dvorani Lili Novy v Cankarjevem domu se je srečanja pesnikov na večeru avtopoetik z naslovom *Obrazi*

Simon Jenko (1835–1869)

udeležilo deset pesnikov, ki so svoje poetike pojasnili na podlagi interpretacije ene svojih pesmi.

Medvedova Približevanja Jenkovi dnevi so se končali 23. oktobra s pesniškim večerom *Obujenke* in s podelitvijo Jenkove nagrade pesniku Andreju Medvedu za pesniško zbirko *Približevanja*. V utemeljitvi nagrade so zapisali, da Medvedova zbirka deluje kot vrh ustvarjalne gradacije, ki vedno znova neumorno išče po pesniških pokrajinah. »Medved v *Približevanjih* prav zaradi svoje vse prisotne metafizične tendence poustvarja življenje kot nekaj obvladljivega, kot nekaj, kar je moč zajeti v pesniški ris. In ne glede na to, kolikokrat v svojih evokacijah koplje po temnih straneh človeškega bivanja, se ustavlja ob minevanjih, rojstvih in smrtih, že ta izvorna postavitev celotno zbirko osvetljuje z impresionističnimi svetlobnimi potegi,« je v utemeljitvi nagrade zapisala Cvetka Bevc, Andrej Medved pa je dejal, da v vsako pesniško zbirko poskuša vložiti neko novo občutenje, novo čustvo: »Čustvo je namreč tisto, ki zaznamuje vsako pesem in ki ostane. Vse ostalo je ničtrc, vse ostalo so metafore, so besede, ki udarjajo na uho, so vidne podobe.« Andrej Medved je glavni in odgovorni urednik časopisa za sodobno likovno umetnost *Artes*, piše simbolno in senzualno liriko, prevaja ter objavlja filozofsko, literarno in umetniško esejistiko in publicistiko. Izdal je več kot dvajset pesniških zbirk, samo v letu 2007 zbirke *Svetloba*, *V labirintu*, *Vmesnost*, *Ekloge*, *Medprostor*: *allegro ma non troppo* in *Buchenwald*. Večer poezije s podelitvijo je potekal v Štihovi dvorani Cankarjevega doma in so ga oblikovali študentje Akademije za glasbo, radio, film in televizijo v Ljubljani.

Sončni oblak

Osmi mednarodni simpozij Forma viva so na Ravnah pripravili po skoraj dvajsetih letih premora, udeležili pa so se ga trije slovenski umetniki: Roman Makše, Boštjan Drinovec in Primož Oberžan ter uveljavljeni italijanski umetnik Graziano Pompili. Umetniki so na deloviščih družb Sistemska tehnika in Stroji Ravne ob pomoči tam zaposlenih jeklarjev ustvarili tri skulpture. Kot prvo so predstavili skulpturo Sončni oblak, v prvi polovici prihodnjega

Ravne na Koroškem

leta pa bodo javnosti predstavili še dve, ena bo postavljena v na novo urejenem ravenskem mestnem središču, druga pa bo mesto našla v grajskem parku. Jeklene skulpture se pridružujejo 28 ohranjenim skulpturam na območju Mežiške doline, ki so nastale na mednarodnih simpozijih v letih od 1964 do 1989, zanje pa skrbi Koroški pokrajinski muzej. Po besedah Simone Javornik, voditeljice projekta Forma viva, gre za največjo kiparsko zbirko na prostem v Evropi, katere osrednji material je jeklo. Sončni oblak tehta od tri do štiri tone, oblikovan je iz jekla in v sebi združuje optično in zvočno podobo. Na predstavitvi je Primož Oberžan, ki je na skulpturo tudi zaigral, dejal, da optični vidik predstavlja okolico jeklarne in Mežiške doline, dopolnjujejo ga vetrnice, ki se elegantno vrtijo in pogovarjajo z vetrom, k zvočnemu vidiku pa pripomorejo napeljene strune. L. H.

Mesec fotografije

Z odprtjem skupinske razstave Fotonični trenutki IV se je v sredo, 22. oktobra, odprl tretji festival Mesec fotografije. Festival ponuja 27 razstav in bogat spremljevalni program, osredinja pa se na jugovzhodno in srednjeevropsko regijo. Osrednji dogodek festivala je skupinska razstava Fotonični trenutki IV. Selektorji iz šestih držav, Grčije, Hrvaške, Madžarske, Slovenije, Srbije in Turčije, so za razstavo izbrali 19 avtorjev. Poleg regijske usmeritve je drugo glavno težišče festivala sodobna fotografija, ki bo na ogled na številnih razstavah v Ljubljani in drugod po Sloveniji. Prav sodobna fotografija bo tema pogovorov, ki bodo usmerjeni na živahno izmenjavo mnenj. Na teme Fotografija in založništvo, Razvoj na polju avtorske fotografije v regiji JV Evrope in Fotografsko izobraževanje so 23. in 24. oktobra v Cankarjevem domu govorili domači in tuji poznavalci. Tuja fotografa Gerhard Gross in Ro-

Fotonični trenutki

bert Kusterlet se predstavljata z deli Seattle Works in Zrcalo telesa. Skupinske razstave ponujajo vpogled v tržaško fotografsko ustvarjalnost in v sodobni Berlin, velja pa še omeniti razstave Toma Brejca, Stojana Kerblerja, Lada Jakše in Dušana Piriha Hupa. Na koncu festivala bodo podelili nagradi za razstavo leta, prejela pa jo bosta avtor samostojne razstave in galerist oziroma kustos skupinske razstave. Festival Mesec fotografije bo imel odslej bienalni značaj in ima tudi svojo spletno stran. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 30. 10. 2008

9.00 Cankarjev dom: J. in W. Grimm, E. Humperdinck: Janko in Metka – opera za otroke do 11. leta

17.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: S. Makarovič: Sapramiška – lutkovna predstava

18.00 SNG Drama, Mala drama: William Shakespeare: Kralj Lear

19.30 MGL: D. Potočnjak: Za naše mlade dame. Drama Dragice Potočnjak prikazuje tragedijo neurejene družine, katere življenje zaznamujeta očetovo spolno nasilje nad mladoletno hčerjo in materin alkoholizem.

20.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: Lutkovno gledališče Ljubljana: Kabaretluknja – lutkovna predstava, namenjena odraslim

NEDELJA, 2. 11. 2008

11.00 & 17.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: J. Werich / A. Rozman-Roza: Čepica veselja. Za otroke od 4. leta dalje.

16.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: S. Kononenko: Zmajček – lutkovna predstava za otroke od 4. leta dalje

20.00 KUD France Prešeren: Impro liga – vseslovensko prvenstvo v gledališki improvizaciji: Dan po dnevu mrtvih. Odprtje jubilejne, 15. sezone Impro lige.

PONEDELJEK, 3. 11. 2008

19.30 MGL: D. Potočnjak: Za naše mlade dame

19.30 SNG Drama: W. Shakespeare: Tit Andronik

19.30 Cerkev Sv. Nikolaja, Ljubljana: Mešani pevski zbor Hrast, Doberdob (Italija) – a cappella

20.15 Cankarjev dom: Vlatko Stefanovski Blues project. Legendarni makedonski kitarist premierno v Sloveniji predstavlja svoj bluesovski album Thunder from the Blue Sky.

TOREK, 4. 11. 2008

18.00 SNG Drama: W. Shakespeare: Kralj Lear

19.30 MGL: D. Potočnjak: Za naše mlade dame

20.00 SNG Drama: Jean-Luc Lagarce: Samo konec sveta

20.30 Cankarjev dom: Mônica salmaso trio, Saõ Paulo

SREDA, 5. 11. 2008

18.00 Mestni muzej Ljubljana: Arheo srečanja – dr. Dimitrij Mlekuž: Kiklopi kot resnično ljudstvo

19.30 MGL: Avgust Strindberg: Gosposična Julija

19.30 SNG Drama: Matjaž Zupančič: Vladimir

20.00 Plesni teater Ljubljana: Katja Kosi: Inventar: Mark your distance! – plesna predstava

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Viharna noč

Monika Maljevič

Viharna noč je nov film avtorja romantičnih dram. Priče smo zgodbi o koprnečih srcih in tlečih ljubezenskih čustvih, v katera se ujameta zdravnik Paul in raztresena Adrienne.

Ta že dolgo ni več srečna v zakonu, zato se za konec tedna umakne v hišo na obali. Zaradi viharne noči se tja zateče tudi Paul in tako v nekaj čarobnih dneh vzcveti čudovita romanca, ki bo za vedno spremenila njuno življenje. Toda preden si lahko zares izpovesta svoja čustva, morata poravnati račune sedanosti ter se soočiti s strahovi in krivdo preteklosti.

Adrienne (Diane Lane) je ženska, ki si, čeprav si še vedno ni opomogla zaradi nezvestobe svojega moža in ji ni uspelo zaživeti brez njega, želi vrnitve domov. Razdvojena zaradi napsprotujočih si čustev sprejme ponudbo svoje stare prijateljice in med njeno odsotnostjo ob koncu tedna poskrbi za gostišče v Rodantheju. Na samotnem koticu obale Adrienne poskuša najti notranji mir, ki ga potrebuje, da bi premislila svoje življenje. Gostišče bi bilo sicer zaprto, ker

Nights in Rodanthe

Režija: George C. Wolfe

Žanr: romantična drama

Scenarij: Ann Peacock in John Romano po romanu Nicholasa Sparksa

Igrajo: Richard Gere, Diane Lane, Christopher Meloni, Viola Davis, Becky Ann Baker, Scott Glenn, Linda Molloy

Premiera: 30. 10. 2008

Distribucija: Blitz Film & Video Distribution

da bi izpolnil neko svojo zelo težavno obvezo in se soočil s svojo krizo vesti.

Ženska in moški se torej srečata kot tujca pod isto streho. Bolj ko se bliža huda nevihta, močnejše se Adrienne in Paul obračata drug k drugemu po tolažbo, pri tem pa sprožita iskrico romance, ki bo za vedno spremenila in odmevala skozi njuno življenje.

Ozadje Sanje o pravi ljubezni se ne končajo pri petindvajsetih, je glavno sporočilo filma Viharna noč. Ljudje vse življenje spoznavamo tako druge kot sebe, zato ni niti malo neverjetno, da ljubezen svojega življenja odkrijemo sredi svoje življenjske poti. Včasih to traja dlje ali pa se zgodi prav takrat, ko kaj takega najmanj pričakujemo.

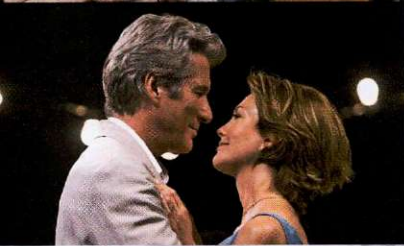
Avtor knjižne predloge filma Nicholas Sparks je prepričan, da se je z *Viharno nočjo* vrnil k svojim literarnim koreninam. Gre za izjemno romantično zgodbo, kjer se v viharni noči na samotni obali srečata ženska in moški, ki drug drugemu celita rane, pri tem pa se menjavajo čustva sreče, žalosti in jeze, frustracije ter strast, nestrpnost in potrpljenje. Sparks veliko pozornosti nameni razvoju čustev moških likov, saj je prepričan, da so ta v filmskih zgodbah mnogokrat zanemarjena ali poenostavljena. Scenarist John Romano je

pojasnil, da je za pisatelja Nicholasa Sparksa značilno, da neguje tradicijo pripovedništva, ki prepričljivo prepleta mogočne zunanje vplive s čustvenim stanjem glavnih likov.

Glavnima protagonistoma *Viharne noči* se poti prekrizajo v Rodantheju. Kirurg Paul je prišel obiskat vdovca pacientke, ki je umrla v njegovi negi. Adrienne pa se spopada z dejstvom, da jo je mož varal, še dodatno pa jo je zmedlo, ko ji je sporočil, da si njo in otroke želi nazaj. Adrienne se zave, da se je v življenju odrekla svobodi, ko je družino postavila na prvo mesto. Pri Paulu pa je situacija obratna, on je kariero postavil pred družino. Paul in Adrienne drug na drugega vplivata kot katalizator samouresničitve. **D**

je mrtva sezona, a je izjemoma odprlo svoja vrata zaradi prihoda edinega gosta Paula (Richard Gere), zdravnika iz mesta. Pred mnogimi leti je Paul žrtvoval svoje družinsko življenje za kario, v Rodanthe pa je prišel zato,

www.modra-energija.si

Modri mislimo na jutri

**TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
LAHKO PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!**

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

DELEŽ MODRE ENERGIJE
V IZBRANEM PAKETU ZNAŠA LE
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja približno ceno ene skodelice kave.

 Modra energija
Obnovljivi viri sedanosti in prihodnosti

 hse
Holding Slovenske elektrarne d.o.o.

 Elektro Ljubljana

 ELEKTRO MARIBOR

 Elektro Celje

 **ELEKTRO
PRIMORSKA**

**VEČ INFORMACIJ PRI VAŠEM DOBAVITELJU
ELEKTRIČNE ENERGIJE:**

HSE 01 470 41 00 ELEKTRO LJUBLJANA 01 430 42 70
ELEKTRO MARIBOR 02 220 01 15 ELEKTRO CELJE 03 420 14 10
ELEKTRO PRIMORSKA 05 333 33 50

Več kot velika družina

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Hyundai H-1 2,5 CRDi style 8 sed.

Vozilom, kot je hyundai H-1 z osmimi sedeži, v Sloveniji, če spremljamo statistične podatke, ne more iti najbolje. Število otrok v družinah upada, saj je bilo ob zadnjem popisu prebivalstva le še 9 odstotkov družin z najmanj tremi otroki, medtem ko jih je bilo še 20 let pred tem 13 odstotkov. Zaskrbljivo je tudi, da narašča odstotek družin z enim otrokom ali brez!

Še dobro, da družine niso edini kupci H-1, tako da uvodni populizem lahko mirno prezrete, če potrebujete takšno vozilo na primer za potrebe športnega

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	HYUNDAI H-1 2,5 CRDI
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	2497
moč v kW (KM) pri vrt./min	125 (170) pri 3800
največji navor v Nm pri vrt./min	392 pri 2000
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na zadnji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	5125 x 1920 x 1925
medosna razdalja v mm	3200
prtljažnik v litrih	851
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	2345 (685)
največja hitrost v km/h	180
pospešek 0-100 km/h v s	14,5
poraba (po normah EU) v l/100 km	11,2/7,2/8,5
poraba na testu v l/100 km	10,3
cena vozila v EUR	26.590

kluba, prevoze otrok v šolo, hotelske usluge ali podobno. Možnosti je zelo veliko, prostora pa tudi. Na osmih sedežih namreč lahko povsod sedijo odrasle osebe in se navdušujejo nad prostorom za glave in noge. Tudi v širino ga ne zmanjka kar tako, edina zamera gre poglavju o varnosti, saj so pri Hyundaiu vsem potnikom namenili vzglavnike in varnostne pasove, zračni blazini pa le spredaj sedečima. Po drugi strani sta pri tej različici serijska zapora diferenciala in ESP, kar bo zmanjšalo skrbi marsikateremu vozniku, ki ga moti zadnji pogon. Prednosti in slabosti je kar nekaj: na suhem

se prenos moči motorja na zadnji kolesi obnese bistveno bolje, saj ima vozilo boljše razporeditev mas, boljše lego na cesti, boljše vodljivost in razbremenjeni sprednji kolesi, manjši krog obračanja ter boljše lastnosti pri polni obremenitvi ali vleki prikolice; po drugi strani pa na spolzkem lahko hitro nastanejo težave, sploh pri vožnji v klanec na snegu ali pri speljevanju, ker ESP le ni vsemogočen, sneg pa v naši deželi ni tako redek pojav. Skratka, če ste zadnjega pogona vajeni in

vešči, vas bodo navduševale razveseljivo dobre vozne lastnosti poleg ugodne preglednosti izza volana, saj se sedi visoko in pokončno.

Potovalnik Za dolga potovanja bi lahko bila sprednja sedeža opremljena še z naslonoma za roki in nastavitvijo ledvene opore, medtem ko lahko zadaj sedeči po tračnicah v dnu premikajo klop in desni sedež v sredini (ki je ločen) naprej in nazaj. Prav tako je mogoče nastavljati naklon naslonjal. Potniki od tretjega naprej vstopajo v kabino skozi dvojna bočna drsna vrata, ki so precej težka in jih je včasih treba kar

pošteno povleči, lezenje na zadnjo klop pa raje prepustite bolj gibčnim, čeprav se klop in sedež z naslonjaloma vred pomakneta naprej. Zelo boste znali ceniti, da kljub osmim potnikom v vozilu še vedno ostane kar 850-litrski prostor v prtljažniku, tako da je prostor res odlično izkoriščen, vendar ni jasno, zakaj zadnja šipa nima brisalnika, saj se v slabem vremenu takoj umaže. Čeprav so pri tej različici zadaj listnate (dostavnik) nadomestili z vijahnimi vzmetmi, udobje še vedno ni na ravni osebnih vozil, kar je pač davek na povečano nosilnost. Bistven napredek pa je opaziti pri izbiri materialov armaturne plošče in kakovosti izdelave. Prav tako je oblikovanje všečno ter predvsem praktično in pregledno. Morda bi lahko ponudili še kakšno večje odprto odlagališče nekje na sredini. Prostora med sedežema je namreč ogromno in tam stvari med vožnjo lahko nevarno 'plešejo' po kabini.

Zmogljiv motor H-1 kot moderen kombi prepriča tudi z obliko, ki je po zaslugi ogromnih luči in maske spredaj prepoznavna, zadaj pa kot spet večina vozil tega razreda, uporabnosti v prid dolgočasna. Prav nič kombijevsko pa ni ozračje, ki ga ustvarja zmogljivi turbodizelski štirivaljni s sistemom vbrizgavanja goriva prek skupnega voda. Motor ima namreč veliko navora, ki skrbi za odločno pospeševanje v vseh prestavah in precejšnjo končno hitrost. Spet je slabost, da je spojen le s petstopenjskim ročnim menjalnikom, saj bi dodatna prestava gotovo še malce zmanjšala hrup in porabo. Slednja se je na daljši avtocestni turi, ob upoštevanju omejitev seveda, gibala pod desetimi litri, kar pomeni doseg s polnim tankom goriva (75 litrov) okoli 800 kilometrov. Ni slabo, lahko pa bi bilo tudi bolje. In prav tako se novi H-1 odreže na večini področij. Nikjer ni briljanten, je pa dober. Odlično zapolnjuje veliko Hyundaiievo družino in se zna zelo dobro spopasti z zahtevami velike družine. Tudi s ceno. **D**

Novici

MERCEDES-BENZ GLK & ML Tudi Mercedes-Benz se podaja v vse večji razred kompaktnih SUV-vozil. Za modele, ki v imenu nosijo črko G (G, GL in GLK), je značilno, da so oglatih linij. Vendar ta drugačnost od večine vozil v tem razredu zna prepričati marsikoga. Mali SUV se ponaša s sedemstopenjskim samodejnim menjalnikom, spredaj delno električno nastavljivimi sedeži, električnim pomikom stekel in dvopodročno klimatsko napravo. Ker pri Mercedes-Benzu veliko pozornosti namenijo varnosti, se tudi GLK ponaša s celo vrsto elektronskih pomagala za njeno izboljšanje. Do konca leta bo po napovedih uvoznika prodanih 25 vozil, drugo leta pa predvsem po zaslugi ekonomičnejšega motorja že 120. Sočasno je bil predstavljen prenovljeni razred ML, ki je na trgu od leta 2005.

NISSAN MURANO Prvi murano je doživel pri večini zelo dober odziv. Zasluga gre predvsem obliki, ki je bila res privlačna in nekaj posebnega, po drugi strani pa je šlo tudi za prvi urbani športni terenec, kot pravijo pri Nissanu, oziroma za SUV, pri katerem so pomembnejše vozne lastnosti na cesti kot terenu. Druga generacija ohranja izročilo, in ker gre v bistvu le za korenito prenavo, ohranja tudi mere (le v dolžino se je podaljšal za 64 mm). Prav tako je ostala kombinacija šestvaljnega bencinskega motorja in brezstopenjskega menjalnika. Delovna prostornina agregata še vedno znaša 3,5 litra, moč pa je narasla na 188 kW (256 KM). Ob številnih dodelavah (tudi menjalnika) je padla poraba za 1,4, na 10,9 litra v povprečju na 100 km.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odprto:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

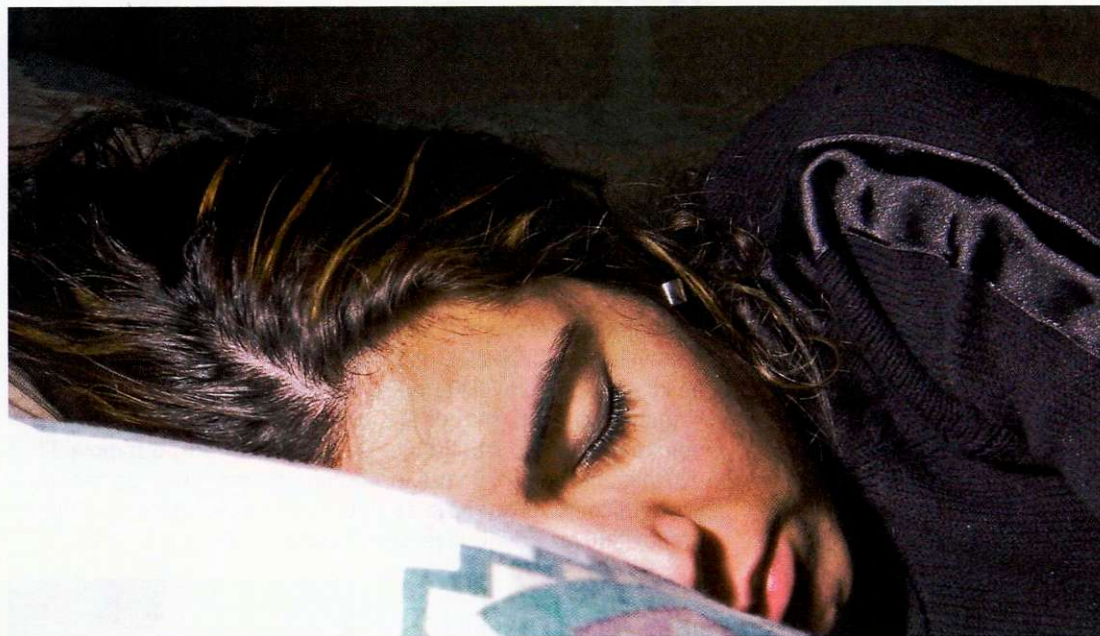
Odprto:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Ko se ne moreš upreti zaspanosti

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Narkolepsija je redka, najverjetneje dedna bolezen, ki bolnikom povzroča hude preglavice, saj so zaspani ob najbolj neprimernih trenutkih dneva. Včasih je to lahko tudi zelo nevarno, saj narkoleptik lahko nenadoma zaspi za volanom.

Večina ljudi z narkolepsijo ima privide in prisluhe, preden zaspijo ali se zbudijo.

Narkolepsija je motnja spanja, ki prizadene približno eno na 2.000 oseb obeh spolov in ras. V Evropi ima to motnjo okrog 200.000 ljudi, pri nas pa je razmeroma redka. Ponavadi se pojavlja v družinah, saj ima 8 do 12 odstotkov bolnikov tudi sorodnike s to boleznijo ali pa jo je imel kateri od prednikov. Žal še niso ugotovili, po kakšnem ključu se narkolepsija deduje. Ta redka motnja spanja, ki je nevrološka in ne psihiatrična bolezen, najpogosteje izbruhne pri najstnikih ali mlajših odraslih, zelo redko v otroštvu. Običajno se pojavi najprej kot čezmerna zaspanost, potem pa se pojavijo tudi drugi simptomi. »Čezmerna dnevna zaspanost se sprva pojavi le v monotonihih situacijah: otroci zaspijo med poukom v šoli ali ob gledanju televizije, odrasli med branjem časopisa ali kot sopotniki v avtomobilu. Kasneje huda zaspanost postane izrazita tudi ob drugih aktivnostih: bolniki lahko

zaspijo na delovnem mestu, med pogovorom, kot vozniki avtomobila, med obrokom ali celo med hojo. Čezmerna dnevna zaspanost je vedno kratka, bolniki zaspijo za kratek čas in se ponavadi po kratkem spanju počutijo bolje,« pravi dr. Leja Dolenc Grošelj, specialistka nevrologije in klinične nevrofiziologije ter voditeljica laboratorija za motnje spanja na Inštitutu za klinično nevrofiziologijo UKC Ljubljana.

Ne len, le zaspan Bolniki imajo poleg napadov čezmerne dnevne zaspanosti še druge simptome: kataplektične napade, paralize ob uspananju in prebujanju ter hipnagogne in hipnopompne halucinacije. »Velikokrat bolnikov z narkolepsijo dlje časa ne prepoznamo in nimajo postavljene pravilne diagnoze. Ne redko so

ocenjeni kot leni, nezainteresirani, celo kot psihiatrični bolniki. Zato imajo lahko že kot otroci težave v šoli, kasneje na delovnem mestu, v domačem in drugem socialnem okolju. Nezdravljena narkolepsija je tudi večkrat vzrok za nesreče v prometu in na delovnem mestu,« meni dr. Dolenc Grošljeva. Narkolepsija je bolezen, ki ljudi spremlja do konca življenja in morajo ves čas jemati zdravila. Ta so navadno učinkovita. Dokler diagnoza ni postavljena, je treba simptome čim bolje spremljati in o njih po-

ročati osebnemu zdravniku, ta pa na podlagi ugotovitev izda napotilo k specialistu somnologu, ki opravi nadaljnje diagnosticiranje. »Če bolnik navaja vse štiri simptome, obstaja zelo velika verjetnost, da ima narkolepsijo. Seveda pa je treba bolnika klinično pregledati na osnovnem otorinolaringološkem in nevrološkem pregledu, po potrebi pa se odločimo tudi za slikovno diagnostiko možganov (CT ali MRI) in druge preiskave. Nato bolnika navadno kratkotrajno hospitaliziramo, za dva dni, v tem času pa naredimo nočno in dnevno poligrafsko snemanje spanja ter genetske preiskave krvi,« razloži zdravnica.

Simptomi Najpogostejši simptom narkolepsije je torej neobvladljiva dnevna zaspanost, ki se pojavi ne glede na to, ali se je bolnik ponoči naspal dovolj ali ne. Pojavi se pri vseh osebah z narkolepsijo, ki zaspijo v času, ko ne smejo spati ali si tega ne želijo: na primer sredi pogovora, med vožnjo z avtomobilom, med delom ali med jedjo. Ko se stanje zaostri, lahko zaspijo tudi v okoliščinah, pri katerih bi morali biti popolnoma budni in zbrani. Napadi dnevnega spanja se pojavijo brez opozorila, tudi večkrat na dan. Stanje deloma omilijo večkratni krajši dremeži. Čezmerna dnevna zaspanost pa je lahko simptom tudi za kakšno drugo bolezen, na primer nočno apnejo oziroma kratko prekinitev dihanja med spanjem, sindrom nemirnih nog ali periodični gibi udov med spanjem, ali idiopatsko hipersomnijo. Da bi zdravnik lahko postavil diagnozo narkolepsije, mora bolnik poročati še o kakšnem drugem simptomu, na primer o katapleksiji, ki je drugi najpogostejši simptom narkolep-

Dr. Leja Dolenc Grošelj, znanstvenica leta

sije in se pojavi pri 60 do 90 odstotkih bolnikov z narkolepsijo. Katapleksija, ki se ponavadi pojavi po pojavu simptomov čezmerne dnevne zaspanosti, je nenadna, kratkotrajna izguba mišične moči, ki se pojavi v povezavi s čustvenim dogodkom, kot so veselje, jeza, presenečenje, zadrega, navdušenje in spolno vzburljenje. Napad katapleksije traja nekaj sekund do nekaj minut, prizadetemu pa klecnejo kolena, začuti šibkost v rokah, obrazne mišice postanejo ohlapne, govorjenje postane nejasno in nerazložno, lahko se zgodi, da bolnik pade po tleh. Ves čas se dogajanja zaveda, a si ne more pomagati. Čeprav je pogostnost kataleptičnih napadov različna: od več napadov dnevno do nekaj napadov na leto, pa ima 75 odstotkov vseh oseb s katapleksijo vsaj en napad na dan. Katapleksija ni smrtno nevarna, padci pa so počasni, zato poškodb praktično ni, bolj kritično je, da negativno vpliva na posameznikovo čustveno zdravje in ohromi njegovo osebno, poklicno in družabno življenje.

Bolniki z narkolepsijo, ki se ne zdravijo, ne smejo voziti.

Halucinacije in paraliza Za ljudi z narkolepsijo je poleg drugega značilno spanje po obrokih, to je pogosto zburjanje sredi noči. Ponavadi ne spijo več kakor zdravi ljudje, saj primanjkljaj spanja

nju (hipnagogne halucinacije) ali ob prebujanju (hipnopompne halucinacije). Največkrat so to grozni, neprijetni prividi ali prisluhi: bolnik vidi, kako po njem leze kakšna žival, in sliši glasove. Podobe, ki so videti zelo resnične in lahko vzbujajo grozo, nastanejo zaradi porušene arhitekture spanja pri narkoleptikih in takojšnjega uspavanja v REM (rapid eye movement) fazo spanja.

Velikokrat bolnikov z narkolepsijo dlje časa ne prepoznamo in jih imamo pogosto za lene ali nezainteresirane.

nadomestijo z dremanjem. Hujša težava, ki se pojavi pri 80 odstotkih oseb z narkolepsijo, so hipnagogne in hipnopompne halucinacije, ki so živa, grdim sanjam podobna doživljanja ob uspava-

Skoraj vsi bolniki z narkolepsijo doživljajo tudi paralize, kratkotrajne onesposobnosti govora ali premikanja ob uspavanju in prebujanju. Stanje ni nevarno, se pa osebe, ki se svoje motnje spa-

nja še ne zavedajo, prestrašijo, še posebej če jo spremljajo halucinacije. Tudi paralize so posledica motene faze REM pri spanju.

Dosmrtno zdravljenje Če bolniki z narkolepsijo redno jemljejo predpisana zdravila in si ustvarijo red pri spanju ter se z zaspanostjo bojujejo s kratkotrajnimi spanji podnevi, si lahko uredijo kakovostno življenje, čeprav simptomov niti z zdravili ni mogoče popolnoma odpraviti. Zdravljenje je sicer odvisno od stopnje posameznikove prizadetosti, za določitev najprimernejšega načina zdravljenja pa je potrebnega nekaj časa. Bolniki z narkolepsijo ne morejo biti poklicni vozniki in opravljati del na višini ali na nezavarovanih objektih. Prav tako nista priporočljiva nočno delo in delo v izmenah. Bolniki z narkolepsijo, ki se ne zdravijo, ne smejo voziti motornih vozil, zdravljenim bolnikom z narkolepsijo pa na podlagi zdravniških priporočil omejijo vožnjo osebnega vozila. **D**

geoplina

slovenska plinska družba

Zanesljiv partner že **30 let**

Načrtno delo se obrestuje

Kristijan Stranščak, foto: NZS/TAKA, arhiv Demokracije

Slovenska nogometna reprezentanca dokazuje, da se načrtno delo na dolgi rok z mladimi nogometaši na koncu vedno izplača ne glede na to, da je po končanem ciklusu naše zlate nogometne vrste zazijala generacijska luknja.

Slovenska nogometna reprezentanca se je v zadnjih tekmah izkazala.

Po odhodu nogometne generacije na čelu z Zlatkom Zahovičem in selektorjem Srečkom Katancem je zavladalo vsesplošno mnenje, da take nogometne pravljice Slovenci ne bomo več doživeli. Večina pa pozablja, da se v ozadju dela z mladimi nogometaši, in prav to kvalitetno delo nam danes daje upanje na novo nogometno pravljico.

Trnova pot do članske vrste
Slovenija znova slavi svoje nogometne junake, ki so na zadnji kvalifikacijski tekmi za svetovno

prvenstvo 2010 v Južni Afriki na Češkem resda nesrečno izgubili, vendar so doslej v kvalifikacijah pokazali dovolj, da jih javnost znova obožuje. Selektorju Matjažu Keku je uspelo oblikovati moštvo, ki znova verjame v uspeh, ki je kakovostno in to dokazuje tudi na igrišču. A pri zaslugah za zdajšnje uspehe naše reprezentance ne smemo izpostavljati samo Matjaža Keka in njegove strokovne ekipe, zaslužni so namreč tudi vsi tisti, ki so posameznim reprezentantom pomagali priti do zdajšnje ravni, denimo starši, sponzorji, agenti,

Trener nogometne ekipe Matjaž Kek

klubske trenerji in ne nazadnje selektorji mladih slovenskih reprezentanc. Slednji so pre pogosto neupravičeno zapostavljeni, saj se mlada reprezentanca ne le pri nas, temveč tudi na tujem, pogosto obravnava pristransko, ne zavedajoč se dejstva, da prav v mladih vrstah poteka kruta selekcija, ki nato izkleše večino poznejših članskih reprezentantov. Tako je recimo že

pred tremi leti tedanji selektor reprezentance do 21 let Branko Zupan približno vedel, kdo so nogometaši, ki se utegnejo v prihodnjih letih prebiti v člansko izbrano vrsto. Konec koncev je tista generacija dosegala zelo dobre rezultate, prebila se je namreč v dodatne kvalifikacije za evropsko prvenstvo leta 2006. Ne nazadnje bila naša uteha v kriznem obdobju članske reprezentance, ki se ji po neuspešnih kvalifikacijah za EP 2004 preprosto ni uspelo več pobrati. Tako se je obetavnim mladcem, ki so dosegli največji uspeh v zgodovini naše reprezentance do 21 let, morala dati priložnost tudi med člani.

Množičen prestop med člane

Slovenska reprezentanca do 21 let je kvalifikacije za EP 2006 v skupini 5, kjer so bile poleg Slovenije še Italija, Norveška, Belorusija, Moldavija in Škotska, s štirimi zmagami, tremi remiji in tremi porazi končala na drugem mestu in se uvrstila v dodatne kvalifikacije. Žreb dodatnih kvalifikacij je našim fantom dodelil najtežjega mogočega nasprotnika – reprezentanco Nizozemske, ki je nato postala evropski prvak. Čeprav je tedanji selektor Branko Zupan v tistem času sestavil najboljšo mogočo reprezentanco, so bili Nizozemci, ki že tradicionalno vzgajajo najboljše mlade nogometaše, potem ko se je prva tekma v Sloveniji končala z izidom 0:0, boljši, zmagali so z 2:0, oba zadetka je dosegel že tedaj odlični Klaas Jan Huntelaar. Da imamo izjemno dobro generacijo mladih nogometašev, se je zavedal že prejšnji selektor slovenske članske reprezentance Branko Oblak in v izbrano vrsto vpoklical kar nekaj fantov iz te generacije, denimo Handanoviča, Jokiča, Iliča in še nekatere, ko pa je selektor-

Radio Krka
106.6 MHz

sko službo nastopil Matjaž Kek, se je spisek nekdanjih članov reprezentance U 21 povečal še za Morca, Burgiča, Stevanoviča, Matiča, Birso, Žinka, Ljubijančiča, Šulerja, Brečka, Vršiča in Dediča. Oblak in Kek sta tako iz reprezentance U 21, ki je igrala kvalifikacije za EP 2006, v člansko izbrano vrsto vpeljala kar 14 nogometašev iz reprezentance

Navijači podpirajo mlade fante.

U 21! To je tudi za nogometno razvite države, kjer vse poteka po načrtu, svojevrsten fenomen.

Reprezentanca pridobila širino

Z omenjenimi mladeniči, ki so se v zadnjih dveh letih razvili v prave nogometne profesionalce in so se dobesedno raztepli po vsej Evropi s trbuhom za kruhom, je slovenska reprezentanca pridobila 'širino'. Nekateri nogometaši iz generacije 2004–2006 zdaj počasi postajajo nosilci igre v reprezentanci, četudi so svojo reprezentančno kariero na članski ravni komajda dobro začeli. Seveda pa to po drugi strani pomeni, da tako množičnega prehoda iz mlade v člansko reprezentanco v prihodnje ne moremo več pričati.

Najboljša slovenska teniška igralka **KATARINA SREBOTNIK** je še enkrat dokazala svojo kakovost v igri dvojic. Skupaj z Japonko **AI SUGIJAMO** je dobila turnir v Linzu, drugi nosilki sta v finalu s 6:4 in 7:5 premagali prvi, Caro Black iz Zimbabveja in Američanko Leizel Huber.

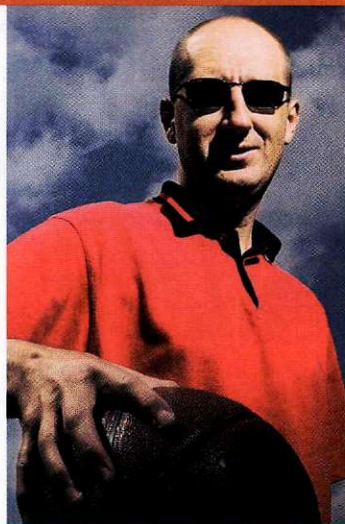
kovati. Konkurenca se zaostrojuje, kar je dobro, mladi bodo morali selektorja prepričati z dobro igro v svojih klubih. Tako bo ostalo, dokler bodo rezultati na zadovoljivi ravni. Če se zgodi, da bo rezultatski trend zašel v negativno smer, bo selektor prisiljen v menjave. Upajmo, da se to ne bo zgodilo in da se bodo generacije v slovenski reprezentanci menjavale po naravni poti. Če bo tako, bodo tudi rezultati zadovoljivi.

Selektor potrebuje zaupanje

Že sam izbor Matjaža Keka za selektorja je sprožil veliko dvomov o pravilnosti odločitve Nogometne zveze Slovenije. Večinsko mnenje je bilo, da Matjaž Kek ni prava odločitev, saj naj bi na selektorsko mesto postavili trenerja z veliko izkušnjami. Večina je pri tem pozabila, da je imel Srečko Katanec, ko je pred leti sedel na to mesto, celo manj izkušenj kot Kek. Po prvih tekmah in prvi sezoni je obstajalo mnenje, da je treba Keka zamenjati z izkušenim selektorjem, saj s povprečnimi rezultati ne moremo in ne smemo biti zadovoljni. No, treba pa je priznati, da je Nogometna zveza Slovenije v tem primeru ohranila mirno kri, ni popustila pritisku javnosti in medijev ter Keka ni zamenjala, kar se je pokazalo za pravilno. Matjaž Kek je odlično nadaljeval začeto delo Brane Oblaka z mladimi slovenskimi nogometaši, ki ne poznajo in ne priznajo podrejenega položaja na igrišču, ampak gredo na vsako tekmo z zmagovito miselnostjo, kar je danes edino pravilno. **D**

Slovenska lokostrelka **NINA VAVTAR** je na EP v 3-D lokostrelstvu v španski Puntii osvojila drugo mesto v slogu golega loka. Na prvenstvu stare celine se je zbralo 160 lokostrelcev in lokostrelk iz 14 držav, ki so se v štirih tekmovalnih dneh izmerili svojo natančnost.

Substanca

Esad Babačić

Tisto, kar si je želel domala vsak pravi ljubitelj slovenskega hokeja, se je, kot kaže, začelo dogajati.

Olimpija je končno našla igro in se začela približevati svojemu dolgoročnemu cilju, osvojitvi osmega mesta, ki še pelje v končnico avstrijskega prvenstva. Seveda gre tu za osnovni načrt, ki pa bo skoraj gotovo presežen. Samo vprašanje časa je bilo, kdaj se bo »tujska legija« povsem unesla in začela rušiti nasprotnike. Vrnitev Todda Elika je očitno preporočila celotno moštvo, saj so se razigrali tudi branilci, ki so dodobra preresetali mrežo Gradca. Akcije so spet bolj podobne lanskim in zdi se, da bomo priče novemu pohodu zmajev, ki imajo resnično veliko srce. Še bolj razveseljivo je dejstvo, da se je vrnila publika, ki očitno ni pozabila svetlih trenutkov iz minule sezone. Sicer pa hokejska tradicija v naši prestolnici nikdar ni bila vprašljiva, zato se kakšnega posebnega osipa med zvestimi privrženci hokejistov Olimpije ni bilo bati. Tudi večinsko mednarodna zasedba ni vzela navijaškega žara, ki je skorajda edinstven v tem delu Evrope. Navijači Olimpije ne delajo razlik med igralci, ki oblečejo dres svetlega kluba, le da so dovolj srčni in borbeni. Odnos do domačih junakov, ki so že dolgo tega dosegli status legend, na eni in prišlekov iz tujine na drugi strani je popolnoma enak. To pa je, kot kaže, všeč tujcem, ki se zelo hitro poistovetijo z novim klubom in okoljem, v katerega so prišli. Nekateri so se celo malce preveč sprostiti, toda tudi to je del hokeja, ki je vse prej kot asketski šport. Po pijanosti navadno pride streznitev, ki je lahko tudi konstruktivna. Očitno so se prvi zvezdniki moštva odločili, da gredo še enkrat od začetka. Vrnitve odpisanih so se razveselili celo jeseniški navijači, ki se zavedajo, da brez zelene nevarnosti ni pravega adrenalina na relaciji Tivoli – Podmežakla. Kot sedaj stojijo stvari, se lahko v tej sezoni nadajamo tudi velikega spopada na domačih tleh. Jeseničani si bodo težko privoščili tako strm padec forme kot pred letom, ko so po frenetičnem začetku popolnoma popustili. Tokrat je moštvo precej bolj kompaktno in zapolnjeno, tako da si česa takega res ne smejo privoščiti. Finale državnega prvenstva je vendarle dogodek, ki daje smisel slovenskemu hokeju, za katerega lahko zdaj z gotovostjo trdimo, da je pravi mali čudež. S takšno infrastrukturo, ob tako majhni bazi igralcev so tovrstni uspehi resnično nekaj izjemnega. Vsega tega pa ne bi bilo brez edinega pravega derbija, ki je še ostal slovenskemu športu. Avstrijska liga je prinesla veliko dobrega za naš hokej, ki pa bi lahko ostal brez prave substance.

Prek kopskega pristanišča so uvažali belo smrt iz Kolumbije.

Dva sta na begu

Bogdan Sajovic, foto: Gregor Pohleven, MNZ

Končana je policijska akcija, v kateri je bila razbita skupina trgovcev s kokainom. Lisice so zaškrtale na zapeljivih trojci osumljenih tihotapcev, dvema pa se je uspelo izogniti prijemu in sta na begu v tujini.

Z aretacijami se je končala večmesečna preiskava o tihotapljenju kokaina iz Kolumbije v Slovenijo. Policisti so pripravili trojico slovenskih državljanov, dva osumljenca, eden je Slovenec, eden pa Kolumbijec, sta še vedno na begu. Triindvajsetega junija letos so cariniki Luke Koper in člani kopske mobilne enote preiskali dva sumljiva zabojnika, ki sta v Koper prispela 20. junija 2008 na ladji Jork Valiant. Tovor je potoval iz Barranquile v Kolumbiji do Kingstona na Jamajki, od tam pa prek izraelske Haife z ladjo Jork Valiant do Kopra. V zabojnikih je bilo lepilo za keramiko, prejemnik blaga pa je bil samostojni podjetnik z območja Murske Sobote. Med 3.217 vrečami z lepilom so bile tudi na pogled povsem enake vreče, vendar lažje od drugih in od teže, napisane na embalaži. To je bilo sumljivo, zato so v preiskavo vključili kri-

minalistično policijo. Kriminalisti so za analizo prevzeli 4 lažje vreče blaga in izkazalo se je, da je v njih prašnata zmes lepila in kokaina. V dveh zabojnikih so našli 50 vreč s sumljivo vsebino, težkih 205,32 kilograma. Po podatkih Centra za forenzične raziskave Generalne policijske uprave je bila povprečna koncentracija 30-odstotna, kar pomeni, da bi iz celotne zasežene količine lahko pridobili 72 kilogramov kokaina. Njegova vrednost bi bila med 2,5 in 4,3 milijona evrov. To je bil eden večjih letošnjih zasegov bele smrti v Evropi, še vedno pa

precej skromen v primerjavi z Južno Ameriko. Pred dnevi so namreč na poti iz Kolumbije (ki pridelala skoraj dve tretjini kokaina) proti trgu v Združenih državah Amerike zasegli deset ton mamila, vrednega dobrih 120 milijonov evrov.

Trije prijeti, dva na begu Na podlagi dokazov so policisti dobili potrebna dovoljenja za uporabo posebnih metod preiskovanja. Odkrili so, da je prejemnik tovora, samostojni podjetnik Ljubiša Aleksić, poravnal stroške špedicije in naročil skladiščenje tovora na mariborskem območju. Triinpetdesletni Aleksić, delal naj bi skupaj s svojim 21-letnim sinom Dejanom, je septembra objavil navidezen oglas za prodajo blaga, na katerega

se je verjetno po poprejšnjem dogovoru oglašil 39-letni Ljubljčan Vid Pavšek. Preiskava je pokazala, da je bil v zadevo vmešan še 37-letni Matevž Jenko iz Ljubljane, ki je bil v zadnjem desetletju že večkrat obravnavan in tudi zaprt v Sloveniji in na Hrvaškem, vedno pa v povezavi s tihotapljenjem večjih količin mamil; eksotiko šopku slovenskih prekupčevalcev je dodal 33-letni Kolumbijec.

Pred dnevi so policisti končno presodili, da so zbrali dovolj dokazov, zato so akcijo sklenili z aretacijami. Kolumbijcu in Jenku se je uspelo izmuzniti možem postavbe in se verjetno skrivata nekje v tujini, seveda pa je za njima razpisana tiralica. Preostale tri so pripeljali h kopskemu sodniku. Ta je Pavška do sojenja poslal za rešetke, Dejan Aleksić bo do sojenja v hišnem priporu, medtem ko se bo njegov oče Ljubiša branil s prostosti. **D**

Policisti so pripravili trojico slovenskih državljanov.

Vsakega nekaj

Koprčan je na drobno trgoval z mamili. Imel je širok spekter ponudbe – od heroina, kokaina do hašiša in metadona.

Možje postave so v Kopru pred dnevi dobili namig, da tamkajšnji občan prekupčuje z mamili. Na drobno sicer, a vendarle. Zaradi tega so sklenili, da možakarja, gre za 45-letnika, vzamejo pod drobnogled. Kriminalistom ni vzelo prav veliko časa, da so prišli do dokazov, da je omenjeni Koprčan 22-letnemu mladeniču iz okolice Kopra prodal manjšo količino heroina in kokaina. Opremljeni s prvim dokazom so se podali k sodniku in ta je odobril preiskavo stanovanja osumljenega trgovca z mamili. Policisti so se na hišno preiskavo podali dobro opremljeni, med drugim so imeli službenega psa, izšolanega za odkrivanje mamil. Koprčan je odjemalcem zagotavljal bogato

ponudbo na drobno, kar dokazuje digitalna tehtnica, s katero je tehtal odmerke. Heroina je imel na »zalogi« triinpetdeset gramov, kokaina pa mu je že skoraj zmanjkalo, saj je imel le še desetinko grama. Obnoviti bi moral tudi zalogo hašiša, saj mu je ostala za odjemalce le polovica grama, omame željnim pa bi lahko postregel tudi z metadonom, ki ga je imel petnajst mililitrov. A tudi te skromne količine zaseženih mamil so bile dovolj jasen dokaz, da Koprčan veselo trguje z mamili, zato je preiskovalni sodnik zanj odredil pripor. Mimogrede so mu v stanovanju zasegli še petindvajset nabojev kalibra 7,65 milimetra, zaradi katerih se bo še posebej srečal s sodnikom. B. S.

OSMOJENA ŠOLA V Mariboru so se prostovoljni gasilci pridružili poklicnim kolegom in družno so odbrzeli proti osnovni šoli na Cankarjevi ulici. Pred šolo so namreč iz dveh zabojnikov, enega kovinskega in enega plastičnega, švigali plameni in ogrožali tudi stavbo. Preden so požar pogasili, je ogenj precej poškodoval fasado šole, počilo pa je tudi okno. Poteka preiskava, katerega razjarjenega smrkavega gverilca je ime ulice spodbudilo, da je po zgledu hlapca Jerneja posegel po ognju, da bi poiskal namišljeno pravico. Povračilo škode, ki so jo povzročili ognjeni zublji, in seveda stroški intervencije gasilcev, nikakor ne bo poceni.

OBOROŽIL SE JE Majajoče se svetovno gospodarstvo in temni glasovi prerokov nesreče, ki napovedujejo zlom zahodnega imperija, so očitno spodbudili občana Ormoža, da se je začel pripravljati na nastop temnega obdobja. 51-letni možakar se je tako začel zalagati z orožjem in s strelivom, seveda pa je to počel mimo zakona, se pravi brez ustreznih dovoljenj. To je prišlo na uho tudi lokalnim policistom, zato so se napotili do možakovega bivališča ter ustrezno opremljeni z dovoljenji pristojnega sodišča opravili hišno preiskavo. Zasegli so dve puški in dve pištoли, petinpetdeset nabojev različnih kalibrov ter pripomočke za izdelavo streliva na domu.

14. Gala koncert Radia Ognjišče za vso družino

Moje pesmi moje sanje

16. november 2008 ob 15h in 19h
Cankarjev dom

Prijazno povabljeni!

**Rezervacija vstopnic
na 01/512-11-26.**

RADIO OGNJIŠČE

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava
03-56-57-150

trgovina
EVJ Center Kisovec
03-56-71-234

storitve
03-56-57-150

- > elektroinstalacije
- > strojne instalacije
- > geodetske storitve
- > daljinsko ogrevanje na lesno biomaso
- > kabelsko komunikacijski sistemi
- > trgovine EVJ Center
- > delovni stroji in nizke gradnje
- > bar Sedmica

lokalna televizija ETV

etv.elektroprom.si
komercialna:
03-56-57-158
uredništvo:
03-56-57-177

radio velenje

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Erazmve sočne ...

Erazem B. Pintar je v prvi vrsti izjemno uspešen podjetnik, vendar še bolj kot po tem slovi po velikem številu lepih in privlačnih ljubic. Bilo naj bi jih precej več kot njegovih sočnih kolumnen. Erazem, ki veliko prostega časa preživi v zraku (v svojem ultralahkem letalu), na morju (na svoji barki) ali pa v postelji z lepoticco, bo počasi spet začel prireditelj legendarne družabne večere.

Veliko kolumnen, še več ljubic ...

Tovrstna druženja prireja v zimskem času že sedem let. Doslej so takšni večeri pomenili vsakotedensko prijetno druženje ob dobri hrani, pijači, v savni, džakuziju, tajski masaži, ob kaminu, po novem pa naj bi bili razbiti na dva dela. En del bo namenjen širšemu krogu prijateljev, eden pa bo zelo zaprtega tipa in tematsko obarvan. Seveda tudi letos v njegovi razkošni hiši ne bo manjkalo privlačnih deklet, brez katerih živahni gospod Pintar očitno ne more oziroma noče. Nekateri imajo težave že z eno samo družico, Erazem pa s tem očitno nima težav. Telefonske številke že vrsto let ni zamenjal, kar pomeni, da očitno zna z ženskami celo takrat, ko postanejo nekdanje ... »Samo ljudje, ki nekaj skrivajo, mutijo in goljufajo, menjajo številke,« se pošali, »meni pa tega ni treba, saj me nihče

ne nadleguje. Nihče me ne kliče, če si tega ne želim.« Čeprav velja Erazem za hedonista, ki zna uživati v seksu, hrani, pijači, cigarah, slovi tudi kot hiperaktiven človek. Poleg poslovnega in predavateljskega dela, ukvarjanja z glasbo in s športom že od leta 2005 redno piše sočne kolumne. Doslej so jih objavili 175, zaradi njih pa tedensko prejme najmanj sto elektronskih pisem. Prav zaradi odmevnosti bo še letos izdal knjigo, v kateri bo objavil svojih prvih sto kolumnen. Mimogrede, ta lepa številka pa menda še zdaleč ne dosega števila punc, ki so mu grele posteljo.

Ritem duha 2008

Maribor je v soboto, 18. oktobra, že sedmič gostil festival Ritem duha, katerega prizorišče je bilo tokrat v novi športni dvorani škofijske gimnazije. V tekmovalnem delu se je tokrat pomerilo deset izvajalcev, organizatorja festivala, Salezijanski mladinski center Maribor in Radio Ognjišče (ki je prireditev neposredno prenašal), pa sta skupaj z generalnim pokroviteljem (Krekova družba, d. o. o. - Krekovi skladi) podelila tri nagrade, in sicer nagrado strokovne žirije, nagrado občinstva in nagrado za najboljše besedilo. Nagrado občinstva je osvojila Manca Smolič, ki je dobila tudi nagrado za najboljše besedilo, katerega avtor

Skupina Tvoj glas je zmagala že tretjič.

je Leon Oblak. Strokovna žirija, ki so jo sestavljali Eva Černe, p. Janez Ferlež, Irena Vrčkovnik, Grega Sulejmanovič, Gregor Strajnar (alias Odklopleni Grega) in Marjan Bunič, je za zmagovalca razglasila skupino Tvoj glas, in sicer za skladbo »Hočem«. Omenjena skupina je tako na festivalu Ritem duha že tretjič zmagala, prvič pred štirimi leti, drugič pa pred dvema letoma. Poleg skupine Tvoj glas in Mance Smolič so v tekmovalnem delu festivala nastopili še Vili Brandt & MunchMellow, Svetnik, Judita, Miran Juvan, Kažipot!, Mateja Kališnik, Projekt Canta! in Tina Gačnik-Tiana. V prostem programu sta nastopila Timothy Hall in dekliski tercet Trinitas. Prireditev, ki jo je posnela TV Slovenija in si jo bo na malih zaslonih mogoče ogledati predvidoma 1. novembra, je povezoval Jure Sešek. G. B.

Strah in trepet

Kjerkoli se zadnje čase pojavi Michael Jackson, povzroča preglavice. Plastičen in nešetokrat popravljen kralj popa si je nedavno v Las Vegasu našel nov dom. Izbral si je vilo nasproti šole. Vse bi bilo lepo in prav, če ga pred časom ne bi bremenile številne obtožnice o zlorabi otrok. Ko so starši izvedeli, da lahko nekoliko

S svojim videzom vzbuja paniko in povzroča strah.

čudaški zvezdnik vsak dan opazuje otroke, so se ustrašili in tako naredili pravo paniko v šoli. Jackson še ni komentiral govoric in mnenja staršev, toda malo verjetno je, da bi se večkrat popravljeni zvezdnik kar sam od sebe pojavil pred šolo ali svojo vilo, saj je preveč paranoičen, prav tako pa je vedno obdan z varnostniki.

Še ena umazana ločitev

Nedavno je v rumeni tisk prišla novica o ločitvi Madonne in Guya Ritchieja, a ljudi pravzaprav ni pretirano šokirala. O njunih zakonskih težavah se je namreč že dolgo govorilo ... Le teden dni po naznanilu, da je zakona konec, pa tabloidi že poročajo o tem, da ima Guy Ritchie novo, mlajšo spremljevalko. Ritchie naj bi se bil zapletel v razmerje z 31-letno britansko igralko Kelly

Pevka naj bi bila moža večkrat tudi fizično napadla.

Reilly, eno od zvezdnic svojega novega projekta Sherlock Holmes. Le tri dni po tem, ko sta z Madonno sporočila, da se ločujeta, naj bi bil Ritchie svojega voznika poslal na svoj razkošni dom v Londonu, od koder mu je prinesel prtljago za prenočitev v bližnjem hotelu Chatham, kjer je bivala Reilly. Novice o novi ženski v Ritchiejem življenju ne presenečajo preveč,

saj se iz dneva v dan pojavljajo novosti o krutosti in nezvestobi v zakonu nekdanjega »sanjskega para«, ki je bil skupaj sedem let. 50-letna Madonna, ki ji mediji pripisujejo razmerje z igralcem bejzbola Alexom Rodriguezom, naj bi deset let mlajšega Ritchieja ves čas poniževala in mu očitala, da bi se morala poročiti z močnejšim, inteligentnejšim in ambicioznejšim moškim.

Skupni nagradni sklad:
150.000 €

Nagradno žrebanje

15.9.-12.11.2008

Ne potrebujemo 500 besed, da bi ga opisali, ker je preprosto čudovit. Je eleganten in športen, diši po klasiki in je istočasno sodoben, je divji in romantičen.

S sodelovanjem v nagradni igri je novi Fiat 500 lahko predvsem vaš! Sodelovati je enostavno. Če boste v času nagradne igre katerikoli dan v tednu igrali na igralnih avtomatih, boste prejeli kupone, s katerimi boste lahko sodelovali v srednjih žrebanjih ob 23. uri, izmenično v Perli in Parku.

Ob vsakem tretjem obisku boste prejeli tudi kupon Postrgaj in zadeni, s katerim boste lahko osvojili lepe nagrade, med njimi je tudi navigacija Garmin.

Nagrade tedenskih žrebanj:

1. nagrada: **Fiat 500 1.2 pop**
2. nagrada: **2.000 €**
3. nagrada: **1.000 €**

Sredina žrebanja ob 23. uri:

24. 9. - Park	22. 10. - Park
1. 10. - Perla	29. 10. - Perla
8. 10. - Park	5. 11. - Park
15. 10. - Perla	12. 11. - Perla

www.hit.si

park
CASINÒ & HOTEL
hit stars

perla
CASINÒ & HOTEL
hit stars

**Win
a
Fiat 500**

nagradna žrebanja

22. 9. - 27. 11. 2008

Žrebanja: vsak četrtek ob 23. uri

Nagrade četrtkovih žrebanj:

1. nagrada:
jackpot do 2.000 € (kolo sreče)
2. nagrada:
večerja v vrednosti 40 €

Nagrade finalnega žrebanja, 27. 11. 2008:

1. nagrada:
Fiat 500 1.2 Pop
2. nagrada:
1.000 € v žetonih za igro ali vrednostni listič
3. & 4. nagrada:
vavčer za 2 osebi za 2 dni (polpenzion) v enem izmed Hitovih hotelov
5. - 8. nagrada:
100 € v žetonih za igro ali vrednostni listič

*Za vsak obisk od ponedeljka do četrтка, od 7. do 23. ure, in za določene dobitke na igralnih mizah in avtomatih, vam podarimo kupon za katerokoli nagradno žrebanje.

Korona, Casinò & Hotel
Vršiška 23, Kranjska Gora
t 04 58 78 000
marketing.korona@hit.si

www.hit.si

KORONA
CASINÒ & HOTEL
hit stars

Trenja po kraljevsko

Magični gledalec

Pa smo jo dočakali. Njeno veličanstvo namreč. Britanska kraljica je Slovence dvignila na noge podobno kot v času, ko so državniki obiskovali maršala Tita.

Kljub temu pa moram priznati, da me obisk britanske kraljice Elizabete II., v katere službi (seveda na filmskih platinah) deluje agent 007, ni posebej očaral. Vsaj ne tako kot pred devetimi leti obisk tedanjega ameriškega predsednika Billa Clintona ali dve leti kasneje srečanje njegovega naslednika Busha s tedanjim ruskim kolegom Vladimirjem Putinom, da obeh obiskov papeža Janeza Pavla II. sploh ne omenjam. Še dobro se spomnim, kako se je leta 1999 Bill Clinton v tedaj deževni Ljubljani kar mimo protokola zrinil do ljudi in se z njimi rokoval. Zato me razni protokolarni spodrsaljki, ki smo jih videli na malih zaslonih, niso spravili v obup, izjema je morda gesta predsednika države Danila Türka, ki je očitno preveč okretno kraljico z roko ustavil. Moram pa zapisati, da so se naše dame zelo potrudile in se večinoma primerno uredile, al' lepše od Urške bilo ni nobene ...

Nenavaden izbor gostov na večerji z britansko kraljico in s slovenskim predsednikom pa je bil očitno dovolj velik izziv za oddajo Trenja. Debata se je vrtela okrog vprašanja, ali si slovenski predsednik zasluži rezidenco ali ne. Javno mnenje je s pičlo večino presodilo, da si jo zasluži, toda rezultat 55:45 je očitno jasno znamenje, da je boljše počakati in ne pretiravati z razkošjem. Rezidenco bi moral po mojem mnenju predsednik države – kdor koli že je – dobiti že zdavnaj. Presenetilo pa me je, da so vsi gostje v oddaji imeli na svoj način prav, čeprav so se tu in tam bodli med seboj. Ekonomist Rado Pezdir je tako rekoč stalni gost v oddaji, s svojim načinom govora pa me precej spominja na dozdašnjega obrambnega ministra Karla Erjavca, ki je za Pezdirja sicer vzorčen primer socialista, saj vodi upokojensko stranko. Najbolj »tečen« v oddaji je bil etnolog Damjan Ovsec. Moram

reči, da sem se z njim kar strinjal, podobno kot z Branetom Kastelicem, ki je bil tokrat bolj umirjen kot pri poročanju s Tromostovja, kjer so se mu očitno šibile noge. Še najslabše sta jo v Trenjih odnesla Bernarda Jeklin, ki je v svoji prizadetosti, ker ni bila povabljenka na večerjo s kraljico, očitno pregorela, in podjetnik Joc Pečecnik, ki je vse predsednikove odločitve, tudi glede povabljenec na večerjo, nekritično branil, češ, predsednik že ve, zakaj je povabil tudi razvpitega nekdanjega poslanca Milana M. Cvikla. To me spominja na neke druge čase, na tiste, ko nismo smeli oblastnikom niti mezinca pokazati (kaj šele iztegnje-

nega sredinca), češ, oni že vedo, kaj delajo. Dokončno mi je v tudi postalo jasno, zakaj je Pečecnik priredil veliko zabavo 21. septembra za SD, Milana Kučana in Zorana Jankovića.

Da je bilo v zadnjem času kar veliko znanih Slovencev užaljenih, ni dvoma. Mednje zagotovo sodi tudi Sašo Hribar, ki se zadnje čase kar otepa intervjujev, kot nekakšen disident, ki mu vodstvo RTV Slovenija greni življenje. Prav škoda, kajti s tem dokazuje, da ni nič boljši od užaljenega urednika t. i. desnega tednika. Le da s slednjim nihče ne dela intervjujev. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Ne pričakujte preveč kakšne pomoči od zunaj – saj veste, da imajo vsi svoje skrbi. Če ne boste dobro premislili, se utegne zgoditi, da vam bo ob najbolj nepravem trenutku prekipelo in boste izrekli kaj, kar boste obžalovali.

Bik
21.4.-21.5.

Prepričajte se, da ni tako hudo, kakor si mislite. Pregled pri zdravniku vas bo sicer nekaj stal, a se boste potem lahko pomirili. Konec tedna bo zaznamovan z lepim jesenskim sprehodom v naravo.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Sedeti za delovno mizo, medtem ko zunaj vabljivo sije sonce, ni prijetno. Je pa zelo nujno, ker je to vaša služba. Potrpeti boste morali do prvega prostega dne, za veliko večino bo to sobota.

Rak
22.6.-21.7.

Glede večjih nakupov boste dobro premislili, saj se vam bo obrestovalo, če se jih boste lotili po vrsti. Delo vas bo počakalo, čeprav boste upali, da ga bo kdo opravil namesto vas. Konec tedna bo razburljiv.

Lev
22.7.-21.8.

Ježili se boste, a ne bo dosti pomagalo. Bodite pripravljeni, da se bodo tudi drugi uježili na vas, ker ves čas ponavljate ene in iste napake. Ne bodite preveč ostri do svojih domačih, raje malo omilite nastali položaj.

Devica
22.8.-21.9.

Začetek tedna bo umirjen, nato pa se bodo stvari v službi začele spet zapletati. A samo do te mere, da boste morali uvesti varčevalne ukrepe. Poskrbite za to, da boste imeli vsaj doma manj skrbi kot ponavadi.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Sprejmite veliko odgovornost, ki vam jo ponujajo, in se odpravite na službeno pot. Tako si boste pridobili kar precej točk pri vaših nadrejenih. Ti vas bodo nagradili na način, ki vam je najbolj všeč.

Škorpion
23.10.-21.11.

Počitek vam izjemno dobro dene, saj le tako lahko veste, kako zelo utrujeni ste bili. Obremenjenost bo popustila in lahko se boste spet razživele v pogovoru s svojimi prijatelji. Veliko vam pomeni, da se vas nekateri dobro spominjajo.

Strelec
22.11.-20.12.

Imeli boste občutek, da ima vsaka najmanjša malenkost prednost pred vami in vašimi potrebami, in se zaradi tega tudi krepko razjezili. Naj vam bo v razmislek, ali želite to prenašati celo življenje.

Kozorog
21.12.-19.1.

Kmalu boste imeli določene osebe vrh glave. Pokazali ji boste vrata, kar bo edino pravilno. Velikodušnost se namreč konča tam, kjer se začne izkoriščanje. V veliko pomoč vam bo neki sorodnik.

Vodnar
20.1.-18.2.

Vodnarji, ki iščete zaposlitev, boste imeli ta teden zelo veliko dobrih priložnosti. Poskrbeti boste morali, da vam ne uidejo med prsti zaradi kakšne nepredvidne izjave. Preverite, ali je za vas ta služba res tako pomembna.

Ribi
19.2.-20.3.

Kmalu se bo za vas začelo eno najlepših obdobij življenja, še posebej za tiste ribe, ki ste samske in iščete življenjskega sopotnika. V večini primerov se o ljudeh ne zmotite, zato le pogumno v zvezo.

RADIJSKI PROGRAM
ZA SLOVENSKO
MANJŠINO
V SLOVENIJI

www.radiodur.si

103,4 104,1 107,4

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradsna igra Adrie Airways:
2 x povratna vozovnica!*
Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na www.adria.si ali pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: JOZE BERDON	GESLO	JANŠEVA PRIMORSKA POSLANKA	LARA BARUČA	RUSKA IN SRBSKA HELENA	DENAR ZA NEZAKON-SKEGA OTROKA	ŽELEZOV OKSID
PRIDELO-VALEC VELIKIH GLAV						
NAŠA ŠPORTNA PADALKA (IRENA)						
PRITR-DILNICA			TUJE ŽEN-SKO IME			
			VERSKA HVALNICA			
ENAKO-MERNO ZAPOREDJE						ANGLEŠKA DOLŽINSKA MERA
? FRIDERIK BARAGA						
PREKUP-ČEVANJE						

DEMOKRACIJA	FOTELJ	OPERNI PEVEC IZ ARGENTINE	SKANDI-NAVSKI DROBIŽ	KRŠČANSKI SIMBOL	IVAN SIVEC	DEMOKRACIJA	OPERNA PEVKA					
							STRITAR PEPE					
PRIMORSKI SVALJKI						PISATELJ ZIDAR					TREMOLO PRECEJ	
						DRUŽINA OPIC					SVOBODEN PLEMIC	
RODBINA TURJACANI									VPOGLED			
									TEPČEK (LJUDSKO)			
VRHNJE OBLACILO INDIJK					RAZKOŠNO STANOVANJE							HOMERJEV EP O TROJANSKI VOJNI
					VNETJE ŠARENICE							ŠPORTNIK V RINGU
LILI NOVY			VPREŽNA ŽIVAL							GUGLJAJ		
			EDO TORKAR							NAŠ PESNIK (DRAGOTIN)		
SKANDI-NAVSKO MOSKO IME				RAFKO IRGOLIČ			TIPKALNIK					
				ROMULOV BRAT								
MEHKA KOVINA						ANDREJ JEMEC			HOKEJIST OLIMPIJE (TODD)			
						PISANI LIST			KURIR			
JURE SESEK			POSTOPNOST								ANTON STRES	
			URŠKA HROVAT								UNITED STATES	
LAHKA KOVINA								GLASBENA SKLADBA				
SOSED SLOVAKA				MOČI								GOZDNI DELAVEC

Rešitev prejšnje križanke

SULTAN, ESKIMI, LT, NEK, ANKER, PAVLIN, IR, OČE, RMAN, VZGIB, GAD, JANEZ JANŠA, ANA, ALAVA, KAUZER, VIME, RACMAN, PO, IJ, REA, BRATUŽ, LEKARNICE, ČAČA, USA, VIHARNICE, NESNICA, KOCELJ, JN, ANAN, UČENJE

Nagrajenca 42. številke

1. nagrada: **FRANJA KOVAČ**
Doblička gora 14/b, 8340 Črnomelj

2. nagrada: **LOVRO INKRET**
Vojkova cesta 4, 1000 Ljubljana

Dobitnikom čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljejo fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagradi

1. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Dunaj

2. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Zürich

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradsno križanko izrežite in najpozneje do 6. 11. 2008 pošljite na naš naslov:

Demokracija, Mivka 25, 1000 Ljubljana, s pripisom "Nagradsna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **27.10.1539** je bil v Kostajnici ubit vojaški poveljnik in kranjski deželni glavar Ivan Kacijanar, ki je kranjskim četam poveljeval v boju proti Turkom.
- > **27.10.1864** se je rodil pionir slovenskega filma Karol Grossmann.
- > **27.10.1970** sta Slovenija in Hrvaška podpisali sporazum o skupni graditvi Jedrske elektrarne Krško. Popolno obratovanje je steklo avgusta 1982.
- > **28.10.1911** se je v Rutu rodil kmet Simon Kos, pripadnik organizacije TIGR. Ustrelili so ga Opčinah, 5. decembra 1941.
- > **28.10.1915** se je Hrvaško-slovenski klub na sestanku v Mariboru zavzel za hrvaško-slovensko državno združitev v okviru monarhije.
- > **29.10.1918** je v Ljubljani slovenski Narodni svet razglasil odcepitev Slovenije od avstrijske monarhije in vključitev v Državo SHS. Istega dne so podobno naredili tudi v Zagrebu.
- > **29.10.1998** je slovensko ustavno sodišče izdalo odločbo, s katero je razsodilo, da je bil na referendumu 8. decembra 1996 izglasovan večinski dvokrožni volilni sistem. Ker državni zbor ni izpolnil odločbe sodišča, so postale po volitvah najpomembnejše manjše stranke ...
- > **30.10.1922** se je začel pohod črnosrajčnikov Benita Mussolinija na Rim. Naslednji dan je postal Mussolini predsednik italijanske vlade.
- > **31.10.1918** je avstrijsko poveljstvo Narodnemu svetu v Zagrebu izročilo vso avstrijsko mornarico in utrdbe v Puli, Kotorju, Šibeniku, na Reki in v Trstu.
- > **31.10.1918** je pokrajinski odsek Narodnega sveta prevzel oblast v Gorici.
- > **1.11.1541** je papež Pavel III. odkril Michelangelovo fresko Poslednja sodba.
- > **1.11.1901** se je v Žejah pri Postojni rodil kmet Ivan Vadnal, pripadnik organizacije 'I'GR. Ustreljen je bil na Opčinah, 15. decembra 1941.
- > **1.11.1918** je letalec ljubljanske eskadrilje Mirko Plehan iz hangarja na celovškem vojaškem letališču »odpeljal« letalo, priletel nad Kranj in v Šiški pri Ljubljani pristal na domačem travniku. Tako je postal prvi slovenski in jugoslovanski vojni pilot.
- > **1.11.1918** je major Rudolf Maister z okoli 150 prostovoljci prevzel poveljstvo nad Mariborom in okolico.
- > **1.11.1990** je mesto načelnika SDV prevzel Miha Brejc in jo reorganiziral.
- > **1.11.1993** je začel veljati maastrichtski sporazum o ustanovitvi Evropske unije.
- > **2.11.1989** je bila ustanovljena stranka Slovenski krščanski demokrati. Leta 2000 se je združila s Slovensko ljudsko stranko in tako praktično izginila s političnega prizorišča.

POGLED NAZAJ (OD 27. 10. DO 3. 11.)

Niccolo Paganini

Italijanski violinski virtuoz Niccolo Paganini se je rodil **27. oktobra 1782**. Na vrhuncu svoje slave je na koncertih doživel frenetično navdušenje publike. Priznavajo mu naziv največjega virtuozna na violini vseh časov. S svojim načinom igranja je vplival na slog violinske glasbe in obogatil tehniko igranja. Znan je tudi kot skladatelj, saj so njegove teme uporabili takšni skladatelji, kot so bili Schumann, Liszt, Brahms in Blacher.

Že v mladosti je osvajal občinstvo z izrednim igranjem, ko pa je bil star 24 let, je presenetil z igranjem samo na eno struno. Kmalu se je okoli tega spletla legenda. O Paganiniju so pisali, da je prodal dušo hudiču. Zaradi neuslišane ljubezni naj bi bil ubil svoje dekle in bil obsojen na 15 let ječe. V ječi naj bi bil tako dolgo igral na violino, da so mu popokale strune in mu je ostala ena sama. Tako naj bi bil prisiljen začeti igrati na eno struno.

Virtuoz Paganini si je privoščil marsikaj, kar se ni ujemalo z navadami. Mirno je kadil tudi v navzočnosti velikih dam. Ko ga je ena vljudno opozorila na to, je odgovoril: »Madam, kjer so angeli, morajo biti tudi oblaki.«

Prenavljanje komunistov

27. oktobra 1990 je imela v Novi Gorici svoj zadnji kongres ZKS. Hkrati je bil to prvi kongres Stranke demokratične prenove, v kar se je ZKS tedaj preimenovala. Ciril Ribičič, ki je bil vnovič izvoljen za predsednika, jo je opredelil kot socialdemokratsko stranko, ker se je namesto za zamenjavo nelastninskega koncepta zavzemala za pluralizem lastnine, namesto za revolucijo se je zavzemala za postopno reformo in namesto za diktaturo proletariata za parlamentarno demokracijo.

ZKS-SDP (Zveza komunistov Slovenije – Stranka demokratične prenove) je bila po volitvah v nekakšni izolaciji, saj sta se je izogibali tudi preostali dve opozicijski stranki, ki sta nastali iz družbenopolitičnih organizacij, Socialistična stranka Slovenije (SSS) in Liberalna demokratska stranka (LDS). Ker z njima ni mogla sklepati dolgoročnejših dogovorov, je sama oblikovala tako imenovano vlado v senci, ki jo je vodil Emil Milan Pintar, vendar pa ta »vlada« v družbenih dogajanjih praktično ni odigrala resnejše vloge. Stranka je kasneje, po še nekaj preimenovanjih, prevzela naziv Socialni demokrati (SD).

Zveza Slovencev

V Gornjem Seniku so **27. oktobra 1990** ustanovili Zvezo Slovencev na Madžarskem.

S tem so porabski Slovenci prvič v zgodovini dobili samostojno narodnopolitično organizacijo. Ob njeni ustanovitvi so predstavniki porabskih Slovencev ugotavljali, da so najbolj žgoči problemi usoda maternega jezika, položaj šolstva in gospodarska brezizhodnost v zaprtem kotu ob tromeji.

Madžarski Slovenci so zahtevali večje razumevanje večinskega naroda za njihove posebne probleme, ki jih je povzročila dolgoletna popolna zapora tega območja.

Zahtevali so tudi takojšnje odprtje mejnega prehoda Gornji Senik -Martinje in obnovitev prometne povezave s Prekmurjem.

14. februarja 1991 je izšla prva številka štirinajstdnevnikar Porabje, glasila Zveze Slovencev na Madžarskem.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 42/71

Znova blokiran zakon (2)

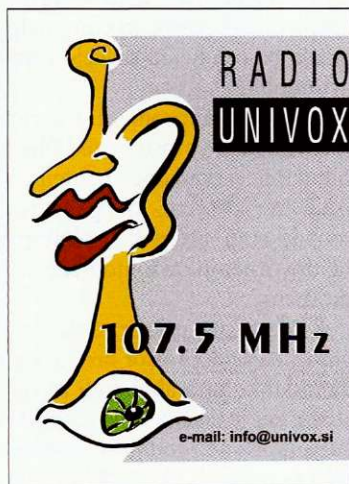
Mag. Francu Žnidaršiču se zahvaljujem za njegov odgovor. To je dobro in pohvalno.

Toda že vaš prvi stavek, g. Žnidaršič, opozarja na to, da govorite o eni sami resnici, ki je trdno zasidrana v vaši posesti, in da tu ni popuščanja. Še dobro se niste razpisali, ste me že obsodili, da lažem. Nikjer pa niste razčlenili in utemeljili mojih neresničnih navedb in tako pokazali bralcem navedbe z mote. Iz povsem pragmatičnih razlogov vas želim spomniti na nekatere odgovore, ki bi jih bili kot visoki državni funkcionar dolžni pojasniti, pa jih niste.

Pravite, da ni ovire, da bi status žrtve vojnega nasilja po tem zakonu dobili tudi otroci pobitih staršev katere koli strani. Namesto pojasnila ste zapisali očitek, da tega ne vem. Če res ni bilo nobenih ovir za sprejetje omenjenega zakona, zakaj so takrat otroci, danes odrasli državljani še vedno brez kakršne koli odškodnine? Če ni bilo, kot pravite, politične volje, kdo je bil torej tisti, ki je oviral sprejetje dopolnil zakona? Vi osebno ste bili najprej državni sekretar in ste imeli dominantno moč o tem odločati. Sedaj pa odgovornost za zamudo pripisujete strankama SDS in NSi. (Ti dve stranki sta za pridobitev statusa žrtve predlagali ugotovitev krivde za vsakega udeleženca posebej.)

Pogrešam naslednja vaša pojasnila: V kolikšni meri so otroci žrtev nesprejetega zakona krivi za odločitve svojih staršev? Je po vaši oceni pomembno, kdo je starše ustrelil? Je za vas sploh tragedija, če otrok sredi vojne izgubi starše? Kaj ni ugotavljanje, kdo je pobil starše nedolžnih otrok, običajna politizacija na račun otrok? Kako naj pojasnim Mariji Benčina iz Štalcerjev, da ji tudi simbolična pozornost in uteha s strani države ne pripada samo zato, ker so njene partizanske starše v zmoti pobili partizani?

G. Franc Žnidaršič je v svojem odgovoru napisal, da je politična odgovornost za čas druge svetovne vojne na naših tleh že raziskana. To preprosto ne drži. Dokler še vedno ne vemo, koliko političnih nasprotnikov je dala pobiti slovenska komunistična partija – na primer na kočevskem procesu leta 1943 – kako jih je pobila in kam jih je odvrгла, ne vemo skorajda nič. S to izjavo si je g. Žnidaršič pilatsko umil roke in zanj je zadeva končana. Pa ni tako. Dokler v Sloveniji skoraj na vsakem koraku odkrivamo človeške kosti (doslej je v slovenskem prostoru odkritih okrog 600 grobišč), pa ne vemo, čigave so, dokler za tisoče izginulih ne vemo, kje so njihovi grobovi, dokler ne poznamo oseb, ki so izvajale zločine, in njihovih naročnikov, vse dotlej proces odkrivanja naše polpretekle zgodovine ni in ne more biti končan. (Načelno vemo le to, da so vse ukaze dajali pomembni predstavniki slovenske komunistične partije.)

Dokler bodo moja mnenja neuslišana, že v kali zatrta in ocenjena kot lažniva, vse dotlej bo morebitno srečanje z g. Žnidaršičem neproduktivno in nesmiselno. Ko bodo potomci nekdanje oblastne elite znali prisluhniti tudi drugače mislečim sonarodnjakom, jih sprejemati v enakopravnem medsebojnem odnosu ter ne vztrajno in dosledno samo izključevati, šele takrat bomo Slovenci enotni in si bomo kot taki skupaj prizadevali za blaginjo nas vseh.

Ive A. Stanič, Kočevska Reka

št. 43/71

Partnerstvo – kakšno? (2)

Ko sem v Demokraciji prebral kritiko g. Ivana Glušiča na mnenje spoštovane gospe Marije Vodišek glede delovanja Lojzeta Peterleta in njegovih somišljenikov, sem bil močno presenečen. Še enkrat sem pregledal »sporni« prispevek v 41. številki Demokracije, pa moram reči, da gre za

dobro analizo, podprto z lastnimi izkušnjami. G. Glušič govori o slogi vseh nas, ki smo na isti »barki,« ki plove proti toku, ne sprejema pa kritike, ko evropski poslanec imenuje SDS kar SZDL. Dr. Jože Pučnik je priznal napako, ker je leta 1992 sodeloval v nezaupnici Peterletovi vladi. Lojze Peterle pa nikoli ni priznal aktivnega delovanja svoje stranke pri rušenju Janeza Janše. Očitno se zgodovina ponavlja. Povod za mojo reakcijo pa ni le neutemeljena kritika, ampak tudi solidarnost z g. Marijo Vodišek. Ko sva pred nekaj leti z g. Glušičem v Demokraciji imela dialog o »zaposavljenem« kmetijstvu, mi je ga. Vodiškova o njem povedala mnoge spodbudne stvari. Zato je moje razočaranje toliko večje.

Moram priznati, da mi je veliko ljubša pomlad kot jesen. Zmagoviti trojček tudi nima izkušenj pri reševanju realnih problemov države. Zato bo partijski agitprop, kot piše odgovorni urednik Metod Berlec, pomembno vplival na vodenje države. Že sama fotografija na tretji strani Demokracije to potrjuje. Izstopajo zaslužni profesor pravne fakultete Ljubo Bavcon, ki še vedno prav sovražno deluje za ohranjanje pridobitev revolucionarnega prava, prvi ▶

Zaupanje**Karitas ✱****Spoštovani!**

Pred vami so življenjske preizkušnje družin, ki potrebujejo podporo in pomoč. Verjamemo, da nam bo skupaj z vami uspelo njihovo življenje premakniti na bolje.

Pomoč potrebuje 5-članska družina iz okolice Črnomlja. Družina živi v težkih razmerah. Gospa je zbolela za cerebralno paralizo. Zanj, za dva šoloobvezna otroke in za 2-letno hčerkico skrbi mož. Živijo v stari dotrajani hiši, so brez sanitarij in kopalnice, otroška soba in spalnica pa nista opremljeni. Streho, ki je bila potrebna popravila, so že prekrili, radi pa bi dozidali še nujno potrebno kopalnico s stranišcem. Spoštovani bralci tednika Demokracija, na vas se obračamo s prošnjo, da skupaj pomagamo tej družini. Hvala!

Slovenska Karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana, TRR: 02140-0015556761, Sklic: 00 500904, Namen: zaupanje. Informacije: 01/300 59 60 ali www.karitas.si/zaupanje

► predsednik parlamenta France Bučar, čigar vloga v času vojne in po njej je še vedno skrbno varovana skrivnost. Ni pa skrivnost, da je vedno onemogočal razkrivanje preteklosti, v času osamosvajanja celo s svojim truplom. Nekdanji prvi komunist Milan Kučan pa govori, da se vlada obnaša avtoritarno, torej tako, kot dela on sam. Ko pogledamo še predsednika računskega sodišča, ki je še nekaj mesecev pred volitvami poskušal rušiti vlado Janeza Janše, potem nas je res lahko strah.

Negativne posledice vodenja države pod vplivom sil komunistične kontinuitete bodo manjše, če bo pomlad obdržala dobre cvetove in s skupnimi močmi delovala kot parlamentarna pa tudi zunanja opozicija. Slovenija potrebuje navdih pomladi kot v drugi polovici osemdesetih let prejšnjega stoletja. Ljudem je treba pomagati, da spoznajo nevarnosti, ki jih prinašajo nove razmere in sodelovanje pozicije z nosilci tranzicijskega kapitala. Slovenija sedaj res potrebuje partnerstvo za razvoj, nikakor pa spopadov, še manj pa prikritega delovanja v korist podaljšane jeseni. Sledi namreč lahko nenadni šok, huda zima. Grozi celo ruska zima. Potomci boljše vizma ohranjajo simbole (ulice, trgi, spomeniki) revolucije, kar daje slutiti, da s pomočjo kapitala lahko uvedejo nov družbeni red. V prejšnjem stoletju so zavajali z besedama ljudska demokracija, sedaj morda načrtujejo socialni kapitalizem ali drobtinice kruha za ljudske množice.

Ernest Pušnik, Hrušica

Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

Županova prometna burleska

Ljubljanski župan se je odločil, da bo temeljito preuredil promet v središču mesta. Najprej je poskrbel za zaporo in s potopnimi stebrički onemogočil dovoze z avtomobili in mestnimi avtobusi. Nato je nastal problem, ko se je spomnil, da se mora s svojim avtomobilom pripeljati v službo pred Magistrat. Gospod župan je nagovoril mestne urbaniste: »Zelo jasno povem, rešite mi ta problem, saj vas končno za to tudi plačujem!« Mestni urbanisti so se sklonili nad karto mesta Ljubljane, preizkušali najrazličnejše poti, kako bi županov avtomobil pripeljali pred Magistrat, se trudili, da ne bi predaleč hodil, in končno našli salomonsko rešitev.

Napočil je zgodovinski dan, ko je g. župan odprl NOVO CESTO do Magistrata v samem središču mesta. Dogodek je bil nadvse slavnosten. Navzoči so bili najvidnejši predstavniki opozicijske oblasti, nekateri člani Foruma 21 in številčna županova svetniška skupina. Igrala je godba na pihala in še posebej skupina »trubačev« iz pobratenih Slobodarcev. Fotografii in novinarji so imeli kaj videti in slišati. G. župan je zbrano množico počastil s slavnostnim govorom, med katerim ni pozabil omeniti svoje velike skrbi za dobro Ljubljančanov, kar je še okrasil z režanjem na vsa usta, da so mu vsi navdušeno ploskali. Potem je prerezal vrstico, sedel v okrašen avtomobil, za njim pa so se zvrstili še avtomobili z gosti. Kolona avtomobilov je odpeljala tik ob Plečnikovih arkadah po Adamič-Lundrovem nabrežju do Kresije, tam pa je ostro zavila na levo čez Pogačarjev trg in desno v Mačkovo ter spet ostro levo na

Stritarjevo. Pred Magistratom se je ustavila. Župan je vse goste povabil na zakusko.

Promet pa se je po tej glavni in edini prometnici v središču mesta odvijal naprej, v tako slavo g. župana, da bi se to cestišče lahko imenovalo kar po njem. Veliko hvalo tej genialni rešitvi prometne zagate v središču Ljubljane je še pol leta ubrano pel Dnevnik, v katerega pišejo, kar si izmislijo »najboljši« novinarji.

Po enem letu je sledila analiza prometnega dogajanja na tem Jankovičevem cestišču. Na pomoč so poklicali svetovno znane strokovnjake za mestni promet iz Finske g. Virkuonena. Ta je za mastne denarce izdelal študijo, ki ni bila skladna s pričakovanji oz. vložnim denarjem, bila je preveč kritična. Mestna oblast jo je spravila v predal in pri istem avtorju naročila novo analizo. Iz zaupnih virov smo izvedeli za nekatera dejstva, opisana v študiji.

1. Na tem cestišču je vse preveč prekrškov, ki jih povzročajo starke in starčki, ki neodgovorno stopajo pred avtomobile, ko se podajajo skozi arkade na tržnico. Drugi najpomembnejši povzročitelji pa so starši, ker premalo pazijo na otroke, ki skačejo pred avtomobile.

2. Neodvisni prometni inženir je menil, da je prostor pred Plečnikovimi arkadami namenjen izključno pešcem, ne pa avtomobilskemu prometu, sploh pa ne tovornemu avtomobilskemu prometu.

3. Mestni inšpektor je dal soglasje, da se ta prostor pred arkadami lahko uporablja tudi za cestišče, ker je takšna volja gospoda župana. Ni se zgodila še nobena taka nesreča, da bi avto koga zbil.

RADIO
DMEV

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

Med tem, da ni nikogar povozil, in tem, da bi lahko koga, pa je velika razlika. Po njegovem mnenju je prometna varnost na tem cestišču zagotovljena. S to trditvijo pa se ni strinjal omenjeni strokovnjak g. Virkuonen. Mestni svet je vsaj malo prisluhnil njegovemu mnenju in sklenil ob sobotah prepovedati vožnjo z avtomobilom mimo Plečnikovih arkad na ljubljanski tržnici. Kaj pa je s prometno varnostjo v preostalih dnevih v tednu? Nekdo je predlagal sistem vožnje mimo arkad glede na soda in liha števila avtomobilskih tablic. Ni kaj, svetniki o vsem globoko premišljujejo.

4. Najbolj zagnani so svetniki svetniške skupine SDS, ki za vsako stvar težijo, tečnarijo in iščejo dlako v jajcu. Gospod župan jih nekaj časa pusti, potem pa njihovo nakladanje prekine z glasovanjem. To (pre)glasovanje je po njegovem mnenju najbolj demokratična metoda županovanja. Na eni zadnjih sej so Janševi svetniki vpili, da je »nadzorna« hišica redarja ob koncu Ciril-Methodovega trga črna gradnja. »Psi lajajo, karavana gre dalje,« je menila županova večina.

5. Ta cestna zapora ob koncu Ciril-Methodovega trga je bila sporna in nepotrebna tudi za g. Virkuonena. Zapornice so že na vhodu z Zmajskega mostu na tržnico, zakaj morajo biti še na koncu Ciril-Methodovega trga in še pred semaforiziranim križiščem s Kopitarjevo cesto, kar predstavlja dvojno oviro?

6. G. Virkuonen nas je tudi vprašal: »Ali se vam ne zdi škoda, da ne varujete svoje arhitekturne dediščine?« - »Kako to mislite, spoštovani gospod?« - »Poglejte Plečnikove stebre, kako so že po-

škodovani, ker so jih oplazili težki tovornjaki in naloženi gradbeni stroji.« - »Lepo vas prosim, te poškodbe so že od prej.« Gospod pa nas je opozoril, da spet lahko nastanejo nove. Nismo mu več oporekali, ker ne ve, kako je tukaj, mi pa vemo, kaj je ali kaj ni in ne more biti kulturna dediščina. Pomembne so »funkcionalne« okoliščine, ki ne smejo ovirati naših razvojnih vizij. Kaj je npr. ena posekana platana v primerjavi z avtobusnim postajališčem? Imamo tudi župana, ki vse lahko plača iz svojega žepa, če je to sploh potrebno. In kdo bo sploh to ugotavljal? Župan je podjetnik in Ljubljana je veliko nepremičninsko podjetje.

Anton Kavčič, Ljubljana

Spomin na padle partizanske pomorščake

Na slovesnosti v spomin na padle partizanske pomorščake v Portorožu je piranski župan Tomaž Gantar poudaril, da »več kot 60 let po koncu druge svetovne vojne poskušajo nekateri zamenjati vloge med domoljubi in izdajalci, heroji in strahopetci, zavednimi in zavedenimi« in da je »naše sporočilo jasno, zgodovina je ena sama in ne bo dopuščeno, da bi kdor koli metal senco ali jo morda skušal pregnesti v pravljico za poražence«. Pri tem je župan požel aplavz številnih gostov spominske slovesnosti. Predsednik GO ZZB in udeležencev NOB Dušan Fortič pa je poudaril, da sta največji vrednoti svoboda in humanost.

Governika, zlasti župan, pozabljata, da je bil upor zoper okupatorja pravica vseh državljanov na ozemlju zdaj že pokojne Jugoslavije in ne le privilegij posameznikov, kasneje partizanske vojske. Da slednja z uporom okupatorju ni pridobila pravice do pobijanja nedolžnih oziroma nič krivih civilistov in partizanov v zunajsodnih postopkih. Slednje pravice ni pridobila niti po vojni kot »zmagovalna stran«.

Ne gre za nikakršno pregnetezje zgodovine, temveč le za prikaz dogodkov iz druge svetovne vojne tako, kot so se resnično zgodili (kar potrjujejo partizanske listine v arhivih). To pa moti

vse tiste »borce«, ki se jim je znižal greben namišljene avreole herojstva. Vodstva ZZB niso nikoli jasno, nedvoumno povedala, da pobijanje nedolžnih po zakonu partizanov. Brez primere v zgodovini človeštva!

Piranski župan ima prav, ko poudarja, da je zgodovina ena sama, nima pa prav, ko pravi, da ne bodo dopustili (kdo?!), da bi jo kdor koli poskušal pregnesti v pravljico za poražence. Svojci med vojno pobitih v zunajsodnih partizanskih pobojih nikoli nismo imeli takega namena, zato tudi nismo nikomur sodniki. Pobijalci si sodijo sami, poboji trkajo na njihovo vest. Pobijanje nedolžnih ni vrednota, še manj pa človeka vredno ravnanje.

»Dopustniki« (partizanski rasisti), resda fizični zmagovalci, ste zaradi nekritičnega prevzema kolektivne odgovornosti za storjene zločine pokvek v svojih vrstah (cirilov, gadov ...), kot jih je slikovito poimenoval brkati Janez, veliki duhovni poraženci druge svetovne vojne. Še naprej živite v diskriminatornem slepilu, da lahko »ponaredite« zgodovino druge svetovne vojne; a ta je zapisana v medvojnih poročilih posameznih partizanskih vojvod (na izkrivljenost posameznih poročil je že med vojno opozoril Kardelj). Borcem se resda ni treba ničesar bati, razen tistih, ki so prekršili vsa občečloveška pravila civiliziranih narodov.

Morda je le prišel trenutek, ko se je oglasila borčevska vest, zato tudi nepotrebno gromovništvo (vojvod!?). Nujen pa je Narodov Opomin Barbarom v partizanski vojski, da Slovenija za sočutje in sproščeno sobivanje državljanov ne potrebuje prizadevanja enega od ustavnih sodnikov (predstavnika najvišjega varuha človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državi) za to, da bi kot prva država na svetu pokopala po drugi svetovni vojni sprejeto občečloveško pravilo o nezastaranosti vojnih zločinov.

Množični poboji v Evropi in svetu pričajo, da del človeštva še ni zrel za ta korak. Bo dopuščena vsaj človečnost, zdaj ko se že napoveduje tretja svetovna vojna?

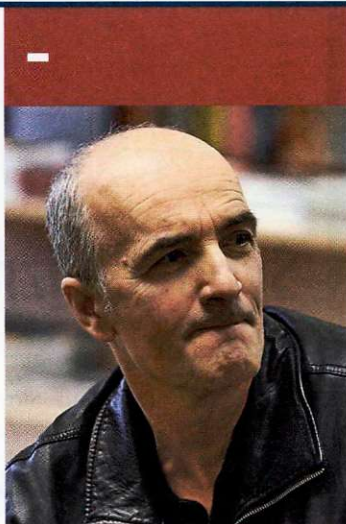
Vasja Majhen, Ljubljana

Svoboda izražanja!

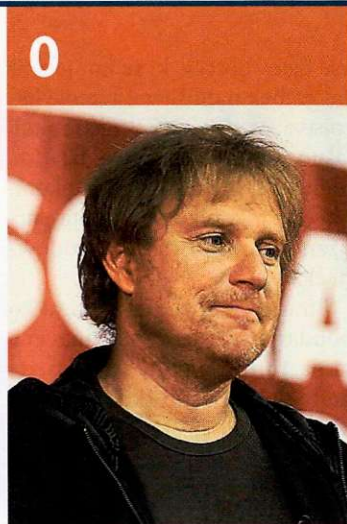
Marija Vodišek

Zadnje dni predsednik Slovenije Danilo Türk v vseh svojih intervjujih in na javnih srečanjih poudarja pravico do svobode izražanja. Upamo, da to velja za slehernega. Na srečanju dvainsedemdesetih urednikov in sodelavcev 29 lokalnih časopisov 17. oktobra na bistriškem gradu je poudaril predvsem »medijsko« svobodo izražanja, ki je temelj človekove pravice. Mar niso nekateri slovenski mediji te pravice že davno zlorabili? V svojem intervjuju 15. oktobra na nacionalni televiziji je to pravico pogosto omenjal in se kritično izrazil glede »politikov«, ki se nestrpno odzivajo na nekatera pisanja časnikov. Na vprašanje novinarja Jožeta Možine glede oddaje finske televizije o zadevi Patria je predsednik menil, da »diplomatska nota« okrivljenega premierja Janeza Janše ni bila potrebna in primerna. Nerazumljivo mnenje predsednika države, ki se, namesto da bi z vso svojo avtoriteto branil obrekovanega premierja Janeza Janšo nikoli dokazanih hudih obtožb, tako rekoč strinja s takim načinom javnega klevetanja. Mar res ne ve, od kod je bilo vse dirigirano? Rekel je tudi, da je najbolje take stvari prepustiti pozabi, saj se s časom vse umiri, in dodal, češ da danes nihče več ne govori o tem. Pa to sploh ni res. Po njegovo se torej obtoženi ne sme braniti. Umestno je vprašanje, zakaj se je on sam v času svoje volilne kampanje za predsednika države branil pred mnenji, ki mu niso bila naklonjena. Zakaj jih ni prepustil pozabi in času, ki menda VSE umiri? Kot vidimo, tudi on uporablja dvojna merila o tem, kaj je medijska svoboda in kaj je njena prekoračitev! Po vsem, kar smo zadnje čase slišali in brali o njegovem pojmovanju človekovih pravic, se lahko samo čudimo in smo razočarani. Kdo komu danes v Sloveniji jemlje pravico do javnega izražanja? Skoraj vsi, predvsem dnevni pa tudi nekateri tedenski mediji, ki so še vedno sovražni do Janševе vlade. Če tega ne občuti, potem ni pravi demokrat. Je torej kot mnogi samo učenec preteklih totalitarnih časov? Mu tudi dolgoletno služenje v svetovni organizaciji OZN ni v pomoč za razumevanje pojma demokracije? Je mar res OZN, kot jo nekateri imenujejo, »muzej voščenenih lutk«? Vsak človek ima ne le pravico, temveč dolžnost odzvati se na krivične obtožbe, ki se iz studenca spremenijo v hudournik. Polovična resnica je le nadaljevanje laži in zavajanja. Mnenja in izjave predsednika države, objavljeni v Delu, 21. oktobra, ki se nanašajo na dopisovanje med njim in vlado v odhodu, pozornemu bralcu povedo marsikaj. Je to njegova osebna zamera Dimitriju Ruplu oz. vladi Janeza Janše, ker ga ni predlagala za veleposlanika pri OZN? Zato tudi odklanja številne odgovore D. Rupla, ki ima v funkciji zunanjega ministra vsa potrebna pooblastila, in jih označi za »nespodobno pisanje«. Že vse od volitev je predsednik »vseh Slovencev« in državljanov ubral pot svojih dveh predhodnikov, to je popolna zaščita leve opcije. To pa gotovo ni tisto, kar Slovenija potrebuje za nadaljevanje že doseženih in mednarodno priznanih uspehov Janševе vlade. Za hude čase, ki so že na pohodu, bodo potrebni skupni naporji vlade in opozicije ne glede na politične razlike.

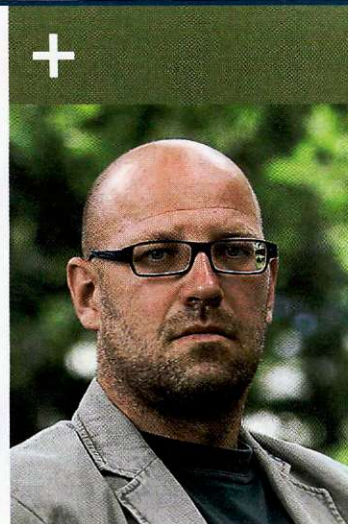
Politični semafor

Politkomisar Kolumnist in predavatelj na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani dr. Vlado Miheљak je znan po dobrih zvezah s predsednikom Zaresa Gregorjem Golobičem, ki slovi po nestrpnosti do drugače mislečih. Po tem ga Miheљak še prekaša, saj obračunava z vsemi, ki jih je postavila Janševa vlada in bi jih po njegovo morali nemudoma zamenjati. Zadnji se je na njegovi tarči znašel direktor Radia Slovenija Vinko Vasle, ki praktično nikogar ni zamenjal.

Disident? Sašo Hribar, humorist in voditelj zabavne radijske oddaje Radio Ga-ga ter humoristične televizijske oddaje Hri-bar, se skupaj z urednikom te oddaje Bojanom Kranjcem predstavlja kot disident. Vodstvo nacionalne RTVS naj bi na oba pritiskalo in jima omejevalo umetniško humoristično svobodo. Resnica je prav obratna, tako strpnega vodstva RTVS verjetno še ni imela. »Ubogi komik« Hribar pa se vse-skozi veselo norčuje iz njega.

Kritik Sociolog in kolumnist dr. Bernard Nežmah je opozoril na slovensko servilnost v odnosu do britanske kraljice Elizabete II. ob njenem obisku v Sloveniji. Slednja po njegovo ni spravila skupaj niti ene smiselne povedi, po kateri bi si jo zapomnili. Ob tem se je predsednik republike po njegovo pokazal kot oblastniški suveren, ki je kralj protokolarnih fines in oblačenja, naši resni novinarji pa so bili primorani opisovati kraljevsko povorko in oblačila.

Ljudski nadškof

Petindvajsetega oktobra pred štiri leti je papež Janez Pavel II. za ljubljanskega nadškofa in metropolita imenoval Alojza Urana. Pred njim je ljubljansko nadškofijo začasnó vodil takratni pomožni škof Andrej Glavan, saj je bil dotedanji ljubljanski nadškof (kasneje kardinal) Franc Rode imenovan za prefekta Kongregacije za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja v Vatikanu. Uran se je rodil 22. januarja 1945 v Spodnjih Gameljnah v župniji Šmartno pod Šmarno goro, v duhovniku je bil posvečen 29. junija 1970, v škofa pa ga je 6. januarja 1993 v Rimu posvetil papež Janez Pavel II. Alojz Uran je 34. rezidenčni škof ljubljanske nadškofije, šesti ljubljanski nadškof in peti metropolit. Ljubljansko nadškofijo je v kanonično posest prevzel 5. decembra 2004, ko je v ljubljanski stolnici sv. Nikolaja potekala slovesna umestitev. V okviru ljubljanske nadškofije kot tudi znotraj Cerkve

na Slovenskem je opravljal več služb. Bil je član škofijskega in medškofijskega katehetskega sveta, član in voditelj komisije za duhovne poklice ter predavatelj na Teološko-pastoralni šoli, ki deluje v okviru Teološke fakultete v Ljubljani. Maja 1996 je aktivno sodeloval pri pripravah na prvi obisk papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji, vodil pa je tudi škofijski odbor za duhovne poklice in bil odgovoren za duhovne poklice pri SŠK. Spomladi leta 2007 je bil za pet let izvoljen za predsednika Slovenske škofovske konference (SŠK), znotraj katere je tudi predsednik katehetske urada in predsednik pastoralnega sveta. V nasprotju s svojim predhodnikom Francem Rode tom, ki je znan po aristokratskem obnašanju in za slovenski prostor nekoliko preveč neposredni kritični govorici, je nadškof Uran utelešenje dušnega pastirja, ki deluje preprosto in ljudsko. Kljub temu zna biti tudi kritičen in neposreden. M. B.

Naročilnica

NAROČILO (označite z x):

- Tone Kuntner: **Mati Slovenija** 9,18 EUR
- Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo** 25,87 EUR
- Milan Zver: **100 let socialdemokracije** 9,18 EUR
- Janez Janša: **Okopi** 9,18 EUR
- Janez Janša: **Premiki** 9,18 EUR
- Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili** 20,82 EUR
- Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije** 35,46 EUR
- Viktor Miklavčič: **Pričevanja** 20,44 EUR
- Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni** 32,00 EUR
- Silvin Eiletz: **Skrivnost kominterne** 23,96 EUR
- Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne** 22,95 EUR
- M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti** 16,29 EUR
- Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske** 22,95 EUR
- Jože Dežman: **Moč preživetja** 27,16 EUR
- Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo** 4,13 EUR
- Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja** 45,27 EUR
- Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo** 20,82 EUR
- Jože Dežman: **S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe** 27,16 EUR
- A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi** 22,11 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.** 4,52 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.** 4,52 EUR
- Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora** 18,56 EUR
- Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: **Boljševiki in Nemci 1914-1918** 27,94 EUR
- Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier** 17,65 EUR
- Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)** 16,02 EUR
- Vasja Klavora: **Koraki skozi meglo** 26,95 EUR
- Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli** 18,36 EUR
- Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor** 12,51 EUR
- Jože Zemljich: **Življenje je večna borba** 8,34 EUR
- Jože Dežman: **Rojstvo Slovenije** 20,00 EUR
- Jože Dežman, Hanzi Filipič: **Hitlerjeva dolga senca** 26,99 EUR
- Jelka Žmuc Kušar: **Evropski večeri Lojzeta Peterleta** 14,99 EUR
- Vasja Klavora: **Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916** 29,90 EUR
- Rajko Topolovec: **Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo** 10,00 EUR
- Ive A. Stanič: **Kočevski proces 1943** 28,00 EUR
- Jože Dežman: **Slovenija 1945 – 1960** 32,99 EUR
- NOVO** Silvin Eiletz: **Titova skrivnostna leta v Moskvi 1935-1940** 28,90 EUR
- NOVO** France Planteu: **Obsojeni na preteklost** 20,05 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**ali na faks **01/ 24 47 204**

Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:

darilo lonček »Demokracija«

3 (treh) knjig:

darilo lonček + kapa »Demokracija«

4 (štirih) in več knjig:

darilo lonček + kapa »Demokracija«

+ knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum rojstva (samo fizične osebe):

Ulica:

Kraj, poštna št.:

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

Datum naročila:

Podpis in žig naročnika

(samo pravne osebe):

Davčni zavezanec:

 NE DA

ID za DDV:

Ko ste z najboljšim, je vse dosegljivo.

PRISTOP

MOBITEL, d.d., 1537 Ljubljana

connect
**TEHNIČNO
NAJBOLJŠE
OMREŽJE**

Poleg priznanja za **tehnično najboljšo omrežje** je družba Mobitel prejela še priznanji za **odlično in zaupanja vredno blagovno znamko**.

WWW.MOBITEL.SI

*Najmočnejše vezi so tiste,
ki jih ne vidimo.*